

PROSAVISEN

TILLYKKE MED DE 50 ÅR, PROSA

Niels Bertelsen
Formand

I et halvt århundrede har PROSA været med til at sætte dagsordenen som fagforening for professionelle it-folk.

Først og fremmest har PROSA varetaget it-folkenes interesser omkring løn- og arbejdsforhold, uddannelse, efteruddannelse, it-udvikling m.m. Men PROSA har også altid blandet sig og forsøgt at påvirke politikere og andre beslutningstagere, bl.a. når det drejer sig om registrering af persondata, overvågning, patenter på software og it-politik generelt.

Også på områder, der ikke har direkte forbindelse til it, har PROSA markeret sig gennem årene, fx ved 1970'ernes og 80'ernes fredsdemonstrationer, ved deltagelse i ligestillingsaktiviteter i 1970'erne og 80'erne og i de senere år ved modstanden mod frihandelsaftaler.

PROSA har altid fremstået som 'klassens frække dreng', der lå i slagsmål med andre: HK, LO, FTF, Arbejdsretten, arbejdsgivere mfl., og PROSA har i høj grad påvirket det fagretslige system. Nogle gange har PROSAs kampe ført til store sejre, der gav it-folkene rigtig gode overenskomster. Andre gange har det ført til nederlag, hvor PROSA har mistet rigtig gode overenskomster.

Men PROSA står stadig – og med begge ben placeret solidt på jorden. På demokratisk vis har PROSAs medlemmer været med til at udvikle PROSA fra "PROSA, Edb-fagets fagforening" til "PROSA, Forbundet af it-professionelle", et slagkraftigt forbund, som er i fortsat udvikling og som i stigende grad er det naturlige valg for it-professionelle.

Den avis, du sidder med i hånden eller læser på skærmen, er 'PROSAVISEN', som udkommer i anledning af PROSAs 50 års fødselsdag den 15. februar 2017.

I avisen kan du dykke ned i PROSAs righoldige og mangfoldige historie gennem de første 50 år og læse om nogle af de temaer, som har været og er med til at definere PROSA.

PROSAVISEN er sektionsopdelt:

- I **Sektion 1** kan du læse om PROSAs fødsel og om udvalgte PROSA-begivenheder fra 1967 til 2017.
- **Sektion 2** indeholder temaer, som uddyber nogle af de emner, der berøres i første sektion.
- **Sektion 3** indeholder interviews med de personer, som var med dengang og nu.
- **Sektion 4** er en tidslinje, som tager lidt flere begivenheder med end dem, der er beskrevet i Sektion 1.

God læselyst med denne jubilæumsavis. ■

INDHOLD

Sektion 1 - Historie

PROSA 1967-1976:	
Et barn af sin tid	
Side	3
PROSA 1977-1986:	
En professionel fagforening med vokseværk	
Side	9
PROSA 1987-1996:	
Drømmen brister	
Side	13
PROSA 1997-2006:	
Nye tider og nye mål	
Side	18
PROSA 2007-2017:	
Et samlet og stærkere PROSA	
Side	21

Sektion 2 - Tema

PROSA har en plads i fagbevægelsen	
Side	27
It-folk - hvem er de?	
Side	31
En fagforening med holdninger	
Side	35
PROSA bekæmper overvågning	
Side	39
Globalisering giver PROSA nye udfordringer	
Side	43
PROSAs a-kasse i modvind og medvind	
Side	46
Medlemmerne bestemmer	
Side	48
PROSA og HK kæmper om it-folkene	
Side	52

Sektion 3 - Interview

Fra samarbejde til kamp	
Side	55
I gamle dage ...	
Side	57
En a-kasse tæt på medlemmerne	
Side	59
PROSA vil accepteres af de andre	
Side	62
Absurd rejse til El Salvador	
Side	65
Den anden organisation	
Side	67
Overvågningen løber løbsk	
Side	69
PROSA/STUD's vugge stod i Fiolstræde	
Side	72
Der er højt til loftet og kort vej til toppen	
Side	74

Sektion 4 - Tidslinje

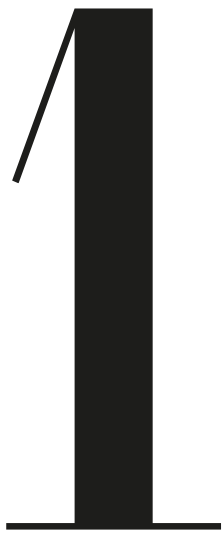
PROSAs Tidslinje 1967-1976	
Side	77
PROSAs Tidslinje 1977-1986	
Side	80
PROSAs Tidslinje 1987-1996	
Side	83
PROSAs Tidslinje 1997-2006	
Side	86
PROSAs Tidslinje 2007-2017	
Side	88

PROSAs FORMÆND GENNEM 50 ÅR

1. John Brix Petersen (1967-1969)
2. Erik Greisen (1969)
3. Poul Spring (1969-1972)
4. Anker Mørk Thomsen (1972-1975)
5. Ellen Agnete Christensen (1975-1976)
6. Erik Kristensen (1976-1981)
7. Hans Irgens Hansen (1981-1985)
8. Steffen Stripp (1985-1990)
9. Bodil Toft (1990-1996)
10. Peter Christensen (1996-1999)
11. Henrik Kroos (1999-2002)
12. Peter Ussing (2002-2008)
13. Niels Bertelsen (2008-)

SEKTION

PROSA 1967-1976:

ET BARN AF SIN TID

I PROSAs første ti leveår er der konflikter med både arbejdsgivere og HK. Årtiet er præget af stor entusiasme blandt aktivisterne, og PROSA indgår overenskomster og opretter egen a-kasse.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

Det summer i krogene, og snakken flyver gennem luften. Det er onsdag aften den 15. februar 1967. 44 it-folk¹ fra SAS sidder i et lokale i Københavns Lufthavn, der dirrer af spænding og livlig aktivitet, som det bliver beskrevet i referatet for PROSAs stiftende generalforsamling.² Luften er formentlig fyldt med røg, og lyden af enkelte klirrende flasker kan høres mellem den summende snak. Omkring bordene sidder nogle af tidens firstmovers, der arbejder med den nyeste teknologi: computerteknologien. De 44 it-folk er en kreativ forsamling af blomsterbørn, der går uden jakkesæt, har langt hår og fuldskæg – og ikke mindst er dus med hinanden! De opfylder mildt sagt ikke forventningerne til et normalt outfit eller en passende omgangstone for tidens ansatte i SAS.³ Men de er også

noget andet end almindelige ansatte. De er pionerer, der introducerer Danmark til it og it til Danmark. Pionerer, for hvem arbejdet er en hobby, lønnen er i den bedre ende, prestigen i top og fritiden i bund. Deres indsats er uundværlig for implementering af it i virksomheder såvel som i samfundet.⁴

Allerede i 1965 har operatørerne på SAS dannet den faglige klub OPS (Operatør Sammenslutningen). Og her på mødet i 1967 er programmører og analytikere samlet, fordi de alle har den udfordring, at de ikke kan finde nogen fagforening, der vil organisere dem. Det er problematisk, da de ikke arbejder på overenskomst, men alene er ansat på individuelle kontrakter hos SAS. Og det sikrer hverken optimale løn- eller arbejdsforhold. Tværtimod er kontrakterne meget forskellige, alt efter hvor heldig eller

Operatørerne på SAS dannede en faglig klub "OPS" i 1965, men først i 1970 blev klubben optaget i PROSA.

**Avanceret i dag
-og langt
ind i fremtiden...**

SPERRY UNIVAC
edb-anlæg hos
SAS

Fremmede storbyer, ferierejser, oplevelser, forretninger i udlandet, kongresser - SAS bringer os derhen. Men for SAS-organisationen betyder navnet SAS noget andet, noget at leve og til, noget at yde service for, noget at effektivisere. For uden konstant effektivisering vil konkurrencen med andre store selskaber være umulig.

Og SAS vokser stærkt. I 1972 nåede man op på 6 mill. passagerer. I dag kontrollerer 80 medarbejdere 6,7 mill. reservationer - i 1953 skulle der 50 medarbejdere til at kontrollere 180.000...

Uden datamaskiner havde dette været umuligt. Og rygraden i dette system af kommunikations-netværke har navne som passager-pladsbestilling (RES), flyvetidskontrol (OPS), vægt- og balanceregning passager check-in (LCCS), luftgodskspedition (CARGO) og styring af reservedelager (MATS). De kører på 3 samkørende UNIVAC 494 datamater under navnet SASCO II. Deres antal, og virksomhedens service vokser for hvert år.

De vokser med Univac!

SPERRY UNIVAC

Univac Huset
Vesterbrogade 20
1605 V
071 12 74 11

Aarhus:
Søndergade 30
8000 Aarhus C
066 12 74 77

Announce fra Prosabladet 1973.

uheldig den enkelte har været i kontraktforhandlingerne. Men en overenskomst er ikke sådan lige til at skaffe uden en fagforening - og det mangler it-folkene! Mange af dem har ingen faglig uddannelse inden for it. De er enere med vidt forskellige baggrunde, og derfor er det vanskeligt for dem at finde én fagforening for alle it-folk på SAS.⁵ De har flere gange henvendt sig til både Teknisk Landsforbund (TL) og HK med ønske om at blive medlemmer og tegne overenskomst med SAS. Men hverken TL eller HK ønsker at optage it-folk, der for dem er nogle mærkelige typer.⁶

Derfor er det mere af nød end lyst, at it-folkene sætter sig sammen denne livlige aften i februar og diskuterer muligheden for at danne en fagforening for it-folk. Selv ledelsen i SAS har inden mødet opfordret til, at it-folkene organiserer sig, så der kan blive ordnede løn- og arbejdsforhold.

Men de 44 it-folk tøver. Ingen af dem har rigtig erfaring med at drive en fagforening, og ingen ønsker at stå i spidsen for en. Det viser sig tydeligt, da de samme aften skal vælge en formand for den nystiftede forening. Først efter at flere af de fremmødte har takket nej til posten, bliver John Brix Petersen en smule modvilligt valgt som PROSAs første formand.⁷

PROSA (Programmer og Systemanalytikeres sammenslutning i SAS⁸) bliver stiftet om aftenen den 15. februar 1967.⁹⁻¹⁰ Og den tøven, der er til en start, vender sig hurtigt til en særlig kampgejst, som tilstedeværende på mødet senere beskriver.¹¹ For nu, når ingen andre vil organisere it-folk, må it-folkene selv gøre det - og så kan de lige så godt gøre det ordentligt! De forsamlede it-folk formulerer straks store visioner for deres nystiftede fagforening ud fra antagelsen om, at når it-folk på SAS har svært ved at blive organiseret, er de nok ikke de eneste it-folk i Danmark, der har det. Visionen er derfor, at PROSA ikke kun skal organisere it-folk på SAS, men alle it-folk i Danmark - både i den offentlige og private sektor.¹² PROSA skal være en fagforening, der er baseret på medlemsdemokrati og åbenhed. Fagforeningen skal være slagkraftig, partipolitisk uafhængig og toneangivende i at samle og formidle viden om it.¹³ De fremsynede it-folk på SAS har nemlig luret, at det kun er et spørgsmål om tid, før it vil brede sig til hele samfundet, og antallet af it-folk vil øges betragteligt.¹⁴

PROSA har altid holdt fanen højt.

**PARAGON
EDB
FORMULARER**

Kontakt vor SYSTEM SERVICE og benyt vor store erfaring i tilrettelægning af rationelle formularer.

PARAGON AS
SPECIALTILBEJLEDNING AF SYSTEMSERVICE

Nørrebrogade 66-68 2200 København N (01) 39 33 22
Åboulevarden 70 8000 Århus C (06) 12 77 66

Annonce fra Prosabladet 1972.

På trods af de ikke ligefrem beskedne visioner lægger den nystiftede fagforening dog ud med mere overkommelige mål, hvilket er at få sat gang i forhandlinger på SAS, så PROSA kan få sin første overenskomst. Den stiftende generalforsamling beslutter at arbejde for automatiske lønstigninger, bedre overarbejdsbetaling og en forkortet arbejdstid for it-folk hos SAS. Derudover er det et erklæret mål at blive en del af hovedorganisationen FTF (Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd), så PROSA kan få hjælp til at opbygge en fagforening og nå det ambitiøse mål at organisere alle it-folk i Danmark og sikre dem gode løn- og arbejdsforhold.¹⁵

PROSA blomstrer op

Blomsterbørnene, pionererne og de kreative ildsjæle, der var med til at stifte PROSA, kom ikke ud af ingenting. De levede i efterkrigstidens økonomiske opsving, hvor vækstraterne var skyhøje, velfærdssamfundet blev stadigt mere omfangsrigt, antallet af højtuddannede voksede, og arbejderbevægelsen var toneangivende i det politiske Danmark. Men samtidig var 1960'erne et afgørende vendepunkt i Danmarks historie. Danmark var ikke længere et landsbrugssamfund, men derimod et industrisamfund – på vej mod informationssamfundet. I det hele taget var omskifteligheden til at få øje på i samfundet. Antallet af arbejdere i klassisk forstand skrumpede, og nye typer af arbejdere; funktionærer med længere uddannelser og typisk et job bag skrivebordet, erstattede arbejderne, der sled hårdt i marken og bag maskinen. Ungdommen fik mere fritid og flere muligheder takket være de økonomisk gode tider, teknologiske fremskridt og velfærdsstatens voksende tilbud.

It – eller edb, som det dengang blev kaldt – fandtes i 1960'erne kun på universiteterne og hos enkelte store virksomheder. Som nogle af de første introducerede SAS i 1958 it til arbejdspladsen, hvor terminaler på størrelse med en dagligstue dannede passagerlisterne og i de efterfølgende år gjorde det muligt at have et system til pladsreservation.¹⁶ Den voksende brug af it gjorde, at SAS i 1963 dannede en afdeling specifikt til it.¹⁷

Ud af dette fødtes PROSA. Industriens masseproduktion og automatisering og bankernes og statsinstitutionernes behov for registre og databaser skabte et stigende behov for dygtige it-folk. Særligt kan nævnes Datacentralen, der blev grundlagt i 1959 og havde til formål at drive en databehandlingscentral for staten og kommunerne. Både det offentlige og det private skabte grundlaget for PROSA. Da uddannelsesmulighederne inden for it endnu var begrænsede, var de fleste it-folk selv lærte pionerer, der pludselig fik et arbejde på baggrund af deres hobby.¹⁸ De var ingen samlet flok – endnu.

En vision tager fart

Allerede i maj 1967 anerkendte SAS' ledelse PROSA som en forhandlingsberettiget fagforening. I juni 1967 indgik PROSA sin første overenskomst, hvor it-folk på SAS opnåede en fast lønskala, bedre overtidsbetaling og klare regler for afspadsring.¹⁹ PROSA havde skabt resultater – resultater, der kunne anvendes til at tiltrække andre it-folk til PROSA og samle alle it-folk i en stærk fagforening, der kunne sikre alle it-folk bedre løn- og arbejdsforhold.

Overenskomstresultaterne gav da også synlige gevinster. Medlemstallet voksede stødt i de første par år, bl.a. valgte programmørerne på Datacentralen (DC), der var statens, amternes og kommunernes leverandør af data og it-systemer, at tilslutte sig PROSA i 1968, som lokalafdeling. Operatørerne på DC måtte vente, da PROSAs vedtægter endnu ikke tillod optagelse af operatører.

Men alt gik ikke glat. I takt med, at der kom flere og flere it-folk på de danske arbejdspladser, fik de fagforeninger, der før ikke havde haft interesse i at organisere it-folkene, pludselig travlt med dette. Især HK skulle vise sig at blive et konfliktfyldt bekendtskab for PROSA.²⁰

Alligevel fraveg PROSA ikke målet om at samle alle it-folk i PROSA. I 1969 blev PROSA en landsforening, og PROSAs hovedsæde var ikke længere hos SAS. Afdelingen i SAS blev til PROSA/SAS, en lokalafdeling i Landsforeningen PROSA, og målet var at oprette lokalafdelinger på mange virksomheder med et større antal it-folk landet over. På denne måde kunne lokalafdelinger etableres med stor selvbestemmelse i overenskomstforhandlinger samtidig med, at landsforeningen rådgav på et mere overordnet plan. For arbejdspladser med et mindre antal

Leporello-liste i lange baner.

*Programmererne på Datacentralen blev medlemmer af PROSA i 1968.
Men operatørene på DC blev først medlemmer i 1972.*

**“ ISÆR HK SKULLE
VISE SIG AT BLIVE
ET KONFLIKTFYLDT
BEKENDTSKAB FOR
PROSA ”**

PROSA Medlemsblad
for landsforeningen
Prosa

NR. 1 . 1. ÅRGANG . JANUAR 1971

Prosladets forside, da det udkom første gang i 1971.

it-folk oprettede PROSA i 1969 lokalafdelingen PROSA/XTRA, hvor enkeltmedlemmer kunne optages.²¹ I 1970 havde PROSA 300 medlemmer, der var fordelt på fire lokalafdelinger.

I 1969 blev John Brix Pedersen væltet som formand og afløst af Erik Greisen fra IBM. Greisen og hans bagland ønskede hurtigst muligt at udvikle PROSA til en reel landsforening for alle it-folk – og ikke blot en lokal fagforening på SAS. Kort tid efter blev Greisen dog afløst af Poul Spring, der frem til 1972 fortsatte en udadvendt linje og flittigt deltog i møder med Undervisningsministeriet, Edb-Rådet og FTF samtidig med, at han arbejdede på at skabe rammerne for PROSA som en landsforening med flere medlemmer.²² Mange medlemmer strømmede til, og nye lokalafdelinger opstod rundt omkring i landet. PROSA nærmede sig hastigt 700 medlemmer.²³ I det hele taget begyndte PROSA at fremstå som en "rigtig" fagforening. Prosabladet udkom første gang i 1971 og gør det stadig den dag i dag. Hidtil havde PROSAs adresse været på kassererens privatadresse, men i 1971 fik PROSA egne kontorlokaler i Valby. Det stigende medlemstal gav endda mulighed for, at den nyvalgte formand Anker Mørk Thomsen i 1972 kunne lønnes på halvtid og året efter på fuldtid.²⁴

SAMDATA kommer på banen

PROSA var på vej til at blive en fagforening for alle it-folk i Danmark – skulle man tro. Det var dog ikke alle i den etablerede fagbevægelse, der ønskede dette.

SAMDATA|HK havde i uofficiel form eksisteret siden 1971.²⁵ Den 29. oktober 1972 blev SAMDATA|HK officielt stiftet med det mål at organisere it-folk i HK. Til at begynde med forsøgte PROSA og SAMDATA at skabe klare grænser for, hvilke it-folk de hver især skulle organisere. Det lykkedes på ingen måde. HK anerkendte ikke it-folk som en særligt specialiseret gruppe, der havde brug for egen fagforening. Et interview fra 1973 med formand Stig Clausen (SC) og PROSAs formand Anker Mørk Thomsen (AMT) illustrerer tydeligt, at forholdet mellem de to fagforeninger ikke var rosenrødt.

SC: "Vi mener altså, at det nye [arbejdet med it], der kommer, blot er nye former for kontorarbejde!"

AMT: "Jeg er matematiker og fysiker og datalogistuderende. Vil du karakterisere mig som kontormand?"

SC: "Dit arbejde foregår da ved et ganske almindeligt skrivebord – i et udpræget kontormiljø!"

AMT: "Det er da ligegyldigt, hvor det foregår. Det må da være funktionen, der er det afgørende. Den uddannelse, man har fået. De begreber, man sidder og arbejder med."

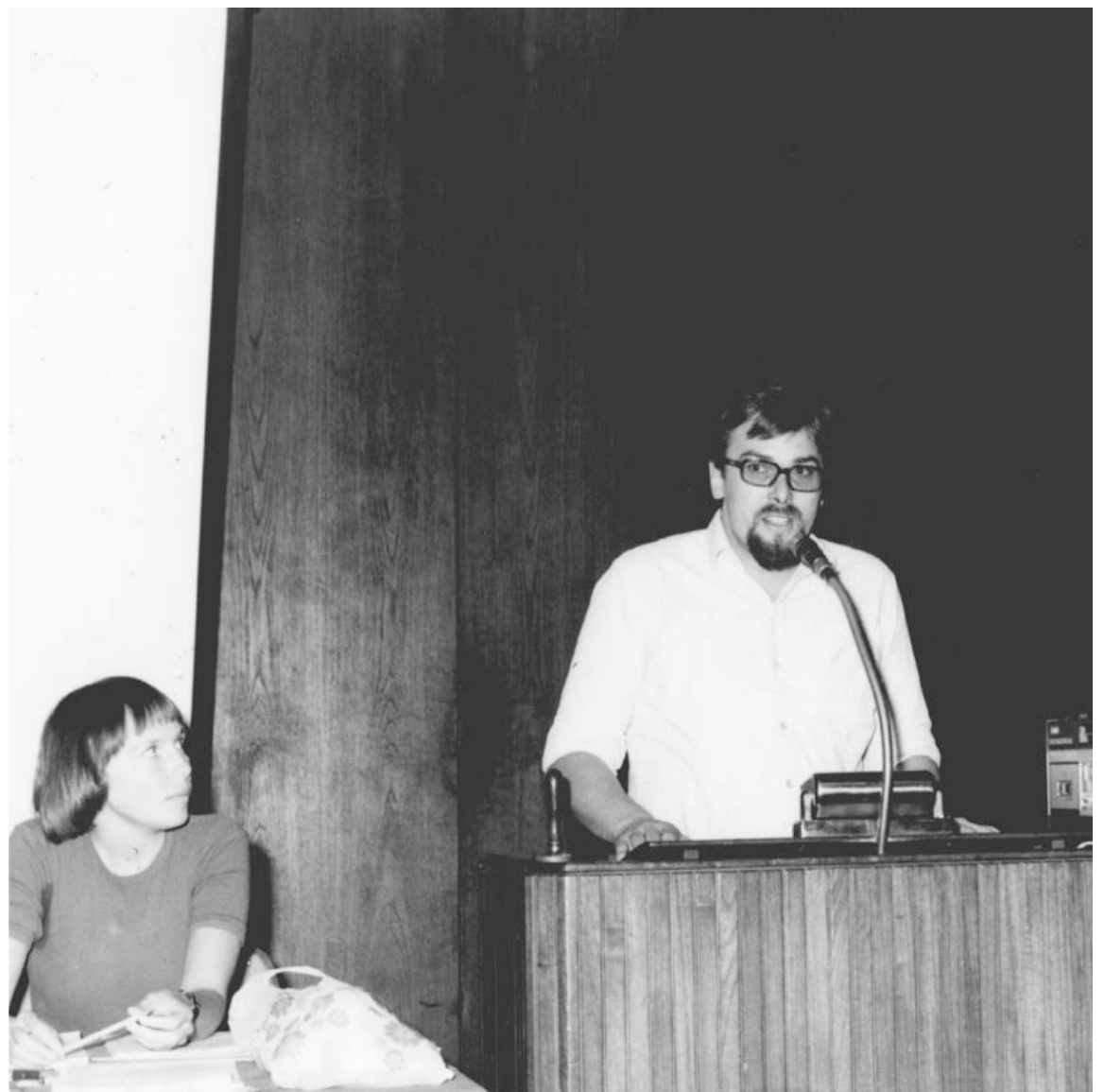
SC: "(...) – men jeg må gentage, at edb-arbejde er kontorarbejde."²⁶

En fredelig løsning var ikke i sigte, og PROSAs mål om at organisere alle it-folk i Danmark i én stærk fagforening var blevet vanskeligere.

HK havde muligvis en pointe i, at it-arbejde ikke var lige så let at definere som de hidtidige fagforeninger fag. En smed var medlem af Dansk Smede- og Maskinarbejderforbund (Dansk Metal). En maler var medlem af Malerforbundet. Men hvad var folk, der arbejdede med it? Det var, ud fra interviewet med de to formænd, tydeligvis ikke let at definere. I stedet for i fred og fordragelighed at finde en løsning på dette, indledte PROSA og SAMDATA en regulær krig om, hvem der skulle organisere it-folk i Danmark.

I 1973 havde PROSA ca. 800 it-folk som medlemmer, og SAMDATA havde 2.600 medlemmer, hvoraf en stor del var kontorfolk, der brugte it som værktøj. PROSA var medlem af FTF, og SAMDATA var medlem af LO, og de to hovedorganisationer havde en borgfredsaftale, som bl.a. betød, at fagforeningerne i de to hovedforbund ikke

“ TIL AT BEGYNDE MED FORSØGTE PROSA OG SAMDATA AT SKABE KLARE GRÆNSER FOR, HVILKE IT-FOLK DE HVER ISÆR SKULLE ORGANISERE. DET LYKKEDES PÅ INGEN MÅDE ”

Anker Mørk Thomsen er en af de mange PROSA-formænd m/k, som på PROSAs vegne har været oppe at toppes med HK.

PROSA bladet

Thi kendes for ret:

De indklagede,
Landsforeningen PROSA
for foreningen PROSA/STAT,
bør for tiltale af klagerne,
Budgetministeriet
nu Finansministeriet,
i denne sag fri at være.

PROSA for
EDB - folk

2/74

En dom fra Arbejdsretten slog i 1974 fast, at PROSA havde ret til at kæmpe for overenskomst for PROSA-medlemmer på DTH og andre arbejdspladser.

måtte kapre medlemmer fra hinanden og kæmpe for overenskomst på hinandens område. Og det stod i vejen for PROSAs ambition om at organisere alle it-folk i landet.

PROSA blåstempler og går i konflikt

Hvis PROSA ikke skulle tabe kampen om at organisere it-folk, måtte der markante resultater på bordet. Et af disse resultater kunne være at tegne overenskomst for alle statsansatte it-folk. Men det var ikke sådan lige til. Finansministeriet, der forhandlede på vegne af staten, var ikke interesseret i at forhandle overenskomst med PROSA, da staten allerede havde overenskomster med HK. Heller ikke HK var interesseret i, at PROSA tegnede overenskomst for it-folk i staten. Fronterne var derfor trukket op til konfrontation.

PROSA-medlemmer på flere statslige arbejdspladser ønskede PROSA-overenskomst. Og på Danmarks Tekniske Højskole (DTH) skulle PROSA i 1973 stå sin første alvorlige prøve som fagforening. DTH var en statslig arbejdsplads, hvor de fleste ansatte var dækket af en overenskomst mellem HK og Finansministeriet. PROSA havde imidlertid 11 medlemmer på DTH, som ville have PROSA/STAT og Finansministeriet til at indgå overenskomst for it-folk. Men dette nægtede Finansministeriet og henviste til, at it-folk i staten, ifølge en aftale indgået med HK den 4. december 1972, kunne placeres på HK's overenskomst.²⁷

Alligevel krævede PROSA/STAT overenskomst for PROSA-medlemmer på DTH i 1973 og varslede konflikt og mulig arbejdsnedlæggelse, hvis ikke Finansministeriet ville tegne overenskomst med PROSA. HK protesterede, og Finansministeriet indklagede straks PROSA for Arbejdsretten med påstand om "ulovligt" strejkevarsel, da

staten allerede havde en overenskomst med HK på DTH.

PROSA indledte landets første it-strejke i november 1973 på DTH, og på bl.a. Datacentralen og Danmarks Statistik nedlagde PROSA-medlemmer kortvarigt arbejdet i sympati med de strejkende på DTH.

Det var dog ikke kun Finansministeriet og HK, der ønskede at spænde ben for en PROSA-overenskomst på DTH og det øvrige statslige område. Også PROSAs hovedorganisation FTF var pga. borgfredsaftalen med LO en modspiller. FTF kunne ikke støtte PROSAs kamp for en overenskomst på DTH og ville heller ikke føre PROSAs sag i Arbejdsretten. PROSA blev ekskluderet af FTF den 26. september 1973, og på eget initiativ meldte PROSA også sig selv ud. PROSA var nu uden hovedorganisation, men fri til selv at føre sagen i Arbejdsretten.²⁸

I januar 1974 afsagde Arbejdsretten den længe ventede og afgørende dom. PROSA blev frikendt, og det blev fastslået, at PROSA var berettiget til at strejke og tegne overenskomst for medlemmer i staten. Også selvom arbejdspladsen var omfattet af en overenskomst med HK. Med andre ord anerkendte Arbejdsretten PROSA som en fagforening på lige fod med andre. Arbejdet med it kunne ikke blot anses som almindeligt kontorarbejde, men blev derimod anerkendt som et specielt erhverv, hvor udøverne havde ret til egen fagforening og selvstændig forhandlingsret.²⁹ Den fagforening, som de 44 it-folk i SAS stiftede en februaraften i 1967, havde vundet en enorm sejr. PROSA kunne vokse sig større - til gavn for alle it-folk.

Resultatet af Arbejdsrettens dom udeblev da heller ikke. Af Prosabladet fremgår det, at medlemstallet i PROSA

steg betragteligt i årene efter.³⁰ Det ledte dog først til en overenskomst med Finansministeriet i 1977, men det var afgørende for PROSAs fortsatte eksistens som fagforening.

Hvad udad tabes, skal indad vindes

Forholdet til den øvrige fagbevægelse var ikke godt, og PROSA var især en torn i øjet på hovedorganisationen LO og HK. Det gik så vidt, at LO frarådede sine medlemsforbund at samarbejde med PROSA, fordi PROSA ifølge LO havde arbejdsmetoder, som var i strid med solidariteten i fagbevægelsen, da PROSA kaprede medlemmer fra HK.³¹ PROSA var selvfølgelig ikke enig i dette, men det lagde bunden til en langvarig konflikt med store dele af den øvrige fagbevægelse, der langt frem i tiden vanskeliggjorde PROSAs tilværelse.

Paradoksalt nok stod PROSA nu som en stærkere fagforening, men den etablerede fagbevægelse havde fået et negativt syn på PROSA. Og det betød, at PROSA nu ikke blot skulle kæmpe med arbejdsgiverne, men også med andre fagforeninger. PROSA kunne ikke regne med hjælp fra mange andre end sig selv. Derfor måtte der oprustes til at klare de fremtidige arbejdskampe, og PROSA måtte kæmpe for overenskomster til sine medlemmer.

I 1974 fik PROSA en konfliktfond, der kunne betale løn under strejker, samt en a-kasse, der kunne tjene til at skabe en faglig identitet, tiltrække nye medlemmer og ikke mindst sikre medlemmerne understøttelse i perioder uden arbejde. ■

PROSA 1977-1986:

EN PROFESSIONEL FAGFORENING MED VOKSEVÆRK

PROSA går fra at være en fagforening, der alene er drevet af frivillige, til at være en professionel organisation med muskler til at gennemføre sine mål.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

På blot ti år var PROSA blevet en fagforening for it-folk. Så langt så godt. Men målet om at samle alle it-folk i PROSA virkede stadig som en fjern drøm, om end medlemstallet sidst i 1970'erne var steget til over 2.000 medlemmer.³²

De glade amatør dage som fagforening var slut, og PROSA måtte vise, at PROSA var kommet for at blive. Perioden fra 1977-1987 blev derfor en periode, hvor PROSA konsoliderede sig som fagforening og fik en mere professionel struktur med flere lønnede valgte og flere tilbud til medlemmerne. Samtidig var det en periode præget af PROSAs mange og gode overenskomstaftaler på både offentlige og private arbejdspladser. PROSA etablerede sig som en stærk fagforening, som både arbejdsgivere og andre fagforeninger havde vanskeligt ved at trykke, om end begge parter gjorde en ihærdig indsats.

Af særlig betydning for PROSAs fortsatte voksevæk også den teknologiske udvikling. Firmaer som Apple og IBM begyndte i denne periode at producere computere til private, men det var først fra begyndelsen af 1990'erne, at pc'en gjorde sit indtog i de private hjem. Derimod øgede virksomheder og offentlige myndigheder markant brugen af it på arbejdspladserne i 1980'erne til opbygning af registre og databaser samt effektivisering af arbejdsgangen. Denne udvikling var afgørende for, at PROSA fik flere medlemmer, da samfundet generelt efterspurgte flere it-folk.

PROSA får overenskomster med staten og Datacentralen

Fundamentet for, at PROSA kunne tegne flere overenskomster, blev lagt i 1977, da PROSA opnåede overenskomst med Finansministeriet. Denne sejr, som var affødt af PROSAs stædige kamp indtil da, var afgørende for PROSAs fortsatte eksistens.

PROSA konsoliderede sig som fagforening (foto af PROSAs kontor i Bragesgade i København i 1980).

1979: PROSA/DC medlemmer mødes på grund af strejke.

At være stædig viste sig at være en dyd. For resultatet var, at overenskomsten med staten i 1977 gav it-folk i PROSA højere lønninger end HK-medlemmer, og samtidig sikrede overenskomsten en garanteret årlig lønstigning. PROSA var ganske vist ikke fuldt ud tilfreds med overenskomsten,³³ men den viste, at PROSA var anerkendt som fagforening, og at it er et selvstændigt fag, der ikke hører under kontorarbejde.

Overenskomsten gav smag på mere. Smag på at få flere medlemmer til PROSA og sikre it-folk landet over anstændige løn- og arbejdsforhold ved at tegne overenskomst for dem. Konflikter og strejker blev indledt på mange arbejdspladser. Ikke alle endte med at gå PROSAs vej, men mange gjorde.

På Datacentralen (DC), den statslige arbejdsplads, der bl.a. stod for moms, offentlige lønninger, pensioner, børnetilskud og dagpenge, havde PROSA-medlemmernes lønninger i længere tid haltet efter de private lønninger, da overenskomsten ikke var blevet forhandlet frit siden 1974, men kun reguleret. Efter måneders forhandlinger i 1980, der endte uden resultater, udbrød der tre dages spontan strejke på DC. PROSA-medlemmerne var frustrerede! De ønskede en lønstigning på 9 %, hvilket ledelsen ikke ville efterkomme, med mindre DC fik mulighed for bl.a. at indføre skifteholdsarbejde i weekenden i stedet for overarbejde.

I maj 1981 varslede PROSA/DC strejke for 100 PROSA-medlemmer med igangsættelse den 9. juni 1981. Ledelsen svarede igen med lockout af 200 PROSA-medlemmer fra samme dato, således at kun de nødvendige opgaver blev udført på Datacentralen, som fx udbetaling af pensioner, børnetilskud og dagpenge. Trods utallige forsøg på at nå til enighed lykkedes det ikke, og strejken gik i gang.³⁴ Efter tre ugers strejke var DC's ledelse mød. PROSA havde ellers forberedt sig på en langvarig konflikt og indkrævet 100 kr. om måneden i konfliktbidrag fra alle medlemmer. PROSAs formand Erik Kristensen udtalte sejrrikt, at "PROSAs resultater ligger langt over, hvad de fleste andre organisationer har opnået. Det er endnu et argument for, at edb-folkenes interesser bedst varetages af dem selv. Og at alle edb-folk bør organisere sig i PROSA."³⁵ Sejren indeholdt en lønstigning på 9 % for langt de fleste PROSA/DC-medlemmer, en højere slutløn og bedre forhold ved skifteholdsarbejde. PROSA vurderede, at det var en overenskomst, som it-folkene kunne være stolte af – ikke mindst, da den ville sprede sig til andre sektorer i det offentlige og resultere i højere løn her.³⁶ Og dette skulle vise sig at holde stik.

PROSA/KMD får endelig overenskomst

Til trods for, at konflikten på DC kostede 2,5 mio. kr.³⁷ og nærmest tømte konfliktfonden, var pengene givet godt ud. PROSAs medlemstal i 1983 rundede 4.000, og det skyldtes bl.a. de gode resultater, som PROSA opnåede på

DC i 1981 og en overenskomst på Kommunedata (KMD), som PROSA fik i hus i 1983.³⁸

På KMD havde PROSA-medlemmerne hidtil været underlagt en overenskomst med HK. Denne overenskomst resulterede i 1983 i, at it-folkenes løn blev forringet med op til 3.000 kr. over en 2-årig periode, fordi it-folkene på KMD udgjorde et mindretal og ikke blev prioriteret af HK. Det var dråben! Siden 1979 havde PROSA-medlemmerne på Kommunedata forsøgt at opnå forståelse for deres ønske om egen overenskomst. Dette ønske var blot blevet mødt af trusler om bortvisning. Men nu måtte det være nok. PROSA indbragte spørgsmålet om PROSAs ret til at indgå overenskomst på KMD for Arbejdsretten – og fik medhold. Arbejdsretten slog fast, at PROSA havde ret til – men ikke krav på – at indgå overenskomst for PROSA-medlemmer på KMD, uanset hvilken overenskomst der i forvejen var på arbejdspladsen.³⁹

Med Arbejdsrettens dom i hånden nåede PROSA/KMD og KMD den 19. august 1983 frem til en overenskomst, der resulterede i bedre løn, dog på niveau med HK's overenskomst. Antallet af PROSA-medlemmer på KMD fordobledes til knap 250 medlemmer, og dermed blev PROSA stillet stærkere i fremtidige overenskomstforhandlinger.⁴⁰ I 1985 blev PROSA/KMD's overenskomst væsentligt forbedret.

Logon, PROSA/KMD's medlemsblad. PROSA/KMD fik overenskomst i 1983. (Annonce fra Prosabladet nr. 1/81).

PROSA/DC med formand Erik Kristensen og professor Ole Krarup (forrest th.) foran Arbejdsretten.

“ PROSA VAR DOG STADIG EN TORN I ØJET PÅ HK, SOM MENTE, AT PROSA OFTE GIK USOLIDARISK ENEGANG I OVERENSKOMSTFORHANDLINGERNE ”

PROSA vokser og bliver mere professionel

PROSA var en fagforening med vokseværk, som indgik overenskomster på en lang række offentlige og private arbejdspladser, fx Forsvaret og Sparekassernes Datacentraler (SDC). Alle steder resulterede overenskomsterne i bedre lønninger og ikke mindst forbedrede arbejdsforhold, således at der var regler for overarbejde, arbejdstid og lignende. PROSA gjorde en stor forskel for de enkelte it-folk. Men det betød ikke, at PROSA blev accepteret af alle andre fagforeninger som en fagforening, der kæmpede lønmodtagernes sag. Efter de markante sejre pointerede PROSA, at der skulle samarbejdes med den øvrige fagbevægelse. PROSA havde ingen interesse i konflikterne, men ville derimod arbejde for en sammenlægning af PROSA og SAMDATA|HK på sigt.

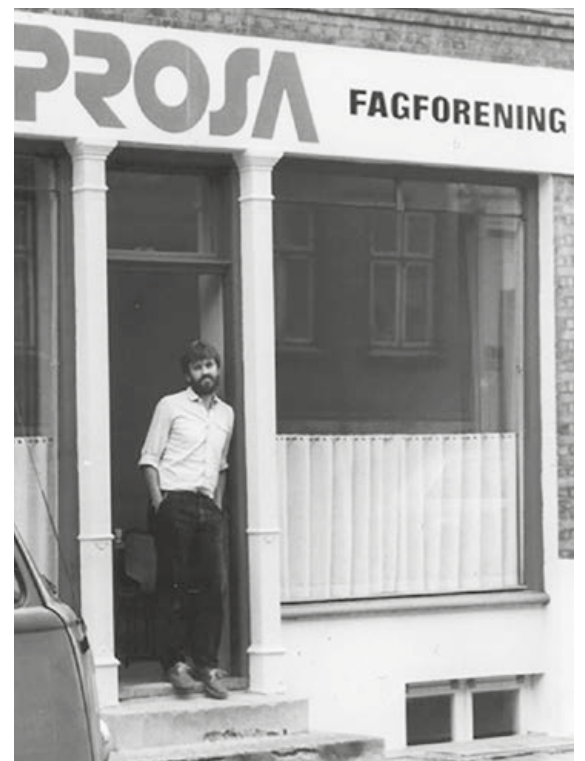
PROSA var dog stadig en torn i øjet på HK, som mente, at PROSA ofte gik usolidarisk enegang i overenskomstforhandlingerne og stillede krav, som langt overgik andre lønmodtageres krav.⁴¹

I takt med, at PROSA fik flere overenskomster, og medlemstallet steg, var de eksisterende strukturer i PROSA ikke gearret til at følge med udviklingen. PROSA var ikke længere en fagforening for en flok it-folk på SAS. Derfor skete der i perioden fra 1977-1986 væsentlige strukturelle ændringer. PROSA gik fra at være en fagforening, der alene var drevet af frivillige, til at opbygge en professionel

organisation, der fik langt flere muskler til at gennemføre de mål, som PROSA havde sat sig allerede på den stiftende generalforsamling i 1967.

Lokalkontorer bliver åbnet i Aarhus, Odense og Aalborg, og efter en årrække fik kontorerne i Aarhus og Odense lønnede medarbejdere, bl.a. i form af valgte faglige sekretærer, hvis daglige opgave var at hjælpe medlemmerne i arbejdsrelaterede sager.⁴²

Samtidig uddannede PROSA selv tillidsrepræsentanter (TR) og arbejdspladsrepræsentanter (APR), der på arbejdspladsen var et bindeled mellem arbejdspladsen og PROSA, og som kunne oplyse deres kolleger om ansattes vilkår på arbejdspladsen, forhandle løn og bistå i andre arbejdsrelaterede spørgsmål. PROSA uddannede de første tillidsrepræsentanter i 1978 på Tidens Højskole, der var ejet af den kommunistiske og meget karismatiske Preben Møller Hansen, også kaldt sømandsbossen, der i en lang årrække var formand for Sømændenes Forbund. På de ugelange kurser kunne PROSA-medlemmer bl.a. lære om fagbevægelsens mål og midler, principprogrammer, arbejderbevægelsens historie og arbejdsretslige forhold på arbejdspladsen – og ikke mindst i de sene aftentimer få en øl eller to i Hestestalden, hvor kort, billard, øl og arbejderhistorier var de dominerende aktiviteter. For TR-kurserne havde både til formål at skabe socialt samvær blandt PROSA-medlemmerne og at uddanne dem til på bedst

Forbundssekretær Carsten Larsen har siden 1980 stået i spidsen for Odense-kontoret.

PROSA vil samarbejde med den øvrige fagbevægelse (foto fra 1. maj 1984).

PROSA advarede mod misbrug af overvågning og blev selv overvåget.

mulig vis at kunne rådgive deres kolleger på arbejdspladsen og sørge for, at PROSA var repræsenteret på arbejdspladserne. Det kunne få flere it-folk til at melde sig ind.⁴³

Et PROSA med holdninger

PROSA var blevet en voksen fagforening med langt flere medlemmer og aktiviteter – men også med langt flere holdninger. Den demokratiske, flade struktur gav alle medlemmer mulighed for at komme til orde. Men det skabte til tider interne uenigheder, når medlemmer havde vidt forskellige grundholdninger.

Både i 1970'erne og 1980'erne var der dyb intern uenighed om, hvor politisk PROSA skulle være i sine holdninger, og om den venstreorienterede fløj i PROSA havde for meget magt.

Også PET (Politiets Efterretningstjeneste) interesserede sig for PROSAs holdninger. PET udarbejdede i 1984 en analyse af PROSA og overvågede nogle af PROSAs ansatte, fordi PET mente, at PROSA kunne blive en afgørende magtfaktor i samfundet pga. udviklingen på it-området. Desuden mente PET, at PROSA ville være i stand til at få indsigt i offentlige institutioners oplysninger og ville kunne lamme it-området ved hjælp af arbejdsnedlæggelser.⁴⁴

Uvidende om PET's overvågning arbejdede PROSA på at afklare, hvad PROSA rent faktisk skulle mene på centrale områder. Og i 1984 begyndte arbejdet i PROSA med at skrive et principprogram, som blev vedtaget på delegeretforsamlingen i 1986. Principprogrammet gav en fælles rettesnor og satte rammer for, hvad der kunne menes i PROSA-regi – så enkelte grupper ikke kørte deres eget

show. Principprogrammet slog PROSAs værdier og mål fast på områder som fx kollektive aftaler, lønforhold, uddannelse, struktur, aktiviteter og satte ikke mindst nogle overordnede politiske og samfundsmæssige mål for PROSA, og det er siden 1986 løbende blevet redigeret og fremstår i dag som en central del af PROSAs virke.⁴⁵

Efter 20 år er PROSA en veletableret fagforening

På vej mod 1987, og med snart 20 år på bagen, var PROSA en anden fagforening, end da PROSA blev stiftet i 1967. Værdier og mål var stadig i høj grad de samme, men nu havde PROSA en langt mere solid og profesio-

nel organisation, der gjorde det muligt at forfølge disse mål og værdier. De mange gode overenskomstresultater havde trukket flere medlemmer til PROSA, og mod slutningen af 1980'erne nærmer PROSA sig 5.000 medlemmer. Alligevel var PROSA stadig, sammenlignet med andre fagforeninger, en lille fagforening, som visse af de større gerne så trynet. Konflikten med HK og den øvrige fagbevægelse var endnu ikke bilagt, og det tærede på PROSA hele tiden at være i konflikt. Og det var ikke holdbart i længden, hverken for PROSA eller fagbevægelsen som helhed. Der måtte findes en holdbar løsning – for it-folkenes skyld. ■

1. maj 1984.

PROSA 1987-1996:

DRØMMEN BRISTER

PROSA forhandler med både Teknisk Landsforbund og SAMDATA om en sammenlægning. Men uden resultat. Målet om en fælles fagforening er langt fra nået.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

Ved årsskiftet i 1987 var PROSA etableret som en landsdækkende fagforening. Men PROSAs 5.000 medlemmer udgør kun omkring en fjerdedel af alle it-folk i Danmark. Målet om at være en fagforening for alle landets it-folk var stadig som en utopisk drøm.⁴⁶ De næste ti år skulle vise sig ikke at bringe PROSA tættere på målet om at organisere alle landets it-folk. Tværtimod var selve PROSAs eksistens som fagforening under pres – næsten på kanten af afgrunden.

Det blev en periode præget af konflikter, bedrag, nederlag og reel tvivl om PROSAs eksistens – dog ikke uden spirende lyspunkter.

Lønnen for offentligt ansatte sakker bagud

Den konservative Schlüter-regerings sparekurs i 1982-1993 skabte et dårligt forhold til fagbevægelsen. Specielt lønmodtagere var utilfredse, fordi de automatiske dyrtidsreguleringer blev suspenderet, arbejdsløshedsunderstøttelsen og bistandshjælpen blev forringet, og brugerbetalingen på offentlige ydelser som fx a-kassekontingentet steg. Forholdet mellem regeringen og fagforeningerne var mildt sagt ikke hjertevarmt i 1980'erne.

Fagbevægelsen demonstrerede utallige gange mod regeringen, og PROSA afholdt sig ikke fra at deltage.

Regeringens besparelser på de offentlige finanser betød, at offentligt ansattes lønninger var sakket væsentligt bagud i forhold til det private arbejdsmarked. Så i 1987 fik it-folk i staten i gennemsnit 4-5.000 kr. mindre hver måned i forhold til privatansatte, der udførte det samme stykke arbejde.

Selv den konservative finansminister Palle Simonsen udtalte i januar 1987, at lønefterslæbet gav problemer med at fastholde kvalificerede it-folk i det offentlige.

PROSA fandt det dybt problematisk, at det offentlige anvendte trecifrede millionbeløb på eksterne it-konsulenter i stedet for at ansætte it-folk og hæve deres løn. PROSA påpegede, ligesom finansministeren, at den store lønforskel mellem det offentlige og det private gjorde, at der var en uhensigtsmæssig stor udskiftning af medarbejdere på offentlige it-arbejdspladser. På Danmarks Statistik blev fx 40 % af medarbejderne udskiftet i 1986, og det mindskede produktiviteten, da der skulle bruges meget tid på at oplære nye medarbejdere.

It-folk i staten fik markant lavere løn end i det private (1. maj 1987).

“FINANSMINISTERIET VILLE AF ØKONOMISKE GRUNDE UNDGÅ HØJE LØNSTIGNINGER TIL PROSA-MEDLEMMER”

PROSA går i konflikt for en bedre overenskomst i staten

I foråret 1987 forhandlede PROSA/STAT og Finansministeriet om overenskomst med forligsmanden som mæglere. PROSA/STAT ønskede en væsentlig lønstigning for it-folk i det offentlige, men havde også en stribe krav om bedre efteruddannelse, fleksible arbejdstider og tiltag for at fastholde medarbejdere.⁴⁷ Finansministeriet afviste PROSAs krav og tilbød i stedet samme overenskomst, som andre statsligt ansatte arbejdede efter, plus en ekstra pulje, hvorfra der kunne gives individuelle tillæg.⁴⁸

Derfor varslede PROSA/STAT strejke pr. 1. april 1987. Forligsmanden forsøgte på adskillige måder at udarbejde forlig, som PROSA og Finansministeriet kunne tilslutte sig, og konfliktvarslet blev udskudt til den 17. april 1987. Men heller ikke på denne dato havde forligsmanden fundet en løsning, som parterne kunne acceptere.

Konflikten var en realitet, og i løbet af kort tid nedlagde PROSA-medlemmer størstedelen af it-arbejdet på Danmarks Statistik, Handelshøjskolen i København, Danmarks Geologiske Undersøgelse, Centraladministrationen på Københavns Universitet og Aarhus Universitet, Socialstyrelsen og Ministeriet for Grønland. Samtidig varslede PROSA-medlemmer på de store arbejdspladser Datacentralen og Kommunedata sympatikonflikt. På Datacentralen udviklede det sig til strejke, og PROSA/DC gik med i strejken i kravet for højere løn. De offentlige it-systemer var tæt på at være komplet lammet. Det var de strejkende PROSA-medlemmer ikke, da PROSAs konfliktfond udbetalte fuld løn til alle strejkende.⁴⁹

Mange, ikke kun blandt arbejdsgivere, havde en interesse i, at PROSA ikke fik sine krav gennemført. Finansministeriet ville af økonomiske grunde undgå høje lønstigninger til PROSA-medlemmer. Men særligt HK og LO ønskede at undgå det, da PROSAs medlemmer derved ville få en væsentligt bedre løn end deres egne offentligt ansatte medlemmer. PROSAs krav var dog stadig en lønstigning i 1988 på 9 % og i 1989 en lønstigning på 6 %. Staten tilbød over en toårig periode kun en samlet lønstigning på 9,5 %. Ingen af parterne ville give sig.

Store dele af statens it-systemer var i juli 1987 presset af konflikten, der nu havde stået på i tre måneder. Nødprocedurer blev sat i værk af berørte ministerier for at sikre, at studerende kunne blive optaget på de videregående uddannelser. Men flere politikere frygtede, at udbetalinger af offentlige ydelser kunne komme i fare pga. strejken. Regeringen brugte dette til at lægge pres på PROSA, men PROSA fastholdt, at det var arbejdsgiverens ansvar, at systemerne fungerede, ikke de ansattes.⁵⁰

SAMDATA opfordrer til strejkebryderi

PROSAs konfliktfond var ved at være tom, og da konflikten trak ud, søgte og fik PROSA økonomisk støtte fra

andre fagforeninger, bl.a. SiD, Dansk Metal og Bibliotekarforbundet.⁵¹

Andre organisationer, særligt HK og LO, mente, at PROSA pressede citronen og forlangte en løn, der var langt over, hvad andre offentligt ansatte fik, og at det var usolidarisk over for fagbevægelsen som helhed. SAMDATA|HK opfordrede endda sine medlemmer til at være strejkebrydere og var stærkt kritisk over for andre fagforeninger i LO, der støttede PROSA. Ifølge Prosabladet udtalte en faglig sekretær i SAMDATA om PROSAs støtter i fagbevægelsen: "Vi vil have skåret nosserne af dem, der har støttet PROSA."⁵² Citatets ægthed kan dog ikke bekræftes fra andre kilder end Prosabladet, men det viser, at forholdet mellem PROSA og HK ikke var rosenrødt.

SAMDATA's opfordring til strejkebryderi mødte da også forargelse blandt andre fagforeninger. Mange hundrede PROSA-medlemmer havde nedlagt arbejdet, og de strejkende fik i pressen og offentligheden gjort opmærksom på sagen. Men Finansministeriet var ikke til at forhandle med. Ministeriet vidste, at PROSA udbetalte fuld løn til de strejkende medlemmer, og kunne derfor nogenlunde regne ud, hvornår konfliktfonden løb tør for midler. Alle forventede, at det ville ske sidst i august, men den økonomiske støtte fra andre fagforeninger medvirkede til, at strejken kunne fortsætte.

Regeringsindgreb stopper STAT-strejke

Dette blev dog ikke en realitet. Den 15. august 1987 stoppede den konservative regering strejken ved et lovindgreb, og fire dage efter måtte de strejkende PROSA-medlemmer fra PROSA/STAT og PROSA/DC genoptage arbejdet. Den frie forhandlingsret var suspenderet for PROSA. Arbejdsminister Henning Dyremose begrundede lovindgrebet med, at staten var ved at komme ud i et uoverskueligt administrativt kaos, da statens told- og skattesystemer og leverancerne af statistik var så presset, at det ikke længere var forsvarligt at lade strejken fortsætte.⁵³

PROSA og andre fagforeninger var vrede og frustrerede over regeringsindgrebet, og PROSA opfattede det som, at den frie og demokratiske forhandlingsret mellem arbejdsgivere og arbejdstagere var sat ud af spil, og at den forhandlingsret, som PROSA havde tilkæmpet sig i 1973 ved Arbejdsretten, ikke blev respekteret fuldt ud. I stedet havde staten blot dikteret et forlig og trukket det ned over hovedet på PROSA.

Regeringen udskrev valg til Folketinget den 18. august 1987, og så var der ikke længere fokus på PROSAs sag, hverken fra politikernes eller pressens side. PROSA tabte kampen og fik ikke gennemført markante lønstigninger.⁵⁴

PROSA stod nu med et nederlag i bagagen og en tom konfliktfond, som det ville tage nogle år at fylde op igen.

For medlemmerne, der loyalt havde bakket op om strejken, var det en skuffelse, at PROSA ikke havde leveret det ønskede resultat. Internt havde der overvejende været opbakning til konflikten, men PROSA måtte se sig slået af en langt stærkere modstander. Så hvis en lignende kamp skulle vindes i fremtiden, havde PROSA brug for flere kræfter.

Senere på året sendte PROSA en klage over regeringsindgrebet til den internationale arbejdsorganisation, ILO, som er FN's organ for arbejdsmarkedsspørgsmål. I 1988 fik PROSA medhold i, at regeringsindgrebet var i strid med menneskeretskonventioner om retten til at forhandle overenskomst og retten til at strejke.⁵⁵ Dommen fik dog ingen reel betydning, da den borgerlige regering valgte ikke at følge dommen.

Selv om konflikten endte med et nederlag, viste den, at PROSA var en fagforening, der kunne sætte handlinger bag sine krav og nærmest lukke de offentlige it-systemer ned. PROSA-medlemmernes kampgejst gav anledning til beundring og anerkendelse fra andre fagforeninger. Men helt accepteret i fagbevægelsen var PROSA stadig ikke.

Studerende i PROSA får egen lokalafdeling

Efter det mørke overenskomstkapiel i PROSAs historie lysnede det andre steder i PROSA – dog på en trist baggrund: I 1980'erne var særligt mange unge ramt af arbejdsløshed – også nyuddannede edb-assistenten, datamatikere og dataloger, som PROSA organiserede. For at varetage de it-studerende og nyuddannede it-folks interesser blev PROSA/STUD oprettet i 1989 som en selvstændig og suveræn lokalafdeling. PROSA/STUD havde allerede ved oprettelsen 1.400 medlemmer.

PROSA/STUDs vigtigste opgaver var at styrke studenterarbejdet på it-uddannelserne, at lette overgangen fra studie til arbejdsmarked, at oplyse arbejdspladser om it-uddannedes kompetencer og ikke mindst at iværksætte fælles aktiviteter for it-studerende.⁵⁶ PROSA/STUD spillede en afgørende rolle for PROSAs fremtid, bl.a. fordi den var med til at sikre tilgangen af nye medlemmer til PROSA.

Grænsestridighederne skal løses

Trods den positive udvikling med mange studerende medlemmer og oprettelse af PROSA/STUD var de hårde tider ikke overstået. Sårene fra PROSA/STATs konflikt var dybe, og PROSA befandt sig i en tilstand, hvor det var vanskeligt at eksistere som en selvstændig organisation. PROSA havde stadig kun omkring 6.000 medlemmer ud af de ca. 25.000 it-folk, der var i Danmark på dette tidspunkt,⁵⁷ og ambitionen om at samle alle it-folk var langt fra målet.

Noget måtte gøres. Det tærede på PROSAs knappe resourcer altid at ligge i skyttegravskrig med HK og den

PROSA-demonstration i 1987 i forbindelse med strejken i PROSA/DC og PROSA/STAT.

Delegeretforsamlingen i 1990 besluttede, at grænsestridighederne med HK skulle løses.

øvrigt fagbevægelse, så striden måtte bilægges, hvis PROSA skulle overleve som fagforening. Derfor vedtog PROSAs delegeretforsamling i 1988 og igen i 1990, at grænsestridighederne skulle løses af hensyn til it-folkene – uanset, hvor de var organiseret.⁵⁸ Delegeretforsamlingen i 1988 vedtog følgende udtalelse: "PROSA ønsker, at denne organisationsstrid bringes til ophør. Der er kun én vej til at løse denne grænsestrid – en anerkendelse af hinanden og et samarbejde mellem alle organisationerne. PROSA vil bidrage til at 'organisationsstriden' bringes til ophør ved at indgå forpligtende samarbejde med andre organisationer, der har edb-folk som medlemmer."⁵⁹

De følgende år forsøgte PROSA at løse organisationsstridighederne på forskellig vis.

PROSA bejler til TL

En oplagt samarbejdspartner for PROSA var Teknisk Landsforbund (TL), der var medlem af FTF og havde en positiv indstilling til PROSA. TL, der organiserede teknikere, designere og konstruktører, havde i forvejen it-folk blandt sine medlemmer. Et samarbejde kunne styrke PROSA, da flere it-folk ville blive samlet i ét forbund.

Sammen med eller som en del af TL kunne PROSA muligvis etablere et samarbejde eller en fredsftale med LO – og herunder HK – fordi FTF og LO havde en borgfredsaftale, der afgrænsede, hvem der organiserede hvem. Nogle PROSA-medlemmer var kritiske over for en sammenlægning med TL, fordi PROSA ville miste en del af sin identitet og selvbestemmelse, men der var overvejende en positiv tilgang til et samarbejde med TL.⁶⁰ I 1991 og 1992 søgte PROSA derfor at nå til enighed med TL om en sammenlægning. Men da det nærmede sig en afgørelse, viste HK pludselig interesse i at danne et stort forbund for it-folk kaldet FED (Forbundet af edb-folk i Danmark).⁶¹

PROSA forhandler med HK

Toneangivende politikere i HK havde et stykke tid ment, at en sammenslutning med PROSA ville være fornuftig for it-folkenes skyld. Men det havde taget lang tid at få baglandet med på dette, da der var mange forskellige syn på PROSA inden for HK. På HK's kongres i 1990 blev forholdet til PROSA fint illustreret af HK's formand Jørgen Eiberg, der udtalte: "HK's erklærede politik er, at vi ikke nævner PROSA, når vi taler sammen. For vi vil kun én ting, og det er slå dem ihjel! Men måske er det en lidt

gammeldags måde at løse problemerne på, så måske skulle vi prøve at få et samarbejde i gang til gavn for begge parter"⁶² og "Jeg ser hellere, at folk er organiseret hos nogen, som vi i dag opfatter som konkurrenter, end at de er uorganiseret"⁶³ Eibergs udtalelser bliver ikke vel modtaget af mange i HK og slet ikke af SAMDATA's formand Erik Lykke, der efterfølgende udtaler: "Vi er den største organisation for edb-folk. Større end vores unævnelige konkurrenter, som ikke i sine 22 år har lavet overenskomster, der var bedre end HK's."⁶⁴

PROSA/STUD blev en selvstændig lokalafdeling i PROSA i 1989.

PROSAs formand Bodil Toft (1990-1996) var med til at forhandle med HK om at danne Forbundet af Edb-folk i Danmark (FED).

Alligevel forhandlede PROSA og HK få år senere om at danne FED. HK's krav var, at et nyt fælles forbund skulle være medlem af LO, og det var PROSA positivt indstillet overfor. PROSA havde 7.000 medlemmer og kunne sammen med SAMDATA's 8.000 medlemmer skabe en stærk fagforening for it-folk. PROSAs betingelse var dog, at et fælles forbund skulle være selvstændigt under LO og ikke være en del af HK.⁶⁵ Med disse udgangspunkter forhandlede PROSA og HK i 1992-1993 om at danne Forbundet af Edb-folk i Danmark.

Forhandlingerne forløb dog ikke gnidningsløst. SAMDATA udtrykte bekymring for, at mange HK-medlemmer ikke ville rykke med over i et nyt forbund uden for HK, da medlemmerne ikke ønskede at miste deres identitet som medlemmer af HK. Hos PROSA var der bekymring for, at et nyt forbund ville gøre op med PROSAs decentrale struktur med lokale afdelinger, der havde stor selvbestemmelse.⁶⁶

Sent i forhandlingsforløbet foreslog HK, at FED skulle være en afdeling i HK og ikke et selvstændigt forbund i LO. Alligevel nåede PROSA og HK frem til en aftale om et fælles, selvstændigt forbund i LO - men uden for HK. Aftalen skulle blot underskrives af SAMDATA|HK og PROSA og efterfølgende sendes ud til afstemning hos medlemmerne i de to fagforeninger. Men i sidste øjeblik, da PROSAs repræsentanter var mødt op til forhandlinger, sprang SAMDATA|HK fra. Forhandlingerne om et samlet forbund for it-folk i Danmark brød sammen. Der blev ikke opnået fred mellem PROSA og HK i denne omgang.⁶⁷

PROSA og TL genoptager forhandlinger

PROSAs bestræbelser på at finde en samarbejdspartner og samle it-folkene stoppede ikke, da forhandlingerne med HK brød sammen. I stedet genoptog PROSA og TL forhandlingerne i sommeren 1994. Et forslag til en sam-

menlægning lå hurtigt klar og skulle blot godkendes af TL's hovedbestyrelse, PROSAs delegeretforsamling og PROSAs medlemmer ved en urafstemning.⁶⁸

Allerede i august 1994 stemte delegerede og medlemmer i PROSA for en sammenlægning mellem PROSA og TL.⁶⁹ Blot en accept fra TL's medlemmer manglede. Da TL netop var blevet medlem af LO frem for FTF i 1994, og da HK også var medlem af LO, var forudsætningen for sammenlægningen, at TL og HK fik genforhandlet deres grænseaftale, således at der lå en klar aftale mellem TL og HK om, hvem der organiserede hvem.

I et brev dateret den 7. oktober 1994 fra HK til TL, gjorde HK det klart, at HK ikke ønskede at genforhandle grænseaftalen. Da var det afgjort: PROSA og TL kunne ikke sammenlægges pga. HK.⁷⁰

PROSA bliver medlem af FTF

Der var nu kun tilbage for PROSA at fortsætte som hidtil eller forsøge at blive optaget i FTF, som så positivt på, at PROSA igen blev en del af FTF. De 3.000 it-folk, der på dette tidspunkt var medlem af forskellige fagforeninger i FTF, kunne få dobbeltmedlemsskab, således at de både var medlem af deres oprindelige fagforening og PROSA. Det kunne styrke de nye medlemmers it-kompetencer og PROSAs samlede styrke.⁷¹ Afgørelsen om, hvorvidt PROSA skulle indmeldes i FTF, blev sendt til urafstemning blandt PROSAs medlemmer i december 1995. PROSAs hovedbestyrelse opfordrede til et ja, da PROSA via FTF ville være omfattet af FTF's borgfredsaftale med LO. Og derved ville PROSAs indmeldelse i FTF bringe en løsning på grænsestridighederne mellem PROSA og SAMDATA nærmere. Desuden ville PROSA som medlem af en hovedorganisation få større indflydelse i fagbevægelsen generelt og flere ressourcer.⁷²

SAMDATA truede med, at HK burde melde sig ud af LO eller kræve borgfredsaftalen revideret, hvis PROSA blev optaget i FTF, men truslerne blev ikke effektueret. PROSA-medlemmerne stemte for en optagelse i FTF, og fra den 1. januar 1996 var PROSA medlem af FTF og blev budt hjerteligt velkommen af FTF's formand. PROSA var nu en del af den etablerede fagbevægelse - igen. ■

Synes du ikke der er blevet så stille på kontoret? **Joeh...**

Vi får osse mere fra hånden, ik'?' **Tjah...**

Og luften er lissom lidt friskere...? **Uhm...**

Man ku' faktisk sige, at hele miljøet er blevet bedre - eller hva'?' **Sch ...**

-hvorfor gider du ikke svare?

Jeg har helt tabt mit hjerte til vores nye printere fra Canon.

miljøvenlige printere fra **Canon**

Canon BJ130e - lynhurtig bobblejet printer, som passer til alle PC-ere og web-anslag. Længst fælsbet, den skriver lange baner eller på enkeltark helt op til A3 størrelse i laserprintkvalitet! Ingen larm, ingen forurening af kontorsluften, kort sagt sundere kontormiljø. Canon LBP-4 i 1800x1800 dpi og dansk-talende farve-sepriner i kompakt design. Så klar tre sider i minutter og har utroligt mange typografiske skifter i alle størrelser indbygget skifter, som kan både udtrykkes og udvides. Printeren leveres med danske manualer, og printerens display taler et klart og forståeligt dansk. Canon LBP-4 er naturligvis også helt lysøst, og ligesom i Canon's øvrige laserprintere leveres alle farve- og forbrugstoffer i en forbrug og miljøvenlig enhed.

Canon BJ130e Canon LBP-4

NEWTTRONIC
SCANDINAVIA

NewTronic Scandinavia a/s, Elskov 1, 2730 Høveløkke, Telefon 44 88 22 22

Annonce fra Prosabladet nr. 4/90.

PROSA 1997-2006:

NYE TIDER OG NYE MÅL

PROSA har færre medlemmer på kollektive overenskomster og fokuserer i stigende grad på it-faglighed og kvalificeret, individuel medlemservice til danske og udenlandske it-folk.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

Fra midten af 1990'erne var it blevet hver mand og kvindes eje. Antallet af it-folk på arbejdspladserne var mangedoblet, siden PROSA blev dannet i 1967. I år 2000 nærmede det sig 100.000⁷³ danskere, der dagligt arbejder med it. Men it-folkenes, og dermed PROSAs, situation var markant anderledes end i 1967. Den teknologiske udvikling og en øget globalisering havde skabt et helt nyt arbejdsmarked for it-folk. Det måtte PROSA som fagforening forholde sig til.

Den globale udbredelse af internettet gjorde, at it-folk i fx Mumbai nu kunne løse opgaver for en virksomhed i Danmark. Internettet satte fra midten af 1990'erne for alvor gang i den globaliseringsproces, som i forvejen var accelereret efter den kolde krigs afslutning og Sovjetunionens sammenbrud i 1991. Der var skabt en mere samlet

verden med et langt større marked for virksomhederne at handle på. Også internt i Europa var bevægeligheden på arbejdsmarkedet øget, da det europæiske arbejdsmarked siden 1993 havde været åbent for fri bevægelighed inden for EU.

PROSA fik nye udfordringer i kampen for at skabe gode løn- og arbejdsforhold for sine medlemmer og samle it-folkene, nu hvor der endelig var opnået en form for fred med den øvrige fagbevægelse. Globaliseringen, og ikke mindst åbningen af EU's indre marked, kunne true forholdene på danske arbejdspladser, hvis it-folk udefra blev ansat uden overenskomst og til en væsentligt lavere løn, eller hvis danske job blev outsourcet.

It-virksomheder stormer frem og styrter brat

PROSAs medlemstal steg fra 1995 til 2001 fra ca. 7.000 medlemmer til ca. 12.500 medlemmer.⁷⁴ Baggrunden for

Virksomheder i Indien løste opgaver for virksomheder i Danmark.

1. maj 2000 med stigende arbejdsløshed.

PROSA havde tab på lejemål

“ VIRKSOMHEDERNES POSTULAT OM, AT DER VAR BEHOV FOR FLERE TUSINDE EKSTRA IT-FOLK, HOLDT IKKE STIK ”

PROSAs pludselige succes var, at internationale og danske virksomheder, med udgangspunkt i internettet, skød op. Virksomhederne arbejdede, viste det sig efterfølgende, på mere eller mindre realiserbare idéer til, hvordan internettet kunne anvendes. Siden 1995 var disse virksomheder, fx den danske virksomhed Jubii, globalt stormet frem. Investorer skød enorme mængder af risikovillig kapital ind i virksomhederne, og aktiekurserne stormede frem, fordi forventningerne til de nye virksomheders indtjening var skyhøje.

De danske it-virksomheder nærmest skreg på it-folk, og i 1998 udarbejdede arbejdsgiverne en analyse, der viste, at der manglede 20.000 it-folk årligt, alene i Danmark, hvis væksten i branchen fortsatte. Arbejdsgiverne mente derfor ikke, at det rakte, at der årligt blev uddannet 6.000 kandidater med it-baggrund fra de danske it-uddannelser.⁷⁵ I 1999 skreg virksomhederne på mellem 5.000-15.000 højt kvalificerede it-folk, og mange virksomheder hentede arbejdskraft uden for landets grænser.⁷⁶ Det var gyldne tider i it-branchen, hvor lønnen var høj og arbejdsløsheden lav. Arbejdsmarkedet for it-folk var pustet op til bristepunktet.

Virksomhedernes postulat om, at der var behov for flere tusinde ekstra it-folk, holdt ikke stik. I starten af år 2000 brast it-boblen, og festen for it-folk sluttede med et brag

og satte en mindre, verdensomspændende økonomisk krise i gang. Globalt krakkede mange it-virksomheder lige så hurtigt, som de var opstået, og aktiekurserne raslede ned. Årsagen til, at it-boblen brast, var, at værdien i ufatteligt mange it-virksomheder globalt var blevet blæst alt for højt op. Virksomhederne havde fået store økonomiske investeringer i form af lån og aktiesalg, der havde givet dem en helt urealistisk værdi. Nogle af virksomhederne havde på børsen en værdi, der overgik selv store nationale bankers værdi.

Forventningerne til sektoren var for høje, og da de mange it-virksomheder ikke leverede det forventede afkast, trak mange af investorerne sig, aktiekurserne styrteddykkede og virksomhederne, hvis værdi var pustet op, krakkede eller tilpassede deres forventninger til et mere realistisk grundlag.

I 2001 kunne PROSA konstatere, at euforien var slut. Investorerne forlangte nu mere end en god idé, hvis de skulle poste penge i et interneteventyr. I den danske it-branche steg antallet af konkurser, betalingsstandsninger og fyringer gevaldigt i årene efter it-boblen. Dog blev Danmark mindre hårdt ramt end fx USA, hvor der i visse måneder i år 2000 blev fyret op mod 50.000 it-folk. Arbejdsløsheden blandt it-folk steg dog også i Danmark, og samtidig mente virksomhederne ikke længere, at der var

behov for flere tusinde nye it-folk hvert eneste år.⁷⁷ Krisen i it-branchen satte en krise i gang i PROSA.

PROSA har økonomiske problemer

Nok var det positivt, at PROSA havde flere medlemmer. Men det stigende medlemstal gav problemer, da krisen ramte. It-boblen havde nemlig skabt en øget arbejdsløshed blandt PROSAs medlemmer. Op imod 10 % af it-folkene var arbejdsløse, og en del af disse var medlem af PROSA. De mange arbejdsløse lagde pres på PROSAs økonomi, da ledige medlemmer betaler nedsat kontingent.

Samtidig havde PROSA haft tab på lejemål i København og Aarhus. I alt måtte fire mio. kr. spares på budgetterne i 2003. Det blev løst ved afskedigelser af ansatte og økonomisk smalhals internt i PROSA. Desværre gik det for en tid også ud over PROSAs synlighed i offentligheden. Året efter, i 2004, var økonomien dog ved at være på ret kurs igen.⁷⁸ Arbejdsløsheden var faldende, og i midten af 00'erne var der igen ekstremt lav arbejdsløshed blandt it-folk. Endnu en krise var overstået for en stund. Men en anden krise pressede sig nu på for de 14.000 medlemmer. PROSA var i en identitetskrise.

Freelancearbejde og individuelle kontrakter vinder frem

Siden 1967 havde PROSA været en homogen, lille gruppe

PROSAs faglige sekretærer var kendte for at yde god, individuel medlemservice.

af it-folk. Pludselig var PROSA hverken homogen eller lille. Hvem var PROSA, og hvem skulle PROSA være?

I takt med, at den gamle drøm om at samle alle it-folk i PROSA kom tættere på, måtte PROSA tilpasse sig de nye medlemmer. It-folk var ikke de samme som i 1967 – og det var samfundet heller ikke.

PROSAs medlemmer var til langt frem i 1990'erne en relativt homogen flok, der arbejdede på større private eller offentlige arbejdspladser, hvor PROSAs vigtigste opgave var at forhandle kollektive overenskomster for medlemmerne. Kollektive aftaler frem for individuel medlemservice var i fokus. Det blev dog vanskeligere for PROSA at fastholde de store kollektive overenskomster. PROSA/KMD mistede fx i 1997 overenskomsten på Kommunedata og overgik til individuel ansættelse på HK-vilkår efter en tre måneder lang konflikt fra 1. december 1993, hvor forhandlingerne på KMD gik i hårdknude, og ledelsen opsagde overenskomsten.⁷⁹

PROSA kunne ikke udelukkende fokusere på kollektive overenskomster, fordi bl.a. it-folk med individuelle kontrakter og tidsbegrænsede ansættelser, freelancere og udenlandske it-folk havde brug for en anden form for individuel vejledning. De tidsbegrænsede ansatte arbejdede på individuelle kontrakter. Og de udenlandske it-folk var ofte udstationerede medarbejdere fra et udenlandsk firma, og de arbejdede ofte på væsentligt ringere vilkår end danske it-folk.⁸⁰

Hvis der skulle være et PROSA for disse nye typer af medlemmer, måtte PROSA skabe det. Men der var bestemt ikke enighed i PROSA. To interne grupperinger kunne skimtes i PROSA: modernister og traditionalister, som de senere blev kaldt.

Kamp mellem modernister og traditionalister

Fra begyndelsen af 00'erne og i mange år frem var der interne stridigheder i PROSA. Skulle PROSA, som traditionalisterne ønskede, prioritere overenskomster med de store toneangivende virksomheder på it-arbejdsmarkedet og bruge overenskomsterne som løftestang for it-folk, der ikke var ansat på overenskomst? Eller skulle PROSA i stedet, som modernisterne ønskede, opgive at

dække hele it-arbejdsmarkedet med overenskomster og i stedet prioritere hjælp til det stigende antal it-folk, der arbejdede på individuelle kontrakter og ikke var omfattet af overenskomster?⁸¹

Et flertal i PROSA støttede modernisternes linje, og modernisterne fik mere og mere indflydelse. Også PROSAs skiftende formænd siden starten af 00'erne tilhørte denne retning, som stødt og roligt blev implementeret i PROSA. Det ændrede PROSA hen imod at blive en fagforening, der – i forhold til mange andre fagforeninger – ydede en særdeles grundig, individuel medlemservice. Flere modernister var ikke i tvivl om, at denne vej var afgørende for PROSAs overlevelse.⁸² PROSA skulle følge med tiden, hvis fagforeningen ikke skulle ende som et levn fra fortiden.

De interne stridigheder var dog ikke forsvundet – arven fra 1967 sidder stadig dybt i mange PROSA-medlemmer. ■

PROSA havde svært ved at fastholde overenskomsterne (foto af tillidsrepræsentanter fra PROSA/KMD).

PROSA 2007-2017:

ET SAMLET OG STÆRKERE PROSA

PROSA mister yderligere terræn på de kollektive overenskomster. Men medlemsfremgangen er stor, og PROSA er nu den førende fagforening for it-professionelle - og en respekteret del af fagbevægelsen.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

I 2007 var det igen gode tider for PROSA og forbundets medlemmer. Så gode, at PROSA/CSC samme år stemte nej til en overenskomst, der gav 12 % lønstigning over tre år.⁸³ Overenskomsten blev dog alligevel trukket ned over hovedet på PROSA/CSC, fordi PROSAs overenskomst var til afstemning sammen med andre fagforeningers overenskomster, hvor det samlede afstemningsresultat var ja. Men at 12 % ikke var tilfredsstillende, viser, at det var en gylden periode for it-folk. Ved udgangen af 2007 var ledigheden blandt PROSAs medlemmer nede på 3,1 %, og i årene op til var en årlig reallønsstigning på omkring 5 % ikke et særsyn blandt it-folk.⁸⁴

Men igen satte en verdensomspændende økonomisk krise ind i 2008. Denne gang var det finanssektoren, ikke it-sektoren, der havde skabt den. Og PROSAs medlemmer gik heller ikke denne gang ram forbi. Fyringer stod allerede fra 2009 for døren - og overenskomstforhandlingerne skulle vise sig at blive langt vanskeligere pga. den globale økonomiske krise. Samtidig oplevede PROSA en markant medlemstilbagegang.

Krig mod fløjkrigen

Delegeretforsamlingen i november 2008 var endnu en gang præget af interne konflikter, og to faglige sekretærer trak sig fra deres post i protest mod, at PROSA bevægede sig i modernisternes retning. De faglige sekretærer mente, at PROSA brugte for få ressourcer på at forhandle de store overenskomster og for mange på den individuelle rådgivning. Det var ifølge dem ikke i tråd med PROSAs ånd, at fokus lå på individet frem for fællesskabets overenskomster.

Den generelle stemning på delegeretforsamlingen var dog, at PROSA måtte bevæge sig i den nye retning, modernisternes retning. Den afgangende formand Peter Using udtalte, at PROSA måtte forny sig for at tiltrække nye medlemmer, og han pegede bl.a. på PROSAs principprogram, hvor sproget var så gammeldags, at det ligefrem var pinligt at vise til nye medlemmer.⁸⁵

PROSAs nyvalgte formand Niels Bertelsen gjorde det klart, at han ville arbejde på at afslutte skyttegravskrigen mellem traditionalister og modernister. Et samlet PROSA

Delegeretforsamlingen i 2008 var præget af interne konflikter.

FRIPHED PÅ NETTET

PROSA

PROSA fornyede sig (udkast til plakat fra 1. maj 2010).

var nødvendigt, hvis tilbagegangen i medlemstallet skulle stoppes. Formanden ville fokusere på, at PROSA skulle være mere til stede på arbejdspladserne og for det enkelte medlem. PROSA skulle være en fagforening for it-folk, der stillede krav om en faglig sparring på højt niveau, en medlemservice i top og klare politiske udmeldinger, der talte it-folkenes interesser.⁸⁶

Og det lod til, at de interne stridigheder i PROSA blev lagt på hylden. Nu var der langt vigtigere områder at stå sammen imod. Globaliseringen fik arbejdsgivere til at ansætte udenlandske it-folk på danske virksomheder på ringe vilkår, og overvågningen af befolkningen var større end nogensinde før. Samtidig var en konflikt, der skulle vise sig at blive en af de største i PROSAs historie, under opsejling.

PROSA kæmper mod jobklausuler

”Jobklausuler skal forbydes”. Så klar har PROSAs melding været siden sidst i 00’erne. Jobklausuler var (og er) udbredt i flere større it-firmaer i Danmark. En jobklausul er en aftale mellem arbejdsgivere om, at de ikke ansætter hinandens arbejdskraft. Problemet er, at mange arbejdsgivere hemmeligholder jobklausulerne, og derfor har deres ansatte ingen idé om, at de ikke kan få arbejde hos den virksomhed, som klausulen er indgået med. Dette betyder, at it-folk kan risikere at få afslag på en jobsøgning alene på baggrund af en hemmelig jobklausul mellem arbejdsgiverne og ikke pga. manglende kompetencer.

Omkring årsskiftet til 2007 blev det afsløret, at flere it-firmaer opererede med hemmelige jobklausuler, og PROSA anslår, at op mod en tredjedel af alle PROSAs medlemmer, der er ansat på det private arbejdsmarked, er omfattet af en form for klausul.

“ PROSA MÅTTE FORNY SIG FOR AT TILTRÆKKE NYE MEDLEMMER ”

Et PROSA-medlem, der var ansat hos IBM som sikkerhedskonsulent, mente, at en hemmelig jobklausul havde forhindret ham i at få et andet job. Sammen med PROSA søgte han derfor i 2006 IBM for ulovlig ansættelses-aftale pga. en formodet jobklausul. PROSA krævede et

halvt års løn til medlemmet. Kort efter blev medlemmet fyret for illoyal opførsel og fik en erstatning fra IBM på 100.000 kr. PROSA og medlemmet førte dog sagen videre som en principiel sag, fordi ansættelsesbevisloven siger, at arbejdsgiver skal oplyse medarbejderen om alle væsentlige vilkår for ansættelsen. Ifølge PROSA er det væsentligt for arbejdstagere generelt at vide, om de er underlagt klausuler, der begrænser videre ansættelse i andre firmaer.

PROSA tabte sagen i 2011 ved Højesteret efter samme resultat ved Østre Landsret. Rettens afgørelse var, at PROSA-medlemmet ikke var omfattet af en hemmelig jobklausul, og at IBM ikke var forpligtet til at oplyse om, hvorvidt medlemmet var omfattet af en jobklausul.

PROSA kritiserede skarpt, at arbejdsgivere kunne indgå hemmelige jobklausuler uden at oplyse arbejdstagerne om dette.

Sagen var tabt, men kampen var ikke forgæves. Fra 1. januar 2016 ændrede Folketinget reglerne, så nye jobklausuler kun kan træde i kraft i forbindelse med forhandling om virksomhedsoverdragelse og maksimalt må være 12 måneder. En lille sejr er vundet – men kampen for helt at forbyde jobklausuler fortsætter.⁸⁷

“ CSC KRÆVEDE, AT PROSA-MEDLEMMERNES SAMLEDE LØNSUM SKULLE REDUCERES MED 30 % ”

Konflikt på CSC

I 2009 stod PROSA i det, som skulle vise sig at blive en af PROSAs største konflikter gennem tiden – og desværre også et af PROSAs største nederlag.

PROSA/CSCs 700 medlemmer var omfattet af to overenskomster, som var it-branchens stolthed og PROSAs rettesnor for, hvilke vilkår PROSA stræbte efter at opnå i overenskomster på private arbejdspladser. Bl.a. indeholdt overenskomsterne en tryghedsaftale, der gav de ansatte et langt opsigelsesvarsel og fratrædelsesgodtgørelse ved firing.

Allerede i 1996, da den amerikanske it-gigant CSC havde købt det tidligere Datacentralen (DC) af staten, opstod der spændinger mellem ledelsen og medarbejderne. Ledelsen ønskede, at de ansatte arbejdede på individuelle kontrakter, men den amerikanske virksomhedskultur blev ikke vel modtaget af de ansatte.

I 2009 skulle de to overenskomster genforhandles og lægges sammen til én. Tidligere havde PROSA/CSC haft en god forhandlingsposition, fordi PROSA-medlemmerne havde en specialviden, som ledelsen ikke uden videre kunne erstatte. I 2009 var denne forhandlingsposition svækket, fordi arbejdsgiverne nu i langt højere grad havde mulighed for at hente arbejdskraft udefra eller outsource. Bl.a. havde CSC tidligere outsourcet mange opgaver til Litauen og Indien.

CSC stiller ublu overenskomstkra

CSC krævede, at PROSA-medlemmernes samlede lønsum skulle reduceres med 30 %. Det skulle bl.a. ske ved at forringe overarbejdsbetalingen, øge arbejdstiden fra 35 til 37 timer, ændre anciennitetsbestemt løn til individuelt fastsat løn og fjerne tryghedsaftalen. CSC truede desuden med at rykke opgaver ud af landet eller hente udenlandske it-folk til Danmark til en langt lavere løn, hvis ikke PROSA/CSC opfyldte kravene.

Forhandlingerne, der startede i juni 2009, blev ført centralt af PROSA/CSC, men endte i forligningsinstitutionen. I oktober 2009 brød forhandlingerne endeligt sammen, og PROSA afsendte første strejkevarsel.

Velforberejdet arbejdsgiver vinder konflikten

I december 2010 tilbød CSC at forhandle helt forfra, men parterne stod dog stadig langt fra hinanden.

I slutningen af januar 2011 stoppede CSC forhandlingerne og varslede lockout af 136 PROSA-medlemmer, og derefter blev bl.a. PROSA-medlemmer sat til at oplære nye indiske it-folk, der skulle overtage deres arbejde, hvis konflikten blev en realitet. Det var dog vanskeligt for PROSA at sætte et effektivt modangreb ind over for CSC, da overenskomsten med CSC indeholdt en fredspagt, der i de første tre måneder af en konflikt kun tillod 20 % af de overenskomstdækkede at strejke.

Bl.a. derfor var det først fra den 1. juni 2011, at 300 PROSA-medlemmer gik i strejke, hvilket dog ikke gav

PROSA-medlemmer på CSC strejkede fra juni 2011.

anledning til væsentlige nedbrud i de offentlige it-systemer. Den 12. juni stemte PROSA-medlemmerne nej til et forligsforslag, som forligsinstitutionen havde udarbejdet. Og den 23. juni afsagde Arbejdsretten en dom, der frigjorde CSC for de to PROSA-overenskomster på CSC.

Strejken blev dagen efter indstillet af PROSA-medlemmerne, og de fleste af de lockoutede og strejkende vendte tilbage på arbejde den 27. juni 2011. Samme dag indgik CSC og HK/Privat en overenskomst, som lignede det forslag, som PROSA-medlemmerne stemte ned ved urafstemningen den 12. juni. Slaget var tabt.⁸⁸ 700 PROSA-medlemmer havde mistet deres overenskomst.

Selvansagelse i PROSA

"Man skal ikke løfte fanen så højt, at benene ikke kan nå jorden". Dette gamle Aksel Larsen-citat brugte en leder fra CSC om PROSAs ageren i konflikten. Og nederlaget førte da også til selvansagelse hos PROSA. Hvad var årsagerne til, at PROSA tabte konflikten?

En intern rapport fra PROSA afslører, at PROSA ikke var godt nok forberedt og fejlvurderede flere forhold. Rapporten peger særligt på, at PROSA undervurderede, hvor langt ledelsen i CSC ville gå for at gennemtrumfe sine krav; at PROSA fejlvurderede styrkeforholdet mellem CSC og PROSA, da outsourcing og brug af udenlandske it-folk i Danmark havde svækket PROSA-medlemmernes forhandlingsituation; og at PROSA-medlemmerne overvurderede egne evner til at gennemføre en omfattende konflikt og bekæmpe skruerbrækkere.

Desuden havde PROSA ikke tilpasset overenskomsterne, og derfor stak PROSA/CSCs overenskomst ud, fordi den var væsentligt bedre end PROSAs øvrige overenskomster.

Endvidere peger rapporten på, at der var nogle uhenigtsmæssigt store baggrundsgrupper, der gjorde det vanskeligt for forhandlerne at forhandle konsistent og gjorde mulighederne for fleksibilitet meget begrænsede. De mange baggrundsgrupper, udvalg og forhandlere havde vanskeligt ved at marchere i takt.⁸⁹

Med andre ord var hjemmearbejdet ikke gjort godt nok, og konfliktforløbet fungerede ikke optimalt, set fra PROSAs side.

Der er næppe mange i PROSA, som ønsker at afskaffe medlemsdemokratiet, da det er en del af PROSAs DNA. Men set i bagklogskabens klare lys var den lokale selvbestemmelse en stærkt medvirkende årsag til, at PROSA mistede overenskomsten på CSC.

Medarbejderne på CSC var rasende på ledelsen pga. det spændte forhold gennem mange år og ledelsens markante krav til overenskomstforhandlingerne. Desuden havde CSC's ledelse sørget for, at PROSA-medlemmerne inden strejken selv oplærte vikarer. Det resulterede i, at vikarerne kunne overtage de strejkendes arbejde. Som nogle PROSA-medlemmer på CSC udtalte, så ville de hellere dø med støvlerne på end at lade CSC forringe overenskomsten.⁹⁰ At indgå kompromiser i forhandlingerne var derfor vanskeligt, da mange medlemmer simpelthen ikke ønskede det. Derfor stemte de også nej til de forligsforslag, der blev fremsat.

PROSA-medlemmerne ønskede ikke et forlig på de betingelser, som CSC opstillede, og forhandlerne havde derfor ikke meget at forhandle med. Måske havde PROSA krævet mere end muligt var, eller måske havde PROSA blot grebet konflikten forkert an?

PROSA måtte herefter tilpasse sig et arbejdsmarked med færre store overenskomster, flere på individuelle kontrakter og usikre tider for it-folk.

Eksplodiv medlemsstigning

Nederlaget på CSC var en bitter pille for PROSA at sluge, men det sendte på ingen måde PROSA til tælling. Tværtimod er PROSA vokset og har haft betydelige succeser i årene efter.

Mens mange fagforeninger er i krise pga. betydelig medlemsflugt, er det modsatte tilfældet for PROSA. Fra 2009 til slutningen af 2015 steg medlemstallet fra 11.832 til 16.420 – en fremgang på over 30 %. PROSA har især tiltrukket mange unge medlemmer: Halvdelen af medlemmerne var i 2015 under 35 år, som alle nyder fulde rettigheder i PROSA.

PROSAs fokus på individuel rådgivning, faglige aktiviteter på uddannelsesinstitutionerne og medlemsdemokrati er blandt årsagerne til medlemsfremgangen.

PROSAs individuelle rådgivning sikrer bl.a., at arbejdsgiverne ikke uden videre slipper af sted med at indgå klausuler og indføre urimelige forhold i medlemmernes kontrakter. Og på uddannelsesinstitutionerne sikrer PROSAs opbakning og økonomiske støtte, at de studerende på eget initiativ kan arrangere kurser og foredrag om lige dét, de ønsker. Derudover har PROSA et medlemsdemokrati, som betyder, at alle medlemmer – uanset om de er ledige, i arbejde eller studerende – kan få indflydelse.

Denne tillid og tro på, at det enkelte medlem er i centrum, og selv kan være med til at bestemme, hvad PROSA skal være, har givet udfordringer for PROSA gennem historien

PROSA er vokset og har haft betydelige succeser de senere år, bl.a. på CGI, hvor PROSA, HK/Privat, IDA, Djøf og DM indgik fælles overenskomst i 2014.

“ PROSA ER
MERE ACCEPTERET
SOM EN DEL AF FAG-
BEVÆGELSEN ”

Freedom not Fear: PROSA deltog i international aktionsdag.

Tidligere chefspektør hos Rigspolitichefen, Hans Jørgen Bonnichsen, underviste på Superhelteseminar for unge PROSA-aktivister.

- men det er samtidig også PROSAs styrke og kendetegn, der de seneste år for alvor har gjort PROSA til en fagforening i medvind.⁹¹

En værdsat del af fagbevægelsen

Samtidig har kampene med særligt HK lagt sig, og PROSA er begyndt at samarbejde med langt flere fagforeninger end tidligere. PROSA er mere accepteret som en del af fagbevægelsen end i sine første årtier.

Eksemplerne på dette samarbejde er dugfriske: I 2014 indgik PROSA fælles overenskomst med it-giganten CGI Danmark sammen med fagforeningerne HK/PRIVAT, IDA, DJØF og Dansk Magisterforening. Denne overenskomst sikrede, at 750 medarbejdere hos virksomheden blev overenskomstdækket.⁹² Traditionelt set har sådanne overenskomster været vanskelige at få i hus - og ikke mindst bibeholde. Men det viste, at når fagforeningerne gik sammen til it-folkenes bedste, som PROSA altid har ønsket, står it-folkene langt stærkere over for arbejdsgiverne.

Og succesen fortsatte: I foråret 2016 indgik PROSA endnu en overenskomst i fællesskab med HK/PRIVAT. Denne gang var det med den indiske it-gigant Tech Mahindra, der har mere end 100.000 ansatte i 50 lande. Denne overenskomst var særlig vigtig, da mange firmaer outsourcer opgaver til Tech Mahindra. Dermed fik PROSA mulighed for at sikre, at virksomhedens udenlandske it-folk i Danmark arbejder på overenskomstmæssigt grundlag - på samme vilkår som deres danske kolleger.⁹³ Ved at samarbejde med andre fagforeninger har PROSA altså sikret

overenskomster for medarbejderne og samtidig været aktiv i kampen mod social dumping.

I tråd med, at flere og flere af PROSAs medlemmer er akademikere, har PROSA de sidste ti år fået et øget samarbejde med fagforeninger i hovedorganisation AC (Akademikernes Centralorganisation), særligt med fokus på bekæmpelsen af ledighed blandt akademikere.

En synlig og resultatskabende fagforening

En anden altoverskyggende kamp, som PROSA har ført igennem de seneste par år, er kampen mod overvågning, hvor PROSA har markeret sig stærkt i den offentlige debat - og i den grad påvirket politikerne. PROSA kæmper bl.a. for, at borgeren selv skal eje sine data og give samtykke til, hvad de anvendes til af myndighederne og private firmaer. PROSAs holdning er, at data er en kæmpe industri, som ikke må kunne handles uden borgerens samtykke. Desuden har PROSA generelt bekæmpet unødvendig overvågning af borgeren. PROSA er ikke modstander af overvågning, der sker på baggrund af konkret mistanke og retskendelser. Men når myndighederne overvåger og registrerer borgere, der er uden for konkret mistanke, er det gået for vidt.⁹⁴

Også sessionslogning er en af PROSAs mærkesager, og her har PROSAs modstand gjort nytte. Kernen i sessionslogning er, at det registreres, hvis en borger fx sender en e-mail, besøger en hjemmeside eller taler over Skype. Selve indholdet gemmes dog ikke, men det registreres, at datatrafikken har fundet sted, og registrering skal gemmes et år.

Justitsminister Søren Pind ønskede efter regeringsskiftet i juni 2015 at genindføre sessionslogning, endda i en væsentlig mere omfangsrig udgave end den, der blev afskaffet i 2014.

PROSA beskrev straks det lovforslag som et indgreb i den personlige frihed, ekstremt juridisk betænkeligt og komplet uden virkning. PROSA fremførte, at sessionslogningen alene kan anvendes til at opbygge store databaser om borgernes digitale ageren.⁹⁵ Sammen med 25 andre organisationer gjorde PROSA justitsministeren og politikerne opmærksomme på problematikken i sessionslogning. I et åbent brev, og gennem flere udtalelser i medierne, advarede PROSA om, at sessionslogning vil føre til massiv overvågning af danske borgere og virksomheder, stride mod grundlæggende frihedsrettigheder i et retssamfund og være ekstremt dyr og unøjagtig, da sessionslogning ikke giver information om, hvad der bliver kommunikeret om. Desuden kan sessionslogning være let at omgå, hvis man bruger en VPN-forbindelse eller computere fra forskningsinstitutioner, biblioteker eller nogle foreninger, som er undtaget fra reglerne om logning.⁹⁶

PROSAs og de andre organisationers kamp havde en effekt. I marts 2016 besluttede justitsministeren at udskyde beslutningen om sessionslogning, da lovforslaget, hvis det blev en realitet, ville koste en milliard kroner.⁹⁷ Det var i hvert fald den officielle forklaring. Men at PROSA og andre organisationer var med til at få beslutningen udskudt, er der nok ikke meget tvivl om.

PROSA er til for medlemmerne

PROSA er i løbet af sine første 50 leveår blevet den førende fagforening for it-professionelle, der, ud over at kæmpe for bedre løn og arbejdsforhold for medlemmerne, også klæder dem på til at kunne agere i en verden i konstant udvikling inden for it-faget. PROSAs ansatte arrangerer i samarbejde med aktive medlemmer kurser og arrangementer med et højt fagligt indhold, der giver medlemmerne mulighed for at udvide deres faglige og sociale netværk. PROSA er først og fremmest medlemmernes fagforening.

Samfundet og verden har ændret sig, siden PROSA blev stiftet. De 44 tilstedeværende ved PROSAs stiftende generalforsamling må sidde med en vis stolthed, hvis de læser, hvad PROSAs bedrifter har været fra 1967 og frem til 2017. PROSA har ikke samlet alle it-folk, men PROSA er blevet den førende fagforening for it-professionelle, der sætter en ære i deres fag og har den ypperste faglige viden. ■

PROSA-aktivister 1. maj 2011.

Noter

- 1 Gennem tiden har betegnelsen for It-folk skiftet meget. Frem til 1990'erne anvendte man mest termen edb-medarbejder. Men for konsistensens skyld har vi valgt at kalde PROSA-medlemmer It-folk historien igennem, om end det ikke er en betegnelse de ville bruge om sig selv frem til 1990'erne.
- 2 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. Læg "Stiftelse, bestyrelse 1967-1969, 15/2 1967"
- 3 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 13
- 4 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 13
- 5 Prosabladet, 2007, nr. 2, s. 20
- 6 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 15
- 7 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 13
- 8 Prosabladet, 2007, nr. 2, s. 19 Buddene er dog flere på PROSAs navn se Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 16
- 9 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 15
- 10 En forløber for PROSA skal dog findes d. 31. august 1965, hvor operatørerne i SAS dannede OPS (Operatørsammenslutningen). Disse blev dog i 1970 lagt ind under PROSA, og PROSA optog dermed også operatører.
- 11 Prosabladet, 2007, nr. 2, s. 21
- 12 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. "Bestyrelsesmøde d. 26. september 1967"
- 13 Prosabladet, 1997, nr. 2, s. 16
- 14 Prosabladet, 2007, nr. 2, s. 20
- 15 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. Læg "Stiftelse, bestyrelse 1967-1969, 15/2 1967"
- 16 Prosabladet, 1997, nr. 2, s. 12
- 17 Prosabladet, 2007, nr. 2, s. 18
- 18 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 13ff
- 19 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. "Tidslinje 1965-1973" og Prosabladet, 1972, nr. 10, s. 16
- 20 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 16 og Prosabladet, 1997, nr. 2, s. 16
- 21 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. "Tidslinje 1965-1973"
- 22 Prosabladet, 2007, nr. 2, s. 18f
- 23 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. "Tidslinje 1965-1973"
- 24 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. "Tidslinje 1965-1973"
- 25 Prosabladet, 1973, nr. 10, s. 7
- 26 Prosabladet, 2007, nr. 2, s. 18
- 27 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 56*. "Information om baggrunden for DC's strejke 21. april 1976"
- 28 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 4*. "Tidslinje 1965-1973" og Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 22*. "Rapport om DTH-strejken"
- 29 Krarup, Ole. *Kampen for retten*. København: PROSA, 1992 s. 23ff og Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. *PROSA arkiv kasse 22*. "Rapport om DTH-strejken"
- 30 Prosabladet, 1974, nr. 2, s. 8
- 31 Prosabladet, 1974, nr. 11, s. 6
- 32 Prosabladet, 1980, nr. 7, s. 5
- 33 Prosabladet, 1977, nr. 6-7, s. 5
- 34 Prosabladet, 1981, nr. 8a, s. 2ff
- 35 Prosabladet, 1981, nr. 9, s. 3
- 36 Prosabladet, 1981, nr. 9, s. 5
- 37 Prosabladet, 1982, nr. 9, s. 2
- 38 Prosabladet, 1983, nr. 12, s. 13
- 39 Prosabladet, 1983, nr. 7-8, s. 3
- 40 Prosabladet, 1983, nr. 10, s. 6f
- 41 Prosabladet 1987, nr. 11, s. 2
- 42 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 16 og Prosabladet, 1997, nr. 2, s. 16
- 43 Prosabladet, 1982, nr. 6, s. 6
- 44 Prosabladet, 2009, nr. 9, s. 10f
- 45 Prosabladet, 1984, nr. 9, s. 4f
- 46 Prosabladet, 1987, nr. 1, s. 19
- 47 Prosabladet, 1987, nr. 4, s. 5f og Prosabladet, 1988, nr. 2, s. 10
- 48 Prosabladet, 1987 nr. 4, s. 5f
- 49 Prosabladet, 1987, nr. 5, s. 3 og Prosabladet, 1987, nr. 6/7, s. 4
- 50 Prosabladet, 1987, nr. 6/7, s. 3
- 51 Prosabladet, 1987, nr. 9, s. 3 og Prosabladet, 1987, nr. 8, s. 3
- 52 Prosabladet, 1987, nr. 11, s. 2
- 53 Prosabladet, 1987, nr. 9, s. 3ff
- 54 Prosabladet, 1987, nr. 9, s. 3f
- 55 Prosabladet, 1988, nr. 4, s. 4ff
- 56 Prosabladet, 1989, nr. 12, s. 3
- 57 Prosabladet, 1990, nr. 1, s. 5
- 58 Prosabladet, 1988, nr. 11, s. 4
- 59 Prosabladet, 1990, nr. 1, s. 5
- 60 Prosabladet, 1992, nr. 2, s. 10
- 61 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 5
- 62 Prosabladet, 1990, nr. 1, s. 2
- 63 Prosabladet, 1990, nr. 1, s. 2
- 64 Prosabladet, 1990, nr. 1, s. 4
- 65 Prosabladet, 1992, nr. 5, s. 2
- 66 Prosabladet, 1992, nr. 9, s. 13
- 67 Prosabladet, 1993, nr. 12, s. 7
- 68 Prosabladet, 1994, nr. 6/7, s. 15
- 69 Prosabladet, 1994, nr. 8, s. 1
- 70 Prosabladet, 1995, nr. 9, s. 2
- 71 Prosabladet, 1995, nr. 12, s. 2
- 72 Prosabladet, 1995, nr. 12, s. 14
- 73: Ilsøe, Anne. *CSC-Konflikten og den danske model*. København: FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, 2012.
- 74 Prosabladet, 2001, nr. 4, s. 2
- 75 Prosabladet, 1998, nr. 10, s. 9
- 76 Prosabladet, 1999, nr. 9, s. 12
- 77 Prosabladet, 2001, nr. 8, s. 2
- 78 Prosabladet, 2003, nr. 4, s. 4
- 79 Prosabladet, 1994, nr. 3, s. 2f
- 80 Prosabladet, 2005, nr. 10, s. 6
- 81 Prosabladet, 2004, nr. 12, s. 24ff
- 82 Prosabladet, 2004, nr. 9, s. 2 og Prosabladet, 2004, nr. 12, s. 24
- 83 Prosabladet, 2007, nr. 5, s. 10
- 84 Prosabladet, 2007, nr. 12, s. 2 og Prosabladet, 2008, nr. 5, s. 28
- 85 Prosabladet, 2008, nr. 12, s. 14
- 86 Prosabladet, 2009, nr. 1, s. 14
- 87 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/prosa-ta-ber-jobklausul-sag-i-hoejesteret/> og PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/kend-de-nye-klausul-regler/>
- 88 Ilsøe, Anne. *CSC-Konflikten og den danske model*. København: FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, 2012.
- 89 Intern rapport fra PROSA om CSC-konflikten, 2011
- 90 Ilsøe, Anne. *CSC-Konflikten og den danske model*. København: FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, 2012s. 22
- 91 "IT-fagforening scorer unge medlemmer". *Arbejderen*. 7. januar 2016: 1.
- 92 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/ny-overenskomst-til-750-ansatte-gode-forhold-giver-it-firma-konkurrencefordel/>
- 93 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/prosa-og-hkprivat-lander-faelles-overenskomst-med-indisk-it-gigant/?no_cache=1&cHash=97c3e58881024806d70fc9bfb1a7342d
- 94 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/sessionslogning-er-alt-for-indgribende/?no_cache=1&cHash=11a8d7d41794c5e1e820b453fdae3c3a
- 95 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/sessionslogning-er-alt-for-indgribende/>
- 96 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/nej-til-internetsessionslogning/>
- 97 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <http://www.dr.dk/nyheder/politik/soeren-pind-om-skrottet-sessionslogning-man-stoever-ikke-bare-en-milliard-kroner-op>

SEKTION

2

TEMA:

PROSA HAR EN PLADS I FAGBEVÆGELSEN

PROSA er på mange måder en traditionel fagforening, der i 50 år har kæmpet for at overenskomstdække sine medlemmer, haft interessekonflikter med arbejdsgiverne og deltaget i 1. maj-demonstrationer sammen med den øvrige fagbevægelse.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

Dt er sikkert: PROSA har aldrig rigtig været en del af det gode selskab i fagbevægelsen. PROSAs plads har altid været omdiskuteret. Især af andre, sjældent af PROSA selv. PROSA har altid opfattet sig selv som en traditionel fagforening, der udsprang af arbejderbevægelsen og kæmpede for bedre løn- og arbejdsforhold for it-folk på et partipolitisk neutralt grundlag – på lige fod med de fleste andre fagforeninger i Danmark. Fra PROSAs oprettelse har formålet altid været at få medlemmerne overenskomstdækket. Omvendt har særligt HK beskyldt PROSA for at være en gul fagforening, altså en fagforening, der ser arbejdsgiverne som ligeværdige parter og ikke modstandere. Så hvilken fagforening er PROSA egentlig?

De traditionelle (røde) fagforeninger

Kendetegnet for den danske fagbevægelse som helhed er, at den i høj grad har været en enhedsfagbevægelse bestående af få modsætninger og nogenlunde baseret på det samme grundlag. Den voksede ud af den socialdemokratiske bevægelse i 1870'erne og 1880'erne og er derfor i høj grad stadig præget af de socialdemokratiske værdier, der lagde vægt på dannelsen af en faglig og po-

litisk gren i arbejderbevægelsen, som i fællesskab skulle arbejde mod at skabe et socialistisk samfund på demokratisk vis.

Kendetegnet for en traditionel dansk fagforening, der udspringer af de socialdemokratiske værdier, er, at den er organiseret i et hovedforbund. Enten Landsorganisationen i Danmark (LO), Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd (FTF) eller Akademikernes Centralorganisation (AC). Den traditionelle fagforening er dannet på privat initiativ af lønmodtagere og har til formål gennem kollektive overenskomster at varetage hvert medlems løn- og arbejdsforhold. For at opnå dette skal en traditionel fagforening være villig til at anvende kollektive kampskridt over for arbejdsgivere, altså populært sagt strejker, for at kæmpe for bedre løn- og arbejdsforhold for sine medlemmer. En traditionel fagforening ser interessekonflikter mellem arbejdsgivere og arbejdstagere. Via strejker og forhandlinger muliggøres kompromiser mellem de to parter og efterfølgende gensidigt anerkendt overenskomst.¹

Den danske fagbevægelse er domineret af denne type af fagforeninger. Det står i skærende kontrast til mange andre vestlige lande, hvor kristelige eller liberale, såkaldte gule fagforeninger, har haft mere succes og dermed kunnet spille lønmodtagerne ud mod hinanden.²

Gule fagforeninger

En anden type fagforening end de traditionelle fagforeninger er de gule fagforeninger. Betegnelsen gul fagforening stammer fra Frankrig, hvor visse arbejdstagere og arbejdsgivere i slutningen af 1880'erne slog sig sammen. Det gule prædikat blev sat på denne type fagforening, da strejkende arbejdere i 1887 knuste ruder i en bygning, hvor strejkebrydere var samlet, og forsøgte at afbryde deres skruebrækkerarbejde, hvorefter arbejdere, der sympatiserede med arbejdsgiveren, klistrede vinduerne til med gult papir og arbejdede videre.

Essensen i gule fagforeninger, hvad end de er kristne eller liberale, er, at de ikke ser en fundamental ideologisk modsætning mellem arbejdsgivere og arbejdstagere. De ser ikke, som de traditionelle fagforeninger, et modsæt-

ningsforhold mellem parterne. Fx ser de kristne fagforeninger ikke nogen modsætning, fordi begge parter er forenet i den kristne tro.

I dansk sammenhæng opstod den første kristne fagforening i 1899 i Randers. Fagforeningen var en forløber for Kristelig Fagbevægelse, som i dag har over 200.000 medlemmer. Mange kristne på Randerseggen følte sig ikke hjemme i de traditionelle fagforeninger, der ifølge dem var præget af en fjendsk holdning til kristendom. Af samvittighedsgrunde ønskede de kristne ikke at deltage i strejker og klassekampen som helhed. De var hverken borgerlige eller socialister, men kristne, som ikke ønskede konflikter med arbejdsgiverne.

Af denne grund har gule fagforeninger kun indgået nogle få overenskomster, og de har kun få tillidsrepræsentanter. De gule fagforeninger følger blot de overenskomster, som de røde fagforeninger har forhandlet på plads. De går heller ikke ind for strejkeretten, men mener, at konflikter mellem arbejdsgiver og arbejdstager må forhandles til rette. Derfor har mange traditionelle fagforeninger kritiseret de gule fagforeninger for blot at være gratister og score frugten af det arbejde, som de traditionelle fagforeninger leverer.³ Ligeledes er en gul fagforening ikke medlem af et hovedforbund.

Syndikalister i Danmark

I Danmark har den største opposition inden for fagbevægelsen været syndikalisterne, afledt af det franske ord syndicat, der betyder fagforening. Den syndikalistiske bevægelse i Danmark havde sit højdepunkt i de første årtier af det 20. århundrede og fik en genoplivning i kommunistiske kredse i 1960'erne og 1970'erne.

Syndikalisterne var grundlæggende kritiske over for fagforeningernes forhandlingslinje over for arbejdsgiverne.

Syndikalisterne ønskede ikke at forhandle med arbejdsgiverne, men ville i stedet anvende strejker, sabotage og boykot for at opnå en social revolution, der skulle skabe et socialistisk samfund, hvor fagforeningerne overtog produktionen og den økonomiske styring af landet, således at man fratog kapitalisterne deres magt.

Hvor er PROSAs plads i fagbevægelsen?

I referatet fra PROSAs stiftende generalforsamling i 1967 står der, at PROSA blev oprettet, fordi ... "nogle programmeres indmeldelse for øjeblikket ikke så ud til at ville blive accepteret af S.O.F., desuden er S.O.F. tilsyneladende ikke nogen fagforeningsmæssigt stærk forening og mangler interesse for programmerne. Fra ledelsens side var der imidlertid vist interesse for en forening, og man var villig til at samarbejde".⁴ Det vil sige, at PROSA opstod, fordi programmørerne på SAS ("programmerne") ikke kunne blive medlem af andre fagforeninger, og fordi den mulige fagforening S.O.F. ikke var særlig stærk. Desuden bakkede ledelsen op om, at it-folkene selv startede en fagforening. Der er altså intet, som i særlig grad peger på, at PROSAs stiftere bevidst ønskede at være en ny type fagforening. Helst af alt ville de bare have en fagforening!

Det er samtidig værd at bemærke, at der intet findes i referaterne, som taler for, at PROSA skulle være en gul fagforening, eller at "programmerne" ønskede, at PROSA skulle blive det. Tværtimod nævnte referatet, at det var vigtigt at have retten til at strejke og indgå overenskomster.⁵

Der var til gengæld heller ikke ytringer eller vendinger, der knyttede PROSA til socialismen, som det ellers var typisk for de traditionelle fagforeninger, i hvert fald ved deres stiftelse. Tværtimod glimrede ideologiske vendinger og begreber med deres fravær på PROSAs stiftende generalforsamling.

Derfor er det nærliggende, at der er en helt pragmatisk forklaring på, at PROSA blev stiftet: It-folkene måtte selv danne en fagforening, hvis de ville organiseres.

Denne forklaring blev støttet af PROSAs første formand John Brix Petersen, der var central i dannelsen af PROSA. I et interview i forbindelse med PROSAs 25 års jubilæum fortalte han, at udover S.O.F. havde han henvendt sig "... til Teknisk Landsforbund for at undersøge mulighederne for at danne en klub for edb-folk i TL. Nogle i TL var positive, mens andre kun ville have 'rene' teknikere med relevante uddannelser ind. Og det var de sidste, der vandt."⁶ Han afsøgte også terrænet hos andre fagforeninger, hvor der dog ikke var hjælp at hente: "... også andre fagforeninger, som HK, blev prøvet. HK'erne mente dog, at de der edb-folk var for mærkelige, så de sagde nej."⁷ "Så vi besluttede, den lille flok i SAS, selv at starte en fagforening."⁸

Det er ikke muligt entydigt at placere PROSA det ene eller det andet sted. Tværtimod må de, der dannede PROSA, betragtes som en forsamlings af pragmatikere, der ønskede ordnede arbejdsforhold. Der lå ikke nogen socialistisk, kristelig eller liberal dagsorden bag.

Blev PROSA gul med årene?

Igennem PROSAs 50 års historie har HK ikke tøvet med at kalde PROSA for en gul fagforening. Har HK på noget tidspunkt haft ret i deres anklage?

Et kig på PROSA i dag afslører, at PROSA på ingen måde er en gul fagforening, da PROSA er medlem af en af de traditionelle fagforeningers hovedforbund FTF og har været det siden 1996 – og også var det fra 1967-1973. Nogle vil indvende, at PROSA har mistet mange af de store overenskomster og primært orienterer sig mod individuel medlemspleje, ligesom gule fagforeninger.

PROSA er ikke en gul fagforening.

PROSA er som de andre – på sin egen måde.

HK's beskyldninger blev da også primært fremsat i perioden mellem 1973 og 1996. Ud fra fortællingen om PROSA bør det stå klart, at PROSA på ingen måde har handlet som en gul fagforening. Derimod viser PROSAs historie alt for godt, at mange overenskomsttaftaler er forhandlet, at PROSA på ingen måde har holdt sig tilbage fra strejker, og at PROSA bestemt ikke har haft et positivt forhold til mange arbejdsgivere i denne periode.

PROSA meldte sig ganske vist ud af FTF i 1973, men det var alene for, at en overenskomst med staten blev en mulighed. Og som det fremgår af PROSAs historie, forsøgte PROSA fra slutningen af 1980'erne igen at komme med i et hovedforbund og blev i 1996 optaget i FTF.

Intet indikerer, at PROSA på noget tidspunkt i sin historie har været en gul fagforening, eller at der har været ønske om dette. Fx har PROSA siden 1970'erne arrangeret 1. maj-demonstrationer sammen med den øvrige fagbevægelse og deltaget på lige fod heri. Derudover har PROSA også særligt i 2010'erne øget samarbejdet med fagforeninger under AC og indgået fælles overenskomster med

fx Dansk Magisterforening, DJØF og IDA. PROSA samarbejder desuden med AC-fagforeningerne om at bekæmpe akademikerledigheden. At kalde PROSA gul har aldrig bundet i fakta.

PROSA er som de andre – på sin egen måde

Grundlæggende kan PROSAs plads i fagbevægelsen indskrives blandt de traditionelle fagforeninger, om end grupperinger i PROSA ikke ensidigt har fulgt denne linje. PROSA har aldrig helt handlet som de andre fagforeninger, men derimod gjort tingene på sin egen måde, hvilket er tydeligt at se på det til tider anstrengte forhold til LO og HK. Men det er trods alt bemærkelsesværdigt, hvor mange ligheder der er mellem dannelsen af PROSA og de første traditionelle fagforeninger i 1800-tallet. ■

“ PROSA HAR ALDRIG HELT HANDLET SOM DE ANDRE FAGFORENINGER ”

Noter

- 1 Københavns Universitet (FAOS). Fagforeninger. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <http://faos.ku.dk/arbejdsmarkedets-begreber/fagforening/>
- 2 Christiansen, Niels Finn. Fagbevægelsens historie. København: FIU, 2012. s. 5
- 3 Københavns Universitet (FAOS). Fagforeninger. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <http://faos.ku.dk/arbejdsmarkedets-begreber/de-gule/>
- 4 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. PROSA arkiv

- 5 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. PROSA arkiv kasse 4. Læg "Stiftelse, bestyrelse 1967-1969"
- 6 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 16
- 7 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 17
- 8 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 18
- 9 Christiansen, Niels Finn. Fagbevægelsens historie. København: FIU, 2012. s. 5
- 10 Ibid. s. 10

- 11 Ibid. s.10
- 12 Ibid. s. 12
- 13 Ibid. s. 12
- 14 Ibid. s. 11f
- 15 Ibid. s. 12
- 16 Ibid. s. 16f
- 17 Ibid. s. 19ff
- 18 Ibid. s. 22

Historisk baggrund for den danske traditionelle fagbevægelse

Frem til 1900-tallet var Danmark grundlæggende et fattigt land, hvor hovederhvervet var landbrug, og den industrielle produktion var begrænset. Størstedelen af befolkningen havde indtil da levet på landet i mindre samfund, hvor den daglige kamp for blot at overleve var langt vigtigere end at engagere sig i samfundet og kræve politiske forandringer. Men i takt med oplysningstidens tanker om politiske rettigheder til hvert enkelt menneske – at mennesker er født frie og lige – kunne enevældens diktatur ikke undlade at efterkomme nogle af de tanker.

Et konkret resultat var, at stavnsbåndet blev ophævet i 1788, og efterfølgende medførte det, at bønderne frit kunne bosætte sig, hvor de ønskede, og ikke var bundet til deres hjemstavn. I løbet af 1800-tallet blev stadig flere frihedsrettigheder givet og kulminerede med enevældens fald i 1848 og vedtagelsen af Danmarks Riges Grundlov den 5. juni 1849. Det vil være en direkte fejlslutning at sige, at denne grundlov indførte demokrati i Danmark i en moderne form. Men den fastslog grundlæggende friheden til at forsamles og forenes, hvilket bestemt ikke var en selvfølge for tiden. Fra midten af 1800-tallet var der altså et miljø, hvor den frie tanke og rettigheden til at samles med politiske ligesindede og ytre holdninger og politiske krav var til stede. Et fundament for, at fagforeninger kunne opstå.

Men det var ikke blandt landarbejderne, at dette skete. Det var først, da en industri opstod i byerne i 1840'erne, at et proletariet af arbejdere blev dannet, hvorfra fagforeninger spirede. Det var i den kapitalistiske produktionsmetode, hvor arbejdere blev betalt for et udført stykke arbejde i industrien. Men det var først for alvor fra 1862, at denne produktionsmetode vandt udbredelse.

Før dette var fagligt arbejde nemlig stærkt reguleret i håndværkslauge, der havde kontrol med alt arbejde, der blev udført, hvem det blev udført af og til hvilken pris. Der var ingen, som kunne slippe uden om deres regulering, og afvigere blev af og til sat på plads korporligt. Håndværkerlaugene var et socialt netværk, hvor faglig stolthed vejede tungt, og man satte en ære i at udføre et ædelt stykke arbejde inden for sit fag. Men med næringslovene, der trådte i kraft i 1862, blev dette protektionistiske arbejdsmarked erstattet af et kapitalistisk arbejdsmarked, hvor alle frit kunne udbyde deres arbejdskraft, og alle frit kunne hyre, hvem de ønskede. Laugene forsvandt da, men noget varede ved. Tanken om, at arbejdere organiserede sig inden for deres fag, hvor stoltheden og æren i at udføre et fagligt godt arbejde, uddøde ikke.⁹

Den hastigt voksende industri skabte i 1850'erne og 1860'erne et nyt lag i Danmark, bestående af arbejdere på de store fabrikker i byerne. Dette ledte til en befolkningsvækst i de store byer. Folk flyttede fra land til by, og et lag af underbetalte arbejdere myldrede frem. Myndighederne og det bedre borgerskab så med bekymring på dette. Tænk nu, hvis disse arbejdere blev grebet af socialistiske idéer som i andre lande, hvor arbejdere gjorde oprør og ligefrem forsøgte socialistiske revolutioner.

Frem til 1870'erne dominerede den borgerlige arbejderbevægelse den danske arbejder med idealer om, at en arbejder var en god borger, der accepterede kapitalismen som den naturlige verdensorden – og deraf borgerskabet som de politiske ledere. Arbejdere skulle være borgerligt nationalistisk dannede og ikke gøre op-

rør mod systemet. "Viljeløse nikkedukker" kaldte Louis Pio de arbejdere, som blev fanget af den borgerlige arbejderbevægelse.¹⁰ Men ikke alle arbejdere blev fanget af de borgerlige dyder.

I 1871 udsendte Louis Pio, Socialdemokratiets stifter, "Socialistiske Blade", der opfordrede de danske arbejdere til at følge socialismen og bryde de borgerliges idé om, hvordan en arbejder skulle opføre sig. Han opfordrede til, at de i fællesskab med andre arbejdere organiserede sig med selvstændig og egen ledelse med udgangspunkt i de socialistiske idéer. Kun herigennem kunne man bryde kapitalismens magt over arbejderen og selv skabe de nødvendige økonomiske, sociale og politiske reformer, der skulle til for at skabe en bedre tilværelse for arbejderen og et socialistisk samfund i Danmark.¹¹

De borgerlige og myndighederne fik et chok: socialismen havde fået fodfæste i Danmark. Arbejdere dannede, bl.a. på opfordring af Pio, de første fagforeninger, hvis formål blev at skabe bedre forhold for arbejderen og på sigt skabe et socialistisk samfund. Både myndighederne og borgerskabet forsøgte med hård hånd at stoppe de spirende fagforeninger og den socialistiske bevægelse. Politiet infiltrerede arbejderne organisationer og rapporterede alt, hvad de foretog sig.¹²

Ved det berømte "Slaget på Fælleden", der nok er udlagt en smule mere dramatisk, end det reelt var, forsøgte myndighederne at give den spirende arbejderbevægelse det sidste dødsstød. I sympati med strejkende murere i København havde Louis Pio opfordret byens arbejdere til at mødes i Fælledparken til en støttedemonstration. Politiet forbød dette, og da mange arbejdere alligevel mødte op, førte det til kampe mellem politi og arbejdere, hvilket ledte til en arrestation af arbejderbevægelsens ledere, bl.a. Louis Pio. Myndighederne forbød året efter tilknytning til Internationalen, Den internationale Arbejderforening for Danmark, som Pio havde dannet i 1871, og som mange arbejdere havde tilsluttet sig.¹³

Men det var ikke nok til at stoppe den spirende fagbevægelse, der tog socialismen til sig og afviste de borgerliges opfattelse af, hvordan en arbejder burde opføre sig. I stedet dannede de, under den danske afdeling af Internationale, i 1870'erne 20 forskellige faglige sektioner for fx murere, snedkere, tømrere og lignende. De holdt fast i laugenes traditionelle, faglige, interne solidaritet, og samtidig forsøgte de at indføre en klasse-solidaritet fagene imellem ved at samle dem i et hovedforbund. Der skulle skabes en klassebevidsthed, som brød med snævre faginteresser og i stedet samlede de forskellige arbejdere i at opnå de langsigtede mål om bedre vilkår for arbejderne.¹⁴

I 1876 var der 6.000 organiserede arbejdere i Danmark, som vedkendte sig socialismen. Men de havde det vanskeligt. Det var direkte fyringsgrund på mange arbejdspladser at være medlem af en fagforening. Og hvis arbejderne strejkede, var det sjældent et problem for arbejdsgiverne at hyre skruibrækkere til at udføre de strejkendes arbejde. Da en økonomisk krise indtraf i 1875, der fik mange af byens industriarbejdspladser til at forsvinde i årene efter, døde de nyetablerede fagforeninger ud. Stort set alle forsvandt, og arbejderbevægelsen var næsten død og borte.¹⁵

Men kun for en stund. I 1878 blev arbejderbevægelsen splittet i to dele; i parti og fagforening. Socialdemokratiet skulle føre den politiske kamp, og fagforeningerne skulle samle arbejderne, uanset deres tilknytning til socialismen, om end de stadig kæmpede for at indføre et

socialistisk samfund. De mange tusinde organiserede arbejdere var dog i begyndelsen af 1880'erne faldet til ca. 200, derfor startede de nærmest forfra med at organisere arbejderne. Denne gang lykkedes det langt bedre end tidligere, og i 1880'erne og 1890'erne blev mange af de røde fagforeninger, som vi kender i dag, skabt. De lagde grunden for det moderne arbejdsmarked med fagforeninger, hovedforbund og arbejdsgivernes organisationer. De nyetablerede fagforeninger voksede sig så store i 1880'erne, at arbejdsgiverne ikke længere kunne ignorere dem.¹⁶

Fagforeningerne fik flere medlemmer, oprettede strejkekasser og arbejdslederskasser. I det hele taget blev de en magtfaktor i samfundet, som hverken politikere eller arbejdsgivere kunne komme udenom, og de organiserede arbejdere opnåede mange forbedringer.

Men fagbevægelsens struktur, som vi kender den i dag, var dog ikke på plads. En af de store diskussioner i fagbevægelsens tidlige år var, på hvilken måde man skulle organiseres. Skulle man organisere sig i fagbevægelsen efter fag, arbejdsplads eller branche, og skulle der være et hovedforbund til at samle alle de små fagforeninger? Da industrien og arbejdspladserne i Danmark ikke var særlig store, gav det dog bedst mening, at fagene organiserede sig hver især. Dvs. en faggruppe organiserede sig sammen i en afgrænset og lukket gruppe. For at det ikke skulle udvikle sig til en masse fagforbund, der kun havde deres egne interesser for øje, blev De Samvirkende Fagforbund, det nuværende LO, dannet i 1899. De Samvirkende Fagforbund havde til opgave at samle de mange små fagforeninger under sig og sikre, at fagforeningerne førte fælles sag. De skulle dels kæmpe for deres egen faggruppes krav, dels følge en strategi til gavn for alle fagforeninger, som hovedforbundet koordinerede. Fagforeninger, der var under hovedforbundet, kunne arbejdsgiverne nemlig ikke spille ud mod hinanden. Hvis fagforeningerne konkurrerede internt og underbød hinanden, ville det svække arbejderne sag.¹⁷

Mod slutningen af 1890'erne var den danske arbejderklasse så velorganiseret, at op imod halvdelen af alle arbejdere var medlem af en fagforening. Den danske fagbevægelse tilsluttede sig samtidig den internationale fagbevægelse via 2. Internationale, der på stiftelseskongressen i 1899 vedtog en international kamp for en otte timers arbejdsdag, og at arbejderne hvert år 1. maj skulle holde internationale solidaritetsdemonstrationer, hvor man agiterede for at bedre arbejderne kår.¹⁸

Septemberforliget fra samme år slog spillereglerne på det danske arbejdsmarked fast – spilleregler, der stadig følges i dag. Fagbevægelsen anerkendte arbejdsgivernes ret til at lede og fordele arbejdet og etablere lock-out, og arbejderne anerkendte arbejdstagernes organisationer som forhandlingspartnere og deres ret til at strejke. Forliget fastslog, at stridsspørgsmål skulle afgøres ved forhandling og mægling, og, hvis dette ikke var muligt, indbringes for en domstol, Arbejdsretten, som vi kender i dag.

Se noter på side 29.

TEMA:

IT-FOLK – HVEM ER DE?

På 50 år har PROSAs medlemmer udviklet sig fra at være stort set uden it-faglige uddannelser til at være akademikere, datanomer, datamatikere og edb-assistenten med forskellige baggrunde og behov.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

PROSAs eksistensgrundlag har altid været, at it-faget kan defineres som et fag for én specifik faggruppe: professionelle it-folk. Og PROSA har måttet gøre det klart over for både andre fagforeninger og arbejdsgivere, at it-folk har behov for at organisere sig i egen fagforening. Dette har været vanskeligt, fordi it-folks arbejdsopgaver gennem tiden har været meget skiftende, og fordi den teknologiske udvikling og samfundets behov for it-folk konstant har ændret sig. Særligt den stigende brug af it i samfundet, både på arbejdspladsen og i privatlivet, har skabt en nærmest konstant efterspørgsel efter it-folk med nye faglige kompetencer. Definitionen på it-folk, og dermed PROSA-medlemmer, har aldrig været statisk.

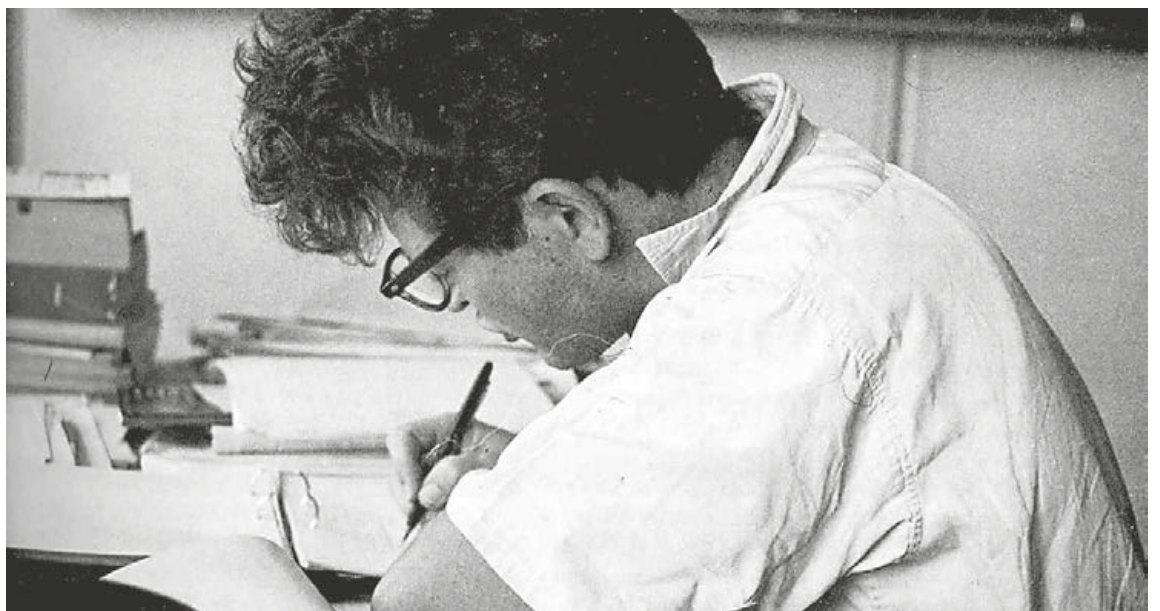
Teknisk snilde og et kursus i programmering

Da PROSA blev dannet i 1967, var initiativtagerne en sammensat gruppe af folk med teknisk snilde – uden en it-faglig uddannelse. PROSAs første formand John Brix Petersen havde denne beskrivelse af sine kolleger:

”Det var mennesker med teknisk eller administrativ baggrund, som blev rekrutteret fra forskellige dele af SAS.”¹ It-folkenes uddannelsesmæssige baggrund var meget forskellig – hvis de da overhovedet havde en uddannelse. Dengang var der ingen offentlige uddannelser inden for it udover datalogi, der i 1968 blev oprettet ved Københavns Universitet.

Prosabladet beskrev i 1971 den typiske it-arbejder, som manden (sjældent kvinden) fra gaden, der lidt tilfældigt var havnet i arbejdspladsens it-afdeling. Måske havde han eller hun taget et enkelt kursus i programmering eller fået undervisning i dette på arbejdspladsen, men ellers havde vedkommende selv lært om it.

Da den teknologiske udvikling fra begyndelsen af 1970'erne så ud til at fortsætte for fuld kraft, var det klart for både PROSA og politikere, at der ville blive brug for flere uddannede it-folk. Staten etablerede allerede i 1966 erhvervenes efteruddannelsesråd for elektronisk databehandling, Edb-Rådet, der havde til opgave løbende

Systemudvikling på Regnecentralen i slutningen af 1950'erne.

at komme med forslag til, hvordan nye it-folk kunne uddannes til at varetage det stigende antal opgaver, som it skulle løse i samfundet.²

Den typiske it-arbejder, og dermed det mulige PROSA-medlem, var i 1971 en af de ca. 8.000 it-ansatte i typisk private erhverv inden for handel, industri, banker, forsikring, dataservice og offentlig administration. PROSA organiserede typisk tasteoperatører, operatører, programmører og systemplanlæggere. De var ikke uddannet i særlig høj grad, men havde blot et erhverv, som de var blevet oplært i.³

For at bedre dette forsøgte PROSA at få krav om efteruddannelse med i alle overenskomster, og PROSA blandede sig samtidig i den offentlige debat om, hvordan nye it-folk skulle uddannes.⁴

De første uddannelser

Datalogi var allerede oprettet som uddannelse på Københavns Universitet. Men det var et fåtal, der læste datalogi, og det var ikke blandt dataloger, PROSA høstede sine medlemmer i de første mange årtier. Det var blandt de "selvlærte" og it-folk fra de korte it-uddannelser, som senere blev etableret.

På baggrund af Edb-Rådets anbefalinger blev edb-assistentuddannelsen etableret i 1972, således at der nu var to rene it-uddannelser. Studerende med en gymnasial baggrund kunne læse den femårige uddannelse i datalogi, og studerende uden en gymnasial uddannelse kun-

ne læse den toårige uddannelse til edb-assistent.⁵

Edb-assistentuddannelsen blev etableret som toårig uddannelse i 1972, og i 1973 blev det muligt at gennemføre den som en etårig uddannelse for studerende med gymnasial baggrund. Formålet med uddannelsen var at give en bred introduktion til edb, bl.a. inden for planlægning, programmering, kørsel og dokumentation, dvs. at en edb-assistent blev uddannet til selvstændigt at kunne vedligeholde og køre et af samtidens edb-anlæg.⁶

I 1976 blev datanomuuddannelsen tilføjet som en overbygning til edb-assistentuddannelsen. Datanomuuddannelsen var modulopbygget og kunne læses på deltid. Den skulle give en grundigere viden om edb på et højere fagligt niveau, lige under universitetsstadiet. Flere og flere virksomheder efterspurgt nemlig fagligt stærke kandidater til at arbejde med den stadigt mere krævende teknologi.⁷

Til trods for at edb-assistent- og datanomuuddannelserne blev oprettet i 1970'erne, betød det ikke, at alle PROSA-medlemmer havde en uddannelse inden for it. Tværtimod havde et flertal stadig ingen it-uddannelse. For it-folkene var det uholdbart, at de ikke havde papir på deres kvalifikationer, og at de ofte blev snævert uddannet i firmaspecifikke systemer. Og for PROSA var det vanskeligt at fastholde over for omverdenen, at it var et specielt fag, der krævede egen organisering, når it-folk ikke havde en faglig uddannelse inden for it. Derfor oprettede PROSA i 1978 et uddannelsesudvalg, der bl.a.

fik til opgave at blande sig i den offentlige debat om edb-uddannelser og sikre, at de statslige uddannelser havde den kvalitet og relevans, som gavtede it-fagligheden og samfundet.⁸

Kampen for bedre uddannelser

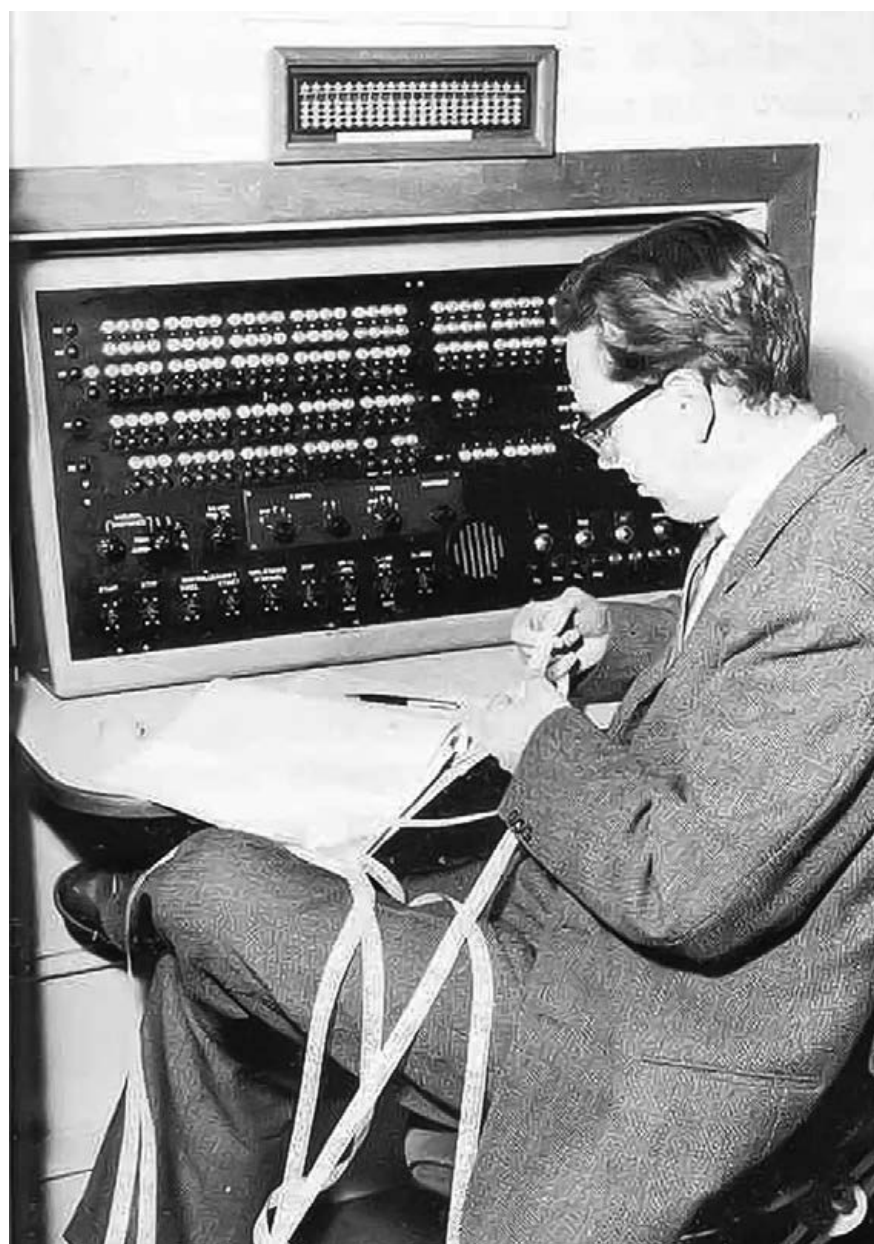
PROSAs uddannelsesudvalg blev fra slutningen af 1970'erne, sammen med det øvrige PROSA, en særdeles aktiv stemme i den offentlige debat om uddannelse af it-folk.

I 1981 kritiserede PROSA edb-assistentuddannelsen, fordi uddannelsen var presset sammen på alt for kort tid, og fordi udviklingen inden for it var for omfangsrig til, at de studerende kunne få de nødvendige kompetencer på et eller to års uddannelse. PROSA ønskede, at uddannelsen som minimum skulle forlænges et halvt år.⁹ En sådan revision skulle dog vise sig at have lange udsigter.

Edb-assisterterne fandt hurtigt beskæftigelse efter endt uddannelse, og mange hundrede af de edb-assisterter, der årligt blev uddannet i løbet af 1980'erne, udgjorde størstedelen af PROSAs medlemmer på dette tidspunkt.¹⁰

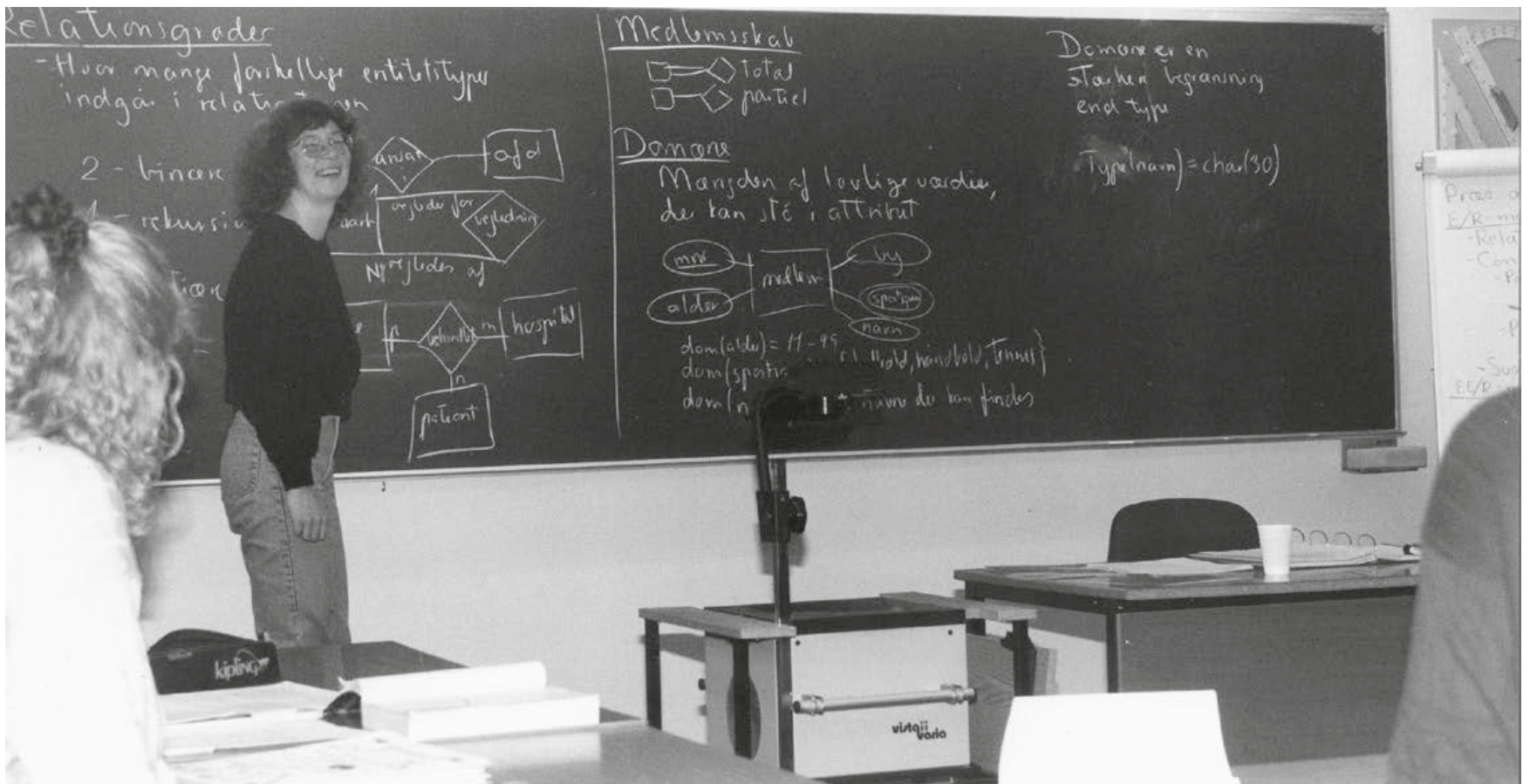
Den manglede revidering af edb-assistentuddannelsen gjorde allerede senere i 1980'erne, at uddannelsen ikke var fagligt tung nok til at kunne følge med den teknologiske udvikling og give de færdiguddannede kompetencer nok til at klare de teknologiske udfordringer.¹¹ I 1981 havde PROSA gjort opmærksom på dette til under-

“ DET VAR ET FÅTAL, DER LÆSTE DATALOGI, OG DET VAR IKKE BLANDT DATALOGER, PROSA HØSTEDE SINE MEDLEMMER ”

Systemudvikling - for PROSA blev født.

PROSA arbejdede på at forbedre it-uddannelserne.

visningsminister Bertel Haarder, men det var først i 1984, at nogle af PROSAs ønsker blev opfyldt, da den 2,5-årige datamatikeruddannelse blev oprettet. Der blev optaget 175 årligt på uddannelsen, som var fagligt tungere end uddannelsen til edb-assistent.

Datamatikeruddannelsen var netop, hvad PROSA havde efterspurgt. Til gengæld var det bestemt ikke et ønske fra PROSAs side, at politikerne frem til 1991 valgte at udvide optaget på edb-assistentuddannelsen, så der årligt blev optaget 1.200, hvoraf mange endte i arbejdsløshed. Ifølge PROSA kom politikerne dog endelig til fornuft i 1991, hvor der blev lukket for optaget på edb-assistentuddannelsen. I stedet blev optaget på datamatikeruddannelsen udvidet til 700 årligt, da datamatikere var langt mere efterspurgt på arbejdsmarkedet.¹²

Akademikerne indtager PROSA

Frem til begyndelsen af 1990'erne var kun et fåtal akademikere medlem af PROSA. Edb-assistenten, datanomer og datamatikere udgjorde stadig kernen af PROSA-medlemmer. Antallet af akademiske medlemmer i PROSA var naturligt lavt, fordi det var begrænset, hvilke akademiske uddannelser der kunne kategoriseres som rene it-uddannelser. Desuden søgte mange akademikere med en

it-uddannelse optagelse i Ingeniørforeningen (IDA) eller Dansk Magisterforening (DM).

I 1999 blev IT-Universitetet i København åbnet, fordi virksomhederne i 1990'erne i stigende grad efterspurgt højtuddannede it-folk.¹³ Befolkningen blev bedre og bedre uddannet, og ved internettet og it-teknologiens større anvendelse i samfundet i 1990'erne blev it for alvor også en branche, hvor der lå et massivt økonomisk vækstpotentiale for virksomhederne. Der var penge i it, så derfor prioriterede politikerne gode it-uddannelser. Særligt på IT-Universitetet i København kom der mange nye it-uddannelser, og mulige PROSA-medlemmer væltede ud herfra.

Denne udvikling med mange højtuddannede it-folk satte sine tydelige spor, som også kunne aflæses i PROSA-statistikker. I 2006 viste de, at uddannelsesbaggrunden i PROSA var mere differentieret end i PROSAs mange første leveår. 66 % havde nu en uddannelse inden for it. I 2012 var op mod 70 % af PROSAs nye medlemmer akademikere, typisk med en uddannelse inden for datalogi eller en af de nye tværfaglige it-uddannelser fra IT-Universitetet.

På 50 år har PROSAs medlemmer udviklet sig meget: I 1960'erne og 1970'erne var de en meget forskellig gruppe, stort set uden it-uddannelse. I 1980'erne og 1990'erne var de en homogen gruppe med stort set samme uddannelse. Og fra 00'erne og frem til nu organiserer PROSA i stigende grad akademikere, datanomer, datamatikere og edb-assistenten, som alle har meget forskellige baggrunde og behov. ■

Oversigt over PROSA-medlemmers uddannelsesbaggrund 2016:

Uddannelse	%
Autodidakt	12,83 %
EUD - Erhvervsuddannet	22,81 %
KVU - Kort videregående uddannelse	31,54 %
MVU - Mellemlang videregående uddannelse	12,28 %
LVU - Lang videregående uddannelse	20,54 %

Noter

- 1 Prosabladet, 1992, nr. 4, s. 16
- 2 Prosabladet, 1971, nr. 5, s. 5
- 3 Prosabladet, 1971, nr. 10, s. 19
- 4 Prosabladet, 1971, nr. 2, s. 4ff
- 5 Prosabladet, 1972, nr. 5, s. 12
- 6 PROSA. Forslag til: Uddannelsespolitisk Program, 1981.
- 7 PROSA. Forslag til: Uddannelsespolitisk Program, 1981.
- 8 Prosabladet, 1978, nr. 2, s. 13
- 9 PROSA. Forslag til: Uddannelsespolitisk Program, 1981.
- 10 Prosabladet, 1985, nr. 7/8, s. 3
- 11 Prosabladet, 1987, nr. 1, s. 6
- 12 Prosabladet, 1987, nr. 10 og Prosabladet 1991, nr. 6/7, s. 9
- 13 Prosabladet 2003 nr. 1 s. 8

1. maj 2015 i København.

TEMA:

EN FAGFORENING MED HOLDNINGER

I PROSAs første årtier er det politiske engagement særdeles højt i mange sager, der ikke direkte vedkommer it-folk. Medlemmer protesterer over venstreorienteret dominans, men PROSA står fast på – nu som før – at fagforbundet agerer partipolitisk neutralt.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

neutralt grundlag.¹

Af PROSAs vedtægter, § 2, fremgår det, at PROSA er partipolitisk neutral: "Foreningens formål er at varetage medlemmernes faglige, uddannelsesmæssige, økonomiske og sociale interesser på et partipolitisk

neutralt grundlag."¹ Og således har det faktisk forholdt sig for langt de fleste fagforeninger, siden arbejderbevægelsen i 1878 blev splittet i en faglig og en politisk gren, hvor Socialdemokratiet skulle tage sig af arbejderbevægelsens politiske kampe, og fagbevægelsen af de faglige kampe. Men politik forsvandt ikke fra fagforeningerne af denne grund – heller ikke fra PROSA.

Særligt i 1970'erne og 1980'erne var der politiske holdninger og aktiviteter i PROSA, som af nogle medlemmer blev anset for at gå ud over selve de fagpolitiske aktiviteter.

PROSA og venstrefløjen

Det venstreorienterede spøgelse hjemsøgte – eller berigede om man vil – i særlig grad PROSA i 1970'erne og 1980'erne. For nogle PROSA-medlemmer i lidt for høj grad. Flere medlemmer udtrykte i denne periode kritik af, at kommunister og andre fra den politiske venstrefløj var aktive i PROSAs hovedbestyrelse og i flere centrale udvalg. Den generelle bekymring fra de kritiske medlemmer var, at de venstreorienterede ville fjerne medlemsdemokratiet i PROSA og i stedet diktere PROSAs holdninger ud fra kommunistiske synspunkter.²

Frygten var også til stede hos myndighederne, og det gik endda så vidt, at PET (Politiets Efterretningstjeneste) overvågede udvalgte aktive medlemmer af PROSA i 1980'erne.

Selvom det ikke endte med en venstreorienteret magtovertagelse i PROSA i denne periode, var der en venstreorienteret indflydelse på PROSA, som man ikke kan komme udenom. Allerede i 1969 mærkede PROSA, ifølge PROSAs første formand John Brix Pedersen, en stigning i kommunistisk politisk orienterede medlemmer.³

Det skabte i begyndelsen af 1970'erne en del intern uro og debat i PROSA. Ikke alle medlemmer var tilfredse med, at venstreorienterede i PROSA opnåede valg til hovedbestyrelsen og centrale udvalgsposter. Flere medlemmer meldte sig endda ud af PROSA i protest mod den venstreorienterede indflydelse. Bølgerne gik så højt, at den daværende PROSA-formand Anker Mørk Thomsen i 1975 forsvarede de venstreorienterede i PROSA, da han ikke fandt anledning til at frygte et partipolitisk eller sågar kommunistisk PROSA. Som formanden forklarede til de medlemmer, der meldte sig ud eller overvejede det, var langt de fleste medlemmer og aktive i PROSA politisk mere eller mindre placeret til venstre for midten i det politiske spektrum. Men hverken i PROSAs hovedbestyrelse eller blandt aktive var der efter hans mening noget ønske om, at PROSA skulle være tilknyttet noget parti eller nogen bestemt politisk holdning. Ifølge formanden var der enighed blandt de aktive om, at PROSA alene skulle kæmpe for, hvad der var bedst for it-folkene, og at PROSAs holdninger skulle vedtages i en åben og demokratisk debat.⁴

Det lagde dog ikke umiddelbart en dæmper på gemytterne. Specielt ikke, da det i 1976 kom frem, at mindst et medlem af PROSAs hovedbestyrelse, og en snes andre i PROSAs forskellige udvalg, var politisk aktive i Danmarks Kommunistiske Parti og andre venstrefløjspartier.⁵ Den venstreorienterede aktivitet i PROSA afspejler sig også tydeligt i PROSAs arkivmateriale: I interne korrespondancer i PROSA fra 1970'erne ses ofte paroler som "med kammeratlig hilsen", og "kommunistisk hilsen".⁶

En ulmende utilfredshed med den venstreorienterede indflydelse i PROSA lå latent blandt mange PROSA-medlemmer i 1970'erne og 1980'erne. Skiftende formænd måtte i denne periode dæmpe gemytterne og mane kritikerne til besindelse. I stedet for at brokke sig over de særdeles aktive venstreorienterede, der udførte et stort stykke arbejde for PROSA, burde de selv engagere sig og blive valgt til de indflydelsesrige poster.⁷ Den venstreorienterede indflydelse fortsatte da også i PROSA. Men hverken i 1970'erne eller 1980'erne, hvor den var på sit højeste, resulterede den i en magtovertagelse af PROSA – højst en venstreorienteret indflydelse i PROSA. I løbet af 1990'erne

Fanefest i 1974, hvor PROSAs første røde fane blev fejret.

blev denne dog væsentlig mindre og gav på ingen måde anledning til frygt.

Første maj og solidaritet i fagbevægelsen

PROSA afholdt sig dog ikke fra at handle politisk. Ikke partipolitisk, men med politiske udmeldinger, der baserede sig på et politisk ståsted til venstre for midten. Et godt eksempel på dette er de mange politiske udmeldinger med støtte til og fra andre fagforeninger i forbindelse med arbejdskampe, men også de politiske udmeldinger ved de årlige 1. maj-demonstrationer – på arbejdernes internationale kampdag.

Selv om PROSA havde modstandere i den etablerede fagbevægelse, især HK, havde PROSA også mange sympatisører, som PROSA støttede og fik støtte fra. Især i 1970'erne og 1980'erne viste denne solidaritet sig mellem PROSA og mange andre traditionelt røde fagforbund.

Fra Dansk Metalarbejderforbund (det nuværende Dansk Metal) modtog PROSA i 1974 i forbindelse med konflikten med Finansministeriet følgende erklæring: "Af hensyn til hele edb-branchens fremtid, ser vi med stor sympati på jeres bestræbelser for at få oprettet overenskomster. Vi er indstillet på, at såfremt det skulle være nødvendigt, da at yde jer den moralske og økonomiske støtte, som vi kan, til gavn for jeres videre bestræbelser." ⁸ En lignede støtte gav PROSA gennem 1970'erne. Helt konkret udmøntede denne støtte sig i 1979 i en beslutning fra hovedbestyrel-

“ EN ULMENDE UTILFREDSHED MED DEN VENSTREORIENTEREDE INDFLYDELSE I PROSA LÅ LATENT BLANDT MANGE PROSA-MEDLEMMER I 1970'ERNE OG 1980'ERNE ”

sen om, at der årligt kunne uddeles 10.000 kr. til andre fagforeninger i deres arbejdskampe. Pengene blev flittigt delt ud til bl.a. strejkende stilladsarbejdere, trykkere og murere. ⁹ Af hovedbestyrelsen blev det samtidig understreget, at solidaritet med den øvrige fagbevægelse var nødvendig, fordi støtte fra andre fagforeninger var afgørende i kampen for at sikre PROSA-medlemmerne bedre løn- og arbejdsforhold. ¹⁰

Og det lønnede sig. I hver en konflikt, som PROSA har været i, har PROSA modtaget støtte fra andre røde fagforeninger – primært moralsk, men også økonomisk. Særligt i strejken i 1987, hvor PROSA sommeren over lå i konflikt med Finansministeriet, støttede flere fagforenin-

ger PROSA økonomisk og moralsk. Fx sendte Pædagogmedhjælpernes Fagforening i Nordjylland følgende besked til PROSA: "PMF Nordjyllands bestyrelse besluttede på sit møde den 11. august [1987] at bevilge jer 500 kr. Vi synes, det er flot, I har holdt så længe ud, og håber jeres konflikt får en positiv udgang. I håb om en kommende arbejderregering, som udfører politik for arbejderne, ønsker vi jer god vind fremover." ¹¹ Utallige lignede erklæringer strømmede ind fra afdelinger af SiD, Dansk Metal, HT-chaufførerne, Bibliotekarforbundet, BUBL, Yngre Læger, Dansk Magisterforening, Bryggeriarbejdernes Fagforening og mange flere. ¹² At PROSA har haft en politisk fælles front med andre traditionelt røde fagforeninger er ikke til at komme uden om.

PROSA er ofte kommet med politiske udmeldinger. Som her til 1. maj-demonstration i 1984.

PROSA har desuden for alvor fra 1970'erne og frem deltaget i demonstrationer 1. maj, hvor arbejdere på tværs af fag i fællesskab demonstrerer for bedre rettigheder for lønmodtagere verden over. Demonstrationer 1. maj er traditionelt en begivenhed for partier til venstre for midten og er altid centrum for politiske holdninger. Et eksempel på dette er 1. maj i 1983, hvor PROSA deltog under hovedparolen "Fælles 1. maj - mod Schlüter". Argumentet for at agere politisk var, som lederen i Prosabladet formulerede det, at: "... Schlüter-regeringens mærkesager har været at gøre livet surt for danske lønmodtagere, øget arbejdsløsheden, ingen dyrtid og taktregulering, fastfrosset understøttelse og forringet bistandshjælp for at nævne nogle få eksempler på overgreb, vi har været udsat for." ¹³ Af denne grund kunne PROSA ikke undgå at agere politisk, hvis politikerne lavede tiltag, der forringede PROSA-medlemmernes vilkår. Og således fortsatte PROSA protesterne mod Schlüter-regeringen til 1. maj-demonstrationer i 1980'erne, da PROSA ikke fandt regeringens politik gavnlig for PROSAs medlemmer. ¹⁴ Det skal dog tilføjes, at PROSA aldrig har været bleg for at kritisere den til enhver tid siddende regering, ligegyldigt hvilken farve den har haft. Men alligevel må PROSAs deltagelse i 1. maj-arrangementer ses som en støtte til den politik, partierne til venstre for midten traditionelt har ført.

"Proletarer i alle lande, forener eder!"

Det politiske PROSA holdt sig særligt i 1970'erne

og 1980'erne ikke inden for landets grænser. En del PROSA-medlemmer var særdeles aktive i at støtte opbygningen af fagforeninger verden over i lande, hvor fagforeninger havde vanskelige vilkår. PROSA var bl.a. aktiv i chilenske fagforeningers kamp for blot at eksistere under Pinochets militærdiktatur fra 1973-1990. Ligeledes støttede PROSA fagforeninger i El Salvador i deres kamp for at blive befriet fra det militærdiktatur, de levede under frem til 1983.

Men det var særligt fagforeninger i Chile, PROSA knyttede bånd til. Flere medlemmer tog for egen regning på rejser til Chile og besøgte de chilenske fagforeninger for it-folk. Især fagforeningen COTEPRO, der var fagforening for it-ansatte og teknikere, var velbesøgt. COTEPRO havde fået legal status i 1984, men regimet gjorde det vanskeligt for den og andre legale fagforeninger at forhandle overenskomster og organisere sig. COTEPRO havde desperat brug for økonomisk støtte til blot at indkøbe de mest basale nødvendigheder i form af skrivemaskiner og kopimaskiner til at drive fagforeningens kontor og holde fagforeningen i live. PROSA valgte derfor at støtte COTEPRO med 10.000 kr. ¹⁵

Også i fredsbevægelsen var PROSA aktiv. Især i 1970'erne og 1980'erne gik PROSA med i datidens fredsdemonstrationer, ofte under navnet 'PROSA for fred', og PROSA havde et fredsudvalg. PROSA-medlemmer deltog bl.a. i demonstrationer mod atomvåben, og det handlede især

om nedrustningen og protester mod de konflikter, som den kolde krig gav anledning til. ¹⁶ Den politiske aktivitet og engagementet gik i denne periode på meget andet end det it-politiske. PROSA var en aktiv politisk stemme i samfundet.

Partipolitisk neutral - men ikke politisk neutral

I de første årtier af PROSAs historie var det politiske engagement særdeles højt i mange sager, der ikke direkte vedkom it-folk. Blandt andet deltog PROSA i fredsarbejde, særligt mod oprustningen under den kolde krig. PROSA nedsatte i 1985 et fredsudvalg, der sammen med den øvrige fredsbevægelse i Danmark arrangerede demonstrationer med krav om, at der skulle findes fredelige løsninger på verdens konflikter. ¹⁷

PROSA har aldrig været uden en holdning. Medlemsdemokratiet og de frie valg til poster i PROSA har givet interne uenigheder om, hvilken retning PROSA skulle bevæge sig i. Grænser for, hvad PROSA skal være, er blevet testet og måske overtrådt. Men retten til at sige sin mening og få indflydelse i PROSA har hele vejen igennem været intakt. ■

PROSA-medlemmer deltog i 1970'erne og 1980'erne i fredsdemonstrationer, og PROSA havde et aktivt fredsudvalg.

Hovedbestyrelsen fordømmer Pinochet i Chile

I 1978 tilsidesatte PROSAs hovedbestyrelse (HB) medlemsdemokratiet, netop som kritikerne havde frygtet. HB sendte på eget initiativ et brev til Chiles præsident Augusto Pinochet, der i 1973 havde afsat Chiles demokratisk valgte socialistiske præsident Salvador Allende. I brevet fordømte PROSA Pinochets hårde kurs over for fagforeninger, og at chilensk lovgivning forbød fagforeningernes eksistens. Brevet blev afsendt af HB, uden at medlemmerne var informeret om det. Og det førte til en reel brevstorm til PROSAs sekretariat fra utilfredse medlemmer. Det var ikke, fordi medlemmerne ikke fordømte Pinochets handlinger. Men de var utilfredse med, at HB handlede egenrådigt og ikke involverede medlemmerne. Den åbne og demokratiske proces omkring væsentlige beslutninger, som altid har været, og stadig er, kernen i PROSAs arbejde, var ikke blevet fulgt, mente medlemmerne. I HB blev fejlen hurtigt erkendt – og lignende gentog sig ikke.

Erfarne programmører

Vi søger nogle dygtige og erfarne programmører med kendskab til IBM system 360 OS, gerne med PL/1 erfaring.

Vi tilbyder et afvekslende, selvstændigt og godt betalt job som EDB konsulent.

Arbejdstid 8,30—16,30.

Fire ugers ferie.

Ring eller skriv til:

SCAN DATA A/S

Vesterbrogade 35 - 1620 København V.
Telefon (01) 31 90 03

Annonce fra Prosabladet 1971.

Noter

1 PROSA. Vedtægter. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på https://www.prosa.dk/om-prosa/vedtaegter/	7 Prosabladet, 1977, nr. 4, s. 10	13 Prosabladet, 1983, nr. 6, s. 2
2 Prosabladet, 1976, nr. 12, s. 10	8 Prosabladet, 1974, nr. 4, s. 9	14 Prosabladet, 1985, nr. 5, s. 3 og Prosabladet, 1986, nr. 5, s. 3
3 Prosabladet, 1972, nr. 3, s. 4ff	9 Prosabladet, 1974, nr. 4, s. 10, Prosabladet, 1974, nr. 4, s. 3 og Prosabladet, 1979, nr. 8, s. 17	15 Prosabladet, 1984, nr. 11, s. 14 og Prosabladet, 1985, nr. 7/8, s. 10
4 Prosabladet, 1976, nr. 6, s. 17f	10 Prosabladet, 1978, nr. 8, s. 6	16 Prosabladet, 1985, nr. 4, s. 4
5 Prosabladet, 1976, nr. 12, s. 10	11 Prosabladet, 1987, nr. 8, s. 22	17 Prosabladet, 1985, nr. 3, s. 10
6 Prosabladet, 1980 nr. 2, s. 16	12 Prosabladet, 1987, nr. 8, s. 22 og Prosabladet, 1987, nr. 9, s. 6	18 Prosabladet, 1984, nr. 6, s. 12f

TEMA:

PROSA BEKÆMPE OVERVÅGNING

PROSA har i 50 år forsøgt at bekæmpe statslig og kommerciel overvågning. I 1984 var PROSA selv offer for overvågning, da Politiets Efterretnings-tjeneste (PET) holdt øje med udvalgte aktivister.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

I 1948 udgav den britiske forfatter George Orwell sin dystopiske fremtidsroman "1984", der omhandler magthavernes totale overvågning af samfundets borgere, hvor hver en handling, tale og begivenhed bliver observeret af styret – og privatliv ikke eksisterer. Orwells skræmmende beskrivelse af fremtidens samfund har vist sig på alt for mange områder at være uhyggelig præcis. Teknologien og lovgivningen i dag muliggør, at den enkelte borger kan overvåges langt mere, end de fleste nok vil bryde sig om. Som en fagforening for it-folk med stor teknisk indsigt har PROSA altid vidst, hvad it-teknologi kan bruges til – og misbruges til.

Derfor har PROSA lige siden sin oprettelse været en stærk offentlig stemme i kampen mod statslig og kommerciel overvågning. I PROSAs principprogram er det slået fast, at "PROSA vil arbejde for at forhindre, at borgernes retssikkerhed trues af en stigende overvågning af borgeren."¹ Og selv om principprogrammet først blev skrevet i 1986, har PROSA allerede fra sin spæde begyndelse kæmpet for, at Orwells forudsigelser ikke skulle blive til virkelighed.

Prosabladet beskrev i 1972, at skoler og hospitaler samlede data om borgerne i registre, og PROSA frygtede, at disse registre kunne samles i ét, hvorfra staten, forskere og virksomheder kunne få uhindret adgang. "Som samfundsborgere burde vi alle være skrækslagne ved tanken om dette – og hvem siger, at det ikke vil ske?"² spurgte Prosabladet. Særligt den ophobede mængde af data, som offentlige institutioner i 1970'erne begyndte at samle i såkaldte 'databanker', skabte bekymring i PROSA. Lovgivningen for disse databankers anvendelse var nærmest ikke eksisterende. PROSA forsøgte derfor at råbe politikerne op, således at borgerens private data ikke kunne anvendes til kommerciel eller forskningsmæssig brug, uden at borgeren havde givet samtykke til dette.

Efter pres fra bl.a. PROSA blev registerloven gennemført i 1978, i dag kendt som persondataloven. Registerloven satte rammer for brug af registre og krævede, at dataindsamlere skulle oplyse om registrering. Men loven indeholdt ingen restriktive krav om, hvad de indsamlede

data kunne anvendes til.³ PROSA protesterede, men det var blot en af mange forgæves protester.⁴

PROSA fortsatte dog kampen mod overvågning ud fra tanken om, at ethvert menneske har ret til at kunne tænke, tale og have sit privatliv og oplysninger om dette i fred. Udviklingen gik dog den modsatte vej. Og PROSA fik det selv at mærke, da der i 2009 kom oplysninger om, at PROSA var blevet overvåget af Politiets Efterretnings-tjeneste (PET) i 1980'erne. En overvågning, PROSA først fik kendskab til i 2009, da PET-kommissionen udkom med sin rapport om PET's virke i Danmark i perioden 1945-1989.

PROSA – et offer for overvågning

PROSA blev overvåget af PET i 1980'erne, samtidig med at PROSA selv kæmpede mod overvågning. Det var dog

PROSA protesterer mod masseovervågning.

PROSAs tillidsrepræsentantkurser blev holdt på Tidens Højskole. Her er det første hold TR-kursister samlet i 1977.

“ PET MISTÆNKTE OGSÅ FLERE AF PROSAs MEDLEMMER PÅ DATACENTRALEN FOR AT FORSØGE AT FÅ INDSIGT I POLITIETS REGISTRE. DET HAVDE PET DOG INTET BEVIS FOR ”

ikke PROSAs kamp mod overvågning, der fik PET på sporet af PROSA. Derimod var det strejken på Kommunedata i 1983. Strejken gav PET indtryk af, at PROSA, hvis medlemmer havde adgang til vigtige offentlige data og kontrol over offentlige systemer, var en magtfaktor i samfundet. Samtidig havde en spion fra PET besøgt PROSA og konkluderet, at "foreningens ledelse sympatiserede med venstrefløjen, og at den nok var placeret omkring partiet VS."⁵

PROSA havde desuden ved flere lejligheder kritiseret Arbejdsrettens afgørelser og sat spørgsmål ved dens objektivitet. Derudover støttede PROSA aktivt havnearbejderne i deres strejke i 1970'erne og 1980'erne, der bar præg af stærke kommunistiske sympatier. Og endelig tydede den teknologiske udvikling på, at it ville udvikle sig til en afgørende magtfaktor i samfundet. Dermed havde PROSAs medlemmer indsigt til at lamme de offentlige it-systemer via arbejdsnedlæggelser, og PROSA ville have en væsentlig magt. PET mistænkte også flere af PROSAs medlemmer på Datacentralen for at forsøge at få indsigt i politiets registre. Det havde PET dog intet bevis for.

Det gjorde ikke sagen bedre, at PROSA samtidig holdt tillidsrepræsentantkurser på Tidens Højskole, der var ejet af Sømandenes Forbund, hvis formand var Preben Møller Hansen – kommunist og senere formand for partiet Fælles Kurs. Preben Møller Hansen havde forbindelser til Sovjetunionen, og højskolens daglige leder Erik Jensen fra foreningen Demos samlede via Demos oplysninger om efterretningstjenester og offentliggjorde disse. Dette fik ikke advarselslamperne hos PET til at blinke mindre.⁶

PET udarbejdede i 1984 en analyse af PROSA, hvor PET beskrev PROSAs programmer og strukturer og registrerede ca. 30 udvalgte ansatte og aktive, der frem til 1990 blev overvåget i større eller mindre grad.

"Jeg har det lidt, ligesom folk har det, når de har været

udsat for et indbrud. Den dér fornemmelse af, at nogen har rodet igennem ens private ting, uden at man kan gøre noget ved det,"⁷ udtalte PROSAs tidligere formand Steffen Strip til Prosabladet i september 2009 efter afsløringen af, at PROSA og han selv blev overvåget i sin formandsperiode fra 1985-1990.

Hvad PET eller myndighederne anvendte oplysningerne til, er ukendt. Og om det har påvirket PROSAs arbejdskampe i 1980'erne, kan der kun gisnes om. Men ligegyldigt, om overvågningen blev anvendt eller ej, må hver enkelt borger i en retsstat sætte spørgsmålstejn ved, om overvågning af faglige organisationer, der agerer inden for lovgivningen, er et demokratisk samfund som det danske værdigt.

Da PROSAs ledelse i 2009 fik besked om overvågningen, udtalte PROSAs formand Niels Bertelsen: "Det er en kombination af, at der var nogle, som var aktive i PROSA, som også var aktive i DKP, Socialistisk Arbejderparti og VS, og at edb var lidt uforståeligt, samtidig med at systemerne rummede data af vital karakter. Så har man kogt det sammen til et billede, som slet ikke stemte med virkeligheden. Vi gjorde ikke noget ekstraordinært, så jeg forstår det ikke rigtig."⁸ PROSA forlangte efterfølgende en undskyldning fra PET og VK-regeringen i 2009. Men da PET ikke havde overtrådt nogen lovgivning, ifølge den daværende VK-regering, og da persondataloven ikke gjaldt for PET, fik PROSA blot en lang næse. Og sagen viste, at overvågning kan ramme alle, når selv en it-fagforening ikke opdager den.

Mere overvågning i den danske lovgivning

Med den kolde krigs afslutning og Sovjetunionens opløsning i 1991 skulle man tro, at der blev mindre grund til at overvåge fredelige borgere. Men tværtimod – overvågningen blev blot øget, og PROSA protesterede.

Teknologiske fremskridt i 1990'erne gav mulighed for

Politiets Efterretningstjeneste (PET) overvågede nogle af PROSAs medlemmer pga. PROSAs samarbejde med sømandsbossen Preben Møller Hansen - som her mødes med PROSAs formand Erik Kristensen (1976-1981)

overvågning via internettet. Men det er mennesker, der vælger, hvad teknologien skal bruges til. I Danmark valgte et flertal i Folketinget at vedtage en lovgivning, der for alvor gjorde overvågning til en del af hverdagen for den helt almindelige borger. Startskuddet til en øget overvågning i Danmark skal findes ved terrorangrebet mod USA den 11. september 2001. I de fleste lande verden over gav angrebet anledning til, at politikerne indledte en kamp mod alle de usynlige fjender – en kamp, der også medførte øgede beføjelser for efterretningstjenester til at overvåge. Danmark var ingen undtagelse.

Terrorpakke I blev vedtaget i sommeren 2002 og terrorpakke II fire år senere i 2006, og de gav myndighederne mulighed for en øget overvågning af borgeren. Siden er beføjelserne i terrorpakkerne løbende blevet udvidet af skiftende regeringer. Flere organisationer, herunder PROSA, Datatilsynet, Retspolitisk Forening, Advokatrådet, Forbrugerrådet, CEPOS og Institut for Menneskeretigheder samt politikere fra både rød og blå blok kritiserede terrorpakkerne for at føre Danmark i retning af et overvågningsamfund.

Den internationale overvågning

I 2010'erne stod det efterhånden klart for de fleste, at også den internationale overvågning af den enkelte borger var mere omfattende, end fantasien rakte til.

Tilløbet til den internationale overvågning havde været langt. Allerede i 1960'erne var det hemmelige amerikanske styrede overvågningsprogram 'ECHELON' iværksat. Det var et globalt system, der skulle opsnappe privat og kommerciel elektronisk kommunikation. I lang tid var det en offentlig hemmelighed, at USA, Storbritannien og Australien mfl. stod bag overvågningsprogrammet, og i løbet af 1990'erne kom der oplysninger frem i medierne om ECHELON's eksistens, som USA dog benægtede. Først i 2015 bekræftede NSA (National Security Agency), at ECHELON havde eksisteret siden 1966.

NSA's indrømmelse kom oven på den tidligere NSA-ansatte Edward Snowdens afsløringer. I 2013 lækkede Snowden oplysninger om USA's hemmelige globale overvågning, der var accelereret ved den såkaldte USA Patriot Act fra 2001. Denne ophævede en lov fra 1979, der forbød spionage mod amerikanske borgere, hvis de ikke var under mistanke for en forbrydelse. I de tusindvis af dokumenter, som Snowden lækkede fra NSA, stod det klart, at NSA i massivt omfang overvågede amerikanske og udenlandske borgeres aktiviteter på elektroniske medier – herunder udenlandske statsledere. Det er dog værd at bemærke, at USA's allierede i NATO alle, i større eller mindre omfang, havde nydt godt af denne overvågning – og også selv deltaget i den.

PROSAs kamp mod overvågningen

Netop denne udvikling havde PROSA advaret mod i flere årtier. Ud over at være aktiv i den offentlige debat om overvågning, satte PROSA på flere alternative måder fokus på den massive overvågning af borgeren og krænkelsen af privatlivets fred.

PROSA har især kritiseret den lovgivning, som skiftende danske regeringer har vedtaget siden 2001. De danske terrorpakker og anden lovgivning, der tillader overvågning af borgeren, giver massive smuthuller for kriminelle, der med blot en simpel forståelse af it kan slippe uden om overvågningen. PROSA mener, at terrorlovgivningen må være vedtaget af mennesker uden forstand på it, og at masseovervågningen blot fører til, at en masse uskyldige mennesker bliver overvåget uden retsligt grundlag. De kriminelle, der ønsker at begå hård kriminalitet, skal nok krybe uden om overvågningsradar.⁹

For at protestere mod denne overvågning og krænkelse af privatlivets fred har PROSA taget flere initiativer. Fx etablerede PROSA i 2003 hjemmesiden www.1984.dk.

der giver tips og tricks til, hvorledes borgeren kan beskytte sig selv mod overvågning på internettet.¹⁰ I samme ånd lancerede PROSA i 2007 cd'en "Privatlivets fred", som blæser til kamp for de digitale frihedsrettigheder. Cd'en indeholder programmer, der kan beskytte mod overvågningen. Med "Privatlivets fred" ville PROSA påpege, at overvågningen af borgeren fjerner de frihedsrettigheder, som mange, og især terrorister, ønsker at fjerne. Desuden argumenterede PROSA, med opbakning fra flere kilder i politiet, for, at målrettet overvågning er langt mere effektiv kriminalitetsbekæmpelse end masseovervågning.

"Privatlivets fred" fik massiv medieomtale, og holdningerne til den var blandede.¹¹ Særligt VK-regeringen, der havde været med til at indføre masseovervågning, kritiserede cd'en. Og daværende justitsminister Lene Espersen (K) udtalte til Prosabladet, at borgere med rent mel i posen ikke havde noget at frygte eller grund til at sikre sig mod overvågning. De eneste, der burde frygte overvågning, var de kriminelle. Og dem så hun ingen grund til, at PROSA hjalp.¹²

Siden da har PROSA taget flere initiativer i kampen mod overvågning. Men grundlæggende har PROSAs kamp mod overvågning dog været en ensom kamp uden store triumfer. Skiftende regeringer har ikke ændret retorik eller kurs angående overvågning. ■

De centrale elementer i terrorpakke I og II

Teleudbydere og internetfirmaer er pålagt at registrere og opbevare oplysninger om deres brugeres trafik på internettet og gemme oplysningerne i ét år.

Politiet har mulighed for at foretage hemmelige ransagninger og flere forskellige ransagninger på baggrund af en enkelt ransagningskendelse i visse sager.

PET har mulighed for uden en retskendelse at hente oplysninger fra offentlige myndigheder om personer, uden at de involverede personer får besked om dette.

PET har tilladelse til at aflytte og overvåge ikke-mistænkte borgere, hvis PET vurderer, at en mistænkt person muligvis kontakter vedkommende.

PET kan uden en dommerkendelse få udleveret flyselskabernes passageroplysninger om en person ét år tilbage.¹³

Dette er blot nogle af de mere centrale tiltag i den danske terrorlovgivning, der ifølge PROSA har rykket overvågningssamfundet tættere på.¹⁴

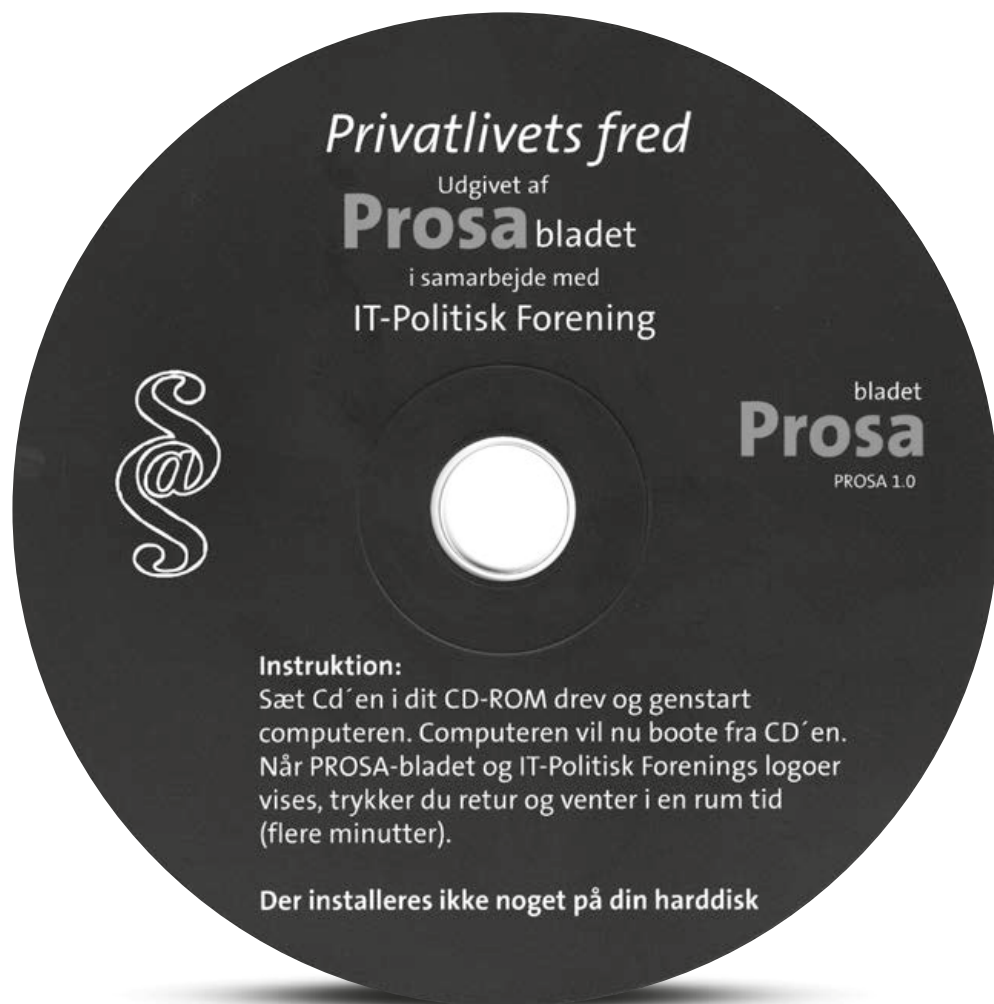
PROSA oplyser om overvågning og digitalt selvforsvar

PROSA har med oplysning og undervisning skabt en platform for, at borgere kan lære om digitalt selvforsvar og dermed undgå overvågning. PROSA har konstant kritiseret politiske tiltag, der øger overvågningen og har som vagthund været klar til at påpege overvågningens konsekvenser for almindelige borgere.

Fx har PROSA udsendt guides til, hvorledes den almindelige borger beskytter sine data mod udlevering og sig selv imod overvågning på smartphones og på internettet. Siden 2009 har PROSA lagt flere oplysningsvideoer ud på YouTube om digitalt selvforsvar, bl.a. om vidtgående logninger af datatrafik og mobiltelefoni i Danmark. Og til 1. maj-demonstrationer har PROSA holdt foredrag om teknikker til at beskytte sig selv mod overvågning. Siden 2012

har PROSA aktivt støttet op om CryptoParty, der er en selvorganiseret begivenhed på et verdensomspændende græsrodsplan, der introducerer kryptografiske redskaber for almindelige borgere, så borgere kan kommunikere i fred og med vished om, at ingen andre lytter eller læser med.

Alle disse tiltag har ført til, at PROSA har fået gjort opmærksom på overvågningens konsekvenser for borgerne, og at PROSA er blevet langt mere synlig i mediebilledet.

PROSAs cd "Privatlivets fred" indeholder programmer, der kan beskytte mod overvågning.

Noter

1 PROSA. Principprogram. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på https://www.prosa.dk/om-prosa/princip-program/	6 Modkraft. Nyheder. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på http://modkraft.dk/node/10344	10 Prosabladet, 2003, 33. årgang, nr. 6/7, s. 10
2 Prosabladet, 1972, nr. 2	7 Prosabladet, 2009, nr. 9, s. 10	11 Prosabladet, 2007, nr. 3, s. 9 og Prosabladet, 2007, nr. 4, s. 6f
3 Prosabladet, 1979, nr. 8, s. 10	8 Finans. Nyheder. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på http://finans.dk/artikel/ECE4168262/Prosa:-PETs-overv%C3%A5gning-af-os-helt-uforst%C3%A5elig?ctxref=ext	12 Prosabladet, 2007 nr. 4, s. 6f
4 Prosabladet, 1979, nr. 9, s. 21	9 Prosabladet, 2004, nr. 4, s. 14	13 Retsinformation.dk. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=88174
5 Modkraft. Nyheder. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på http://modkraft.dk/node/10344		14 Prosabladet, 2007, nr. 12, s. 6

TEMA:

GLOBALISERING GIVER PROSA NYE UDFORDRINGER

PROSA er grundlæggende positiv over for, at udenlandske it-specialister kommer til Danmark. Men de skal have danske løn- og arbejdsforhold.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

Verden har altid været global i større eller mindre omfang. Der har altid været en kulturel og økonomisk udveksling mellem mennesker verden over. Men internettet har fra 1990'erne og frem på minimal tid revolutioneret kommunikation og gjort de tidligere så lange afstande for kulturel og økonomisk udveksling korte.

Med den kolde krigs afslutning åbnede de tidligere østlande op for vestlig handel og indflydelse, samtidig med at internationale handelsaftaler var boomet siden 2. verdenskrig. EU's indre marked trådte i kraft den 1. januar 1993 og gav mulighed for, at mennesker, varer, tjenesteydelser og penge frit kunne bevæge sig rundt inden for EU. En borger i et EU-land kunne nu studere, leve, handle og arbejde i et hvilket som helst EU-land. Samtidig med dette steg befolkningens uddannelsesniveau i lande som fx Indien, hvor der fra 1990'erne fandtes mange dygtige it-folk.

For nogle danskere var udviklingen en trussel, for andre en mulighed, der gav det danske erhvervsliv et større marked at sælge varer på. I de danske fagforeninger

var der som helhed frygt for, at det indre marked og den øgede tilstrømning af udenlandske arbejdere ville oversvømme Danmark med billig arbejdskraft og underminere de danske lønmodtageres løn- og arbejdsforhold.

Ved internettets gennembrud bliver arbejdspladsen global

Med den teknologiske udvikling – og samtidig med, at tredjeverdenslande fik markant økonomisk vækst og en bedre uddannet befolkning – begyndte danske it-job at vandre mod lande med helt andre løn- og arbejdsforhold. Dette skete fra 1990'erne og frem, men ikke i et omfang, der tog brødet ud af munden på danske it-folk. Særligt Indien, men også Østeuropa, tiltrak mange virksomheder, da der var mange højt kvalificerede it-folk med lave lønninger – op til 10-15 gange lavere end danske it-folks løn.¹

Både danske og multinationale virksomheder udnyttede dette – med skiftende succes. Multinationale firmaers arbejdspladser i Danmark blev af denne grund usikre, da virksomhederne kunne rykke arbejdspladser til de lande, hvor de fik de bedste vilkår. Et alt for godt eksempel på dette er det amerikanske ejede CSC's overtagelse af Datacentralen i 1996, der resulterede i, at mange it-arbejds-

PROSA vil have fair arbejdsforhold for både danske og udenlandske it-folk.

1. maj 2011 for fair arbejdsforhold.

“ ARBEJDSGIVERNE HOLDT OPLYSNINGER OM LØN OG ANDRE FORHOLD HEMMELIGE, OG DEN ENKELTE UDENLANDSKE IT-ARBEJDER GJORDE LIGESÅ AF FRYGT FOR AT BLIVE FYRET ”

pladser blev flyttet ud af landet. Udflytningen var dog ikke en ubetinget succes for CSC.

En af de virksomheder, der havde succes med outsourcing, var Landbrugets EDB-center (LEC), som leverede it-programmer til danske slagterier og landbrug. I 1995 startede LEC en afdeling op i Indien, der efter to år havde 75 ansatte og fungerede som underleverandør til den danske afdeling, der havde kontakten med kunderne og herefter sendte opgaver til Indien. Selv om de fleste ansatte i Indien var hinduer, og de leverede it-programmer til danske kvægslagterier, forløb det gnidningsfrit, og åbningen af en afdeling i Indien resulterede faktisk i flere arbejdspladser – både i Indien og i Danmark.²

Men uden en kulturel, gensidig forståelse kan outsourcing være dømt til fiasko. Et eksempel på dette er spilproducenten IO Interactive, der i 2005 åbnede en afdeling i Ungarn, hvor der var mange dygtige og kompetente spiludviklere. Men én ting havde IO Interactive ikke taget højde for, ifølge firmaets direktør: Danskere og ungare spillede forskellige computerspil og havde et helt forskelligt syn på, hvad et godt computerspil var. Selv om de ungarske it-folk var dygtige, gik der for lang tid med at forklare, hvorledes IO Interactive ønskede et dansk spil produceret. Derfor droppede virksomheden at ansætte ungarske it-folk efter et år og beholdt arbejdspladserne i Danmark.³

Den blandede succes med outsourcing betød, at danske it-arbejdspladser ikke fløj ud af landet pga. globaliseringen. Tværtimod var arbejdsløsheden i 1990'erne og 2000'erne generelt lav – dog bortset fra perioder med internationale økonomiske kriser. Og disse var skabt af Vesten selv – særligt it-boblen i 2001, som man næppe vil kunne beskyldte indiske it-folk for at have skabt.

Udenlandske it-folk bliver udnyttet

En større trussel for danske it-folk var den uorganiserede udenlandsk arbejdskraft i Danmark. Dvs. it-folk, der ikke arbejdede på danske løn- og arbejdsvilkår. Et eksempel på dette var de 600 polske it-folk, der i 1999 arbejdede for danske virksomheder, ofte med arbejdsplads i Polen, til en løn på mellem 5.000-10.000 kr.⁴

Den frie bevægelighed inden for EU var årsag til, at der kom flere udenlandske it-folk fra andre EU-lande til Danmark og arbejdede uden overenskomst. Desuden placerede mange multinationale selskaber udenlandske it-folk fra hele verden i Danmark. It-folkene blev ansat på et andet lands vilkår og udstationeret i Danmark.

PROSA var grundlæggende positiv over for, at udenlandske specialister kom til Danmark. Men uden regulering og kontrol med it-folkenes ansættelseskontrakter frygtede PROSA, at det på længere sigt kunne undergrave danske løn- og arbejdsforhold. Det positive ved udenlandsk arbejdskraft var, set fra PROSAs side, at de udenlandske

specialister afhjalp manglen på specialiseret arbejdskraft og skabte værdi i Danmark. Men de måtte ikke fungere som løntrykkere. Og PROSAs erfaring var, at firmaerne ofte ansatte udenlandske it-folk på en langt dårligere løn, end deres kvalifikationer berettigede dem til, uden at de selv var bevidste om dette. I 2007 var der 1.125 udenlandske it-specialister med arbejdstilladelse i Danmark – og dette tal skulle vise sig at være stigende.⁵

Problemet med uorganiserede udenlandske it-folk var, at PROSA havde meget vanskeligt ved at tjekke deres arbejdsforhold. Arbejdsgiverne holdt oplysninger om løn og andre forhold hemmelige, og den enkelte udenlandske it-arbejder gjorde ligeså af frygt for at blive fyret. En EU-afgørelse fra 2007 gjorde det desuden klart, at fagforeninger ikke kunne kræve lige løn og lige arbejdsforhold for samme arbejde, når det gjaldt udstationerede arbejdere.⁶

Et eksempel på, hvordan udenlandsk arbejdskraft blev underbetalt i Danmark, var nogle indiske ansatte hos CSC India, som ifølge PROSAs oplysninger fik en løn på mellem 3.000-8.000 kr. om måneden under udstationering i Danmark. Ud over dette fik de en mindre toværelses lejlighed samt diæter på 285 kr. om dagen. Der blev ikke betalt feriepenge, og arbejdstiden lå ugentligt på 45-60 timer. PROSA oplevede flere gange, at myndighederne vendte det blinde øje til, og hvis en indisk it-arbejder klagede til CSC, blev vedkommende blot sendt tilbage til Indien.⁷

PROSA vil støtte udenlandske it-folk i Danmark

PROSA satte fra slutningen af 2000'erne og fremefter fokus på det stigende problem med udenlandsk arbejdskraft i Danmark, der arbejder uden dansk overenskomst. Blandt andet oplyser PROSA løbende myndighederne om de smuthuller i lovgivningen, som visse virksomheder anvender til at hyre billig arbejdskraft.

PROSA blev i 2008 optaget i den internationale fagforening UNI Global Union, der dengang havde 15 mio. medlemmer verden over. Hovedtanken bag UNI Global Union er, at arbejdstagere organiserer sig globalt og deler viden og erfaringer over landegrænser, således at de kan støtte hinanden. PROSA kan dermed arbejde for bedre forhold i mange af de lande, hvorfra udenlandske it-folk typisk kommer til Danmark. Dette kan mindske risikoen for, at de udenlandske it-folk udstationeres i Danmark under dårlige løn- og arbejdsforhold.⁸

Da PROSA satte fokus på udenlandsk arbejdskraft, spurgte PROSA samtidig nogle udenlandske it-folk i Danmark om deres syn på situationen. Det viste sig, at mange af dem savnede information fra PROSA på engelsk, og at de i det hele taget ikke har fået forklaret, hvad en fagforening er. I Prosabladet har der efterfølgende været artikler på engelsk, og PROSA begyndte desuden at give relevant information til udenlandske it-folk på engelsk,

bl.a. om it-folkenes mulighed for at netværke og øge deres it-kompetencer. Mange it-folk understregede dog, at de var glade for at være i Danmark, og det ikke var dem alle, der blev udnyttet.

En undersøgelse i 2011 fra Roskilde Universitet angående it-folk i Danmark viste, at indiske it-folk typisk tjente 20-30 procent mindre end deres danske kolleger for samme arbejde.⁹ Efterfølgende opfordrede PROSA derfor myndighederne til at sikre, at udenlandske it-folk ikke tjente mindre, end de blev lovet.

Desuden arbejder PROSA på at organisere de udenlandske it-folk i PROSA, ligesom PROSA støtter opbygningen af fagforeninger i tredje verdenslande. PROSAs støtte til gode arbejdsforhold for it-folk i resten af verden sker både af hensyn til it-folk verden over, og af hensyn til danske it-folk, hvis løn- og arbejdsforhold kan komme under pres på grund af globaliseringen. ■

Indiske it-folk udnyttet i Danmark

PROSA fik i 2010 oplysninger om kritisable forhold for indiske it-folk på den amerikanske ejede virksomhed CSC, der i Danmark leverer og driver offentlige it-løsninger. CSC havde over en årrække hentet 900 indere til den danske afdeling af CSC, og ikke alle blev behandlet efter reglerne. Et eksempel på dette var en indisk it-arbejder, der ikke havde fået hele den aftalte løn på 3.000 kr. + 16.500 kr. i diæter månedligt. Derudover havde han en lejlighed til en månedlig lejeværdi på 11.579 stillet til rådighed. I sig selv var lønnen væsentligt under overenskomstniveau. Men inderen fik kun halvdelen af sine diæterpenge udbetalt. I medarbejderens indiske ansættelseskontrakt stod der, at hvis han forlod CSC India inden for to år efter hjemkomst, skulle han betale 35.000 kr.

Efter pres fra CSC India valgte inderen selv at sige op og betale boden. PROSA tilbød ellers at betale boden, hvis han ville føre en sag mod CSC. Men da medarbejderen var hjemvendt til Indien, ville CSC India ikke udlevere mandens "leave papers", som er nødvendige i Indien for at få et nyt job. Den indiske it-arbejder trak derfor sagen tilbage og betalte boden.¹⁰

Dette eksempel var bestemt ikke enestående. Arbejdsgivere kunne reelt stavnsbinde de indiske medarbejdere, da de færreste indere var ude af stand til at betale boden, de fik, hvis de forlod jobbet før tid.¹¹

Noter

- 1 Prosabladet, 1997 nr. 8 s. 20
- 2 Prosabladet, 1997 nr. 8 s. 19ff
- 3 Prosabladet, 2005, nr. 6/7, s. 14
- 4 Prosabladet, 1999, nr. 12, s. 2
- 5 Prosabladet, 2008, nr. 1, s. 28

- 6 Prosabladet, 2009, nr. 2
- 7 Prosabladet, 2010, nr. 5, s. 8f
- 8 PROSA. *Aktuelt*. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <https://www.prosa.dk/aktuelt/Prosabladet/artikel/artikel/med-prosa-paa-vej-ud-i-verden/>

- 9 Prosabladet, 2010, nr. 11, s. 10 og Prosabladet, 2010, nr. 12, s. 10
- 10 Prosabladet, 2010, nr. 3, s. 9
- 11 Prosabladet, 2010, nr. 5, s. 8f

TEMA:

PROSAS A-KASSE I MODVIND OG MEDVIND

PROSA får egen a-kasse i oktober 1974. For at få tilstrækkeligt mange medlemmer – og derved beholde retten til at eksistere som statsanerkendt a-kasse – var det en årrække obligatorisk for PROSA-medlemmer at være medlem af en a-kasse.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

I 1870'erne udsprang de første a-kasser i Danmark fra arbejderbevægelsen. De blev dannet af samtidens fagforeninger, som etablerede fagligt afgrænsede arbejdsløshedskasser for deres medlemmer, der kunne tjene til at understøtte medlemmerne, når de stod uden arbejde eller lå i strejke. De første danske a-kasser blev dannet som et middel i kampen mod arbejdsgiverne til at sikre bedre løn- og arbejdsforhold og for at holde den enkelte arbejder væk fra fattiggården, således at vedkommende ikke mistede stemmeretten (et ophold på fattiggården fjernede stemmeretten), hvilket ville svække arbejderbevægelsens mulighed for at få parlamentarisk indflydelse.

Så galt stod det dog ikke til, da PROSA i 1974 fik sin egen a-kasse. Men ligesom blandt de første fagforeninger i Danmark opstod der blandt it-folk behov for egen a-kasse, der kunne tjene til at skabe en faglig identitet, tiltræk-

ke nye medlemmer og ikke mindst sikre understøttelse i perioder uden arbejde. Mange PROSA-medlemmer havde nemlig vanskeligt ved at blive optaget i andre a-kasser og stod dermed uden arbejdsløshedsunderstøttelse, hvis de mistede deres job.

Situationen var den, at PROSA-medlemmerne mistede mulighed for at være medlem af FTF's a-kasse FTF/A efter at PROSA meldte sig ud af/blev ekskluderet fra FTF i 1973, forstået på den måde, at PROSAs hovedbestyrelse besluttede sig for at melde sig ud af FTF omtrent samtidig med, at FTF besluttede sig for at ekskludere PROSA. Ligeledes ønskede andre a-kasser, som fx Teknikernes Arbejdsløshedskasse, ikke at optage PROSA-medlemmer. Endnu engang var it-folk dem, som de andre ikke ønskede at lege med. PROSAs hovedbestyrelse og delegeretforsamlingen så derfor ingen anden udvej end i hast at oprette en a-kasse for at sikre PROSA-medlemmer arbejdsløshedsunderstøttelse, men også for at sikre,

PROSA fik sin egen a-kasse i 1974.

at medlemmerne ikke meldte sig ind i andre fagforeninger for at komme i a-kasse.

Det var dog ikke ligetil at oprette en a-kasse. I 1907 vedtog Folketinget, efter lang tids pres fra arbejderbevægelsen, at a-kasser kunne få statsstøtte, dvs. økonomisk støtte til at udbetale understøttelse til arbejdsløse medlemmer. At blive statsanerkendt var selv i 1974 en vanskelig opgave. Omvendt ville det nærmest være umuligt at drive en privat a-kasse, hvilket tydeligt ses i historien, da langt de fleste private a-kasser før 1907 kun levede i meget kort tid, inden de måtte dreje nøglen pga. dårlig økonomi.

PROSAs hovedbestyrelse satte som mål, at a-kassen hurtigst muligt skulle være statsstøttet – gerne i løbet af et år. For at få statsstøtte skulle en a-kasse fungere et år, have en lav ledighed og minimum 1.000 betalende medlemmer.¹

Den 30. oktober 1974 fik PROSA sin egen private a-kasse, der fik navnet Edb-folkenes Arbejdsløshedskasse (EFA). Der blev straks sendt information og indmeldelsesblanketter ud til alle PROSA-medlemmer, hvor reglerne for medlemskab blev ridset op, og hvor PROSA opfordrede alle til at melde sig ind, således at a-kassen kunne opnå statsstøtte i løbet af et år. Medlemmer af PROSA kunne melde sig ind til 25 kr. pr. måned, ikke-medlemmer til 29 kr. pr. måned.²

Kampen for statsstøtten

Det gik dog ikke så hurtigt med at opfylde betingelserne for at modtage statsstøtte, som PROSA havde håbet. To år efter, i sommeren 1976, var der kun 800 medlemmer af a-kassen. Der var i denne tid en stor risiko for, at EFA ville lukke, hvis ikke den hurtigst muligt blev statsanerkendt og modtog statsstøtte. Økonomien var rent ud sagt elendig, og lån måtte tages fra fagforeningens kasse for at dække udbetalingen af arbejdsløshedsunderstøttelse. Årsagen til dette var, at arbejdsløsheden blandt medlemmerne i sommeren 1976 var steget, og dermed betalte a-kassen mere i understøttelse, end den fik ind i kontingent. Situationen var akut, og dagpengesatsen blev nedsat med 20 procent. Alle sejl blev derfor sat til for at få 1.000 medlemmer, så a-kassen kunne blive statsanerkendt. I september 1976 besluttede delegeretforsamlingen at gøre et medlemskab af EFA eller en anden a-kasse obligatorisk for medlemmer af PROSA.³ PROSA/DC protesterede over det tvungne medlemskab,⁴ men a-kassen havde straks derefter ca. 1.150 medlemmer, og derved kunne EFA indsende en ansøgning til Arbejdsdirektoratet den 2. november 1976 om at blive statsanerkendt.⁵

Afgørelsen trak dog ud til efteråret 1977, før EFA og a-kassens medlemmer kunne drage et lettelsens suk. Med tilbagevirkende kraft blev EFA statsanerkendt pr. 1. december 1976. Dette betød, at medlemmer nu var garanteret at få udbetalt fuld understøttelse, da staten dækkede et eventuelt underskud i a-kassen og samtidig gav administrativ hjælp og vejledning for at sikre, at a-kassen levede op til alle love og regler. PROSA havde nu egen, økonomisk bæredygtig a-kasse for it-folk – for en stund.⁶

PROSAs a-kasse fusionerer

Allerede i 1982 blev det fra staten varslet, at a-kasser pr. 1. januar 1985 skulle have 5.000 medlemmer for at opnå statsstøtte. PROSAs a-kasse kom i problemer, da den kun havde omkring 3.000 medlemmer på dette tidspunkt. En fusion var en nødvendighed, hvis de sidste 2.000 medlemmer ikke kunne skaffes – hvilket ifølge EFA selv ikke virkede sandsynligt. Bibliotekarforbundets A-kasse stod dog i samme knibe med deres ca. 2.000 medlemmer. PROSA og Bibliotekarforbundet indledte derfor forhandlinger om at slå a-kasserne sammen. Et færdigforhandlet forslag om sammenlægning af de to a-kasser var klar i juli 1983, og PROSAs delegeretforsamling godkendte forslaget. Hos Bibliotekarforbundet gik det dog ikke så let, da HK truede med at afbryde al kontakt med forbundet, hvis de samarbejdede med PROSA. Denne risiko turde Bibliotekarforbundet ikke løbe, så de trak sig fra samarbejdet – og HK havde endnu engang forpurret PROSAs arbejde.

Hvis PROSAs a-kasse ikke fandt en samarbejdspartner, måtte den lukke. Derfor var der ingen anden mulighed end at lede videre. Og heldigvis for a-kassens eksistens stod Merkonomernes A-kasse i samme situation i foråret 1984, da de med deres 2.100 medlemmer heller ikke kunne opfylde de statslige krav. Efter korte forhandlinger nåede de to a-kasser i juli 1984 til enighed om en sammenlægning, således at PROSA og Merkonomernes Arbejdsløshedskasse fra 1985 var en realitet, og kravene om de 5.000 medlemmer for at opnå statsstøtte blev opfyldt.⁷ PROSAs a-kasse overlevede i en ny form.

A-kasser i konkurrence

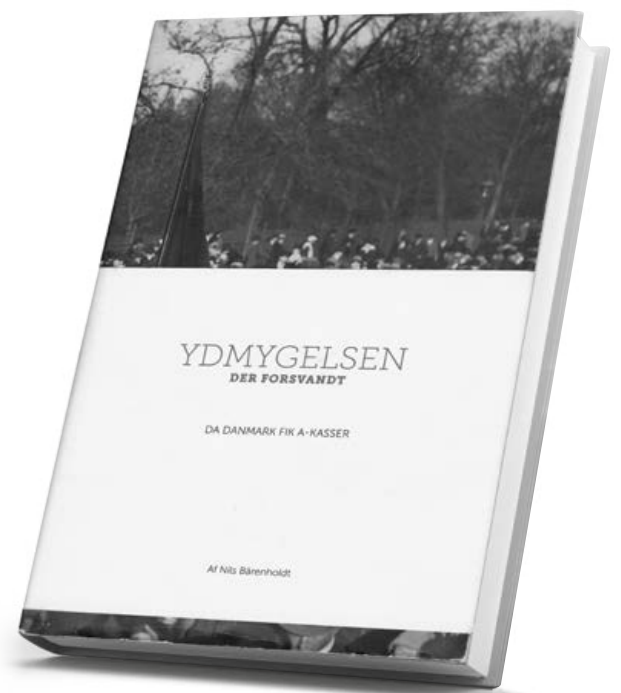
I 1990'erne, og helt frem til 2007, hvor en fusion igen var under optræk, sikrede sammenlægningen af de to a-kasser deres overlevelse. Men det var ikke alt, der fungerede perfekt i PROSA og Merkonomernes Arbejdsløshedskasse. Arbejdsdirektoratet udpegede a-kassen som en af de dyreste og mindst effektive i at bringe medlemmer i job igen. I 2007 havde a-kassen godt 13.000 medlemmer og var en af landets mindste, hvilket gjorde det vanskeligt at leve op til de større og større lovkrav, som efterhånden blev stillet til a-kasserne. Flere medlemmer af PROSA mente derfor, at det ville være fornuftigt at lade sig fusionere og dermed opnå flere stordriftsfordele.⁸ Dette var især blevet aktuelt, efter at VK-regeringen siden 2002 havde stillet større og større krav til, hvad a-kasser skulle opfylde for at opnå statsstøtte, og ikke mindst havde regeringen åbnet for, at a-kasser nu frit kunne konkurrere om hinandens medlemmer. Det betød, at a-kasserne kunne søge om ikke at være fagligt afgrænsede. At være en lille og forholdsvis dyr a-kasse var da bestemt ikke nogen fordel. PROSA og Merkonomernes A-kasse var sårbar over for udsving i ledigheden og havde store grundomkostninger, især i forhold til it. Derfor søgte a-kassen efter en samarbejdspartner – og fandt STA.⁹

Den 1. juli 2010 fusionerede PROSA og Merkonomernes Arbejdsløshedskasse med STA, der var a-kasse for 33.000 medlemmer, som overvejende var statstjenestemænd - heriblandt telefolk. Den nye a-kasse fik navnet Min A-kasse og nærmede sig hurtigt 50.000 medlemmer. Og a-kassen har stadig vokseværk: 1. januar 2015 blev Busi-

ness Danmarks a-kasse en del af Min A-kasse, og 1. januar 2017 fusionerede også Serviceforbundets A-kasse med Min A-kasse, som derefter har i alt 90.000 medlemmer.

Med oprettelsen af Min A-kasse har PROSA fået flere muligheder for og ressourcer til at sætte fokus på de arbejdsløses vilkår og stille spørgsmål ved, om de stadig stiger krav til arbejdsløse på dagpenge hjælper arbejdsløse i job eller blot er nyttesløs aktivering. Min A-kasse udgav bl.a. i 2011 verdens længste bog; en 23.675 sider lang bog, der indeholdt nye a-kasseregler. Bogen skulle illustrere de konstante ændringer af loven, som a-kasserne skal forholde sig til. Desuden har Min A-kasse i de seneste par år udgivet bøger som "Arbejdsløs - Verdens hårdeste job" og "Ydmygelsen der forsvandt - Da Danmark fik a-kasser", der på hver deres måde sætter fokus på arbejdsløses forhold.

I en medlemsundersøgelse fra 2016, hvor bl.a. medlemmernes tilfredshed blev målt, fik Min A-kasse den næsthøjeste score blandt 13 a-kasser. ■

Min A-kasse har udgivet bog om a-kassernes historie.

Noter

- 1 Prosabladet, 1974, nr. 8, s. 8
- 2 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. PROSA arkiv kasse 56. "Arbejdsløshedskasse den 1/11-74"
- 3 Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv. PROSA arkiv kasse 56. "Brev om obligatorisk medlemskab af a-kasse, udateret"
- 4 Prosabladet, 1976, nr. 12, s. 7

- 5 Prosabladet, 1976, nr. 12, s. 6
- 6 Prosabladet, 1977, nr. 8, s. 11
- 7 Prosabladet, 1984, nr. 4, s. 13
- 8 Prosabladet, 2007, nr. 6/7, s. 31
- 9 Prosabladet, 2010, nr. 4, s. 35

TEMA:

MEDLEMMERNE BESTEMMER

PROSA har et udstrakt medlemsdemokrati og en decentral struktur. Medlemmer, der ønsker at være aktive, kan let få indflydelse i PROSA.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

Delegeretforsamlingen er PROSAs øverste myndighed, hvor bl.a. PROSAs vedtægter, arbejdsplan for de følgende år og principprogram debatteres og vedtages.

Siden PROSA blev stiftet i 1967 og indtil 2001 har PROSA holdt delegeretforsamling (eller generalforsamling) mindst en gang om året. I 2001 blev det besluttet, at delegeretforsamlingen fremover skulle finde sted hvert andet år for at give mere arbejdsro mellem delegeretforsamlingerne.

Desuden blev det besluttet at holde midtvejsmøder i år uden delegeretforsamling. På midtvejsmødet, som alle medlemmer kan tilmelde sig, debatterer PROSAs aktive forskellige temaer af relevans for PROSA, og de kan derved være med til at præge PROSAs arbejde og eventuelt lægge op til beslutninger på den kommende delegeretforsamling.

Delegerede til PROSAs delegeretforsamling bliver valgt på lokalafdelingernes generalforsamling. Og da lokalafdelingerne kan vælge en delegeret for hver påbegyndte 10 aktive medlemmer, er det relativt nemt at blive valgt og få indflydelse i PROSA. For det er sjældent, lokalafdelingerne opfylder deres kvoter.

Hovedbestyrelsen

PROSAs hovedbestyrelse (HB) er foreningens højeste myndighed mellem delegeretforsamlingerne. Hovedbestyrelsen koordinerer arbejdet mellem lokalafdelingerne og sikrer, at delegeretforsamlingens beslutninger føres ud i livet. Hovedbestyrelsen kan også af egen drift tage sager op.

Hovedbestyrelsen består af mindst 15 medlemmer, hvoraf nogle er "fødte medlemmer" (bl.a. PROSAs formand og to næstformænd), nogle er valgt af de delegerede på delegeretforsamlingen, og andre er valgt af lokalafdelingerne.

Lokalafdelingerne

Lokalafdelingerne er en vigtig del af PROSAs beslutningsproces og har altid været det. Allerede i 1969 - to år efter, at PROSA var blevet oprettet af programmører på SAS - blev lokalafdelingerne PROSA/SAS og PROSA/XTRA oprettet. Målet var at oprette lokalafdelinger på større virksomheder landet over.

Traditionen med at oprette virksomhedslokalafdelinger fortsatte, og bl.a. lokalafdelinger som PROSA/DC, -KMD, -DS, -KEC, -FKV, -BGV, -DI og -DR blev dannet. Men der blev også oprettet lokalafdelinger med medlemmer fra forskellige arbejdspladser, fx PROSA/XTRA (som senere blev til PROSA/ØST og PROSA/VEST) og PROSA/STAT.

I dag består PROSA af lokalafdelingerne:

- PROSA/CSC for ansatte i CSC (tidligere PROSA/DC)
- PROSA/SAS for ansatte i SAS og CSC Airlines Solutions
- PROSA/Offentlig for ansatte i det offentlige (tidligere PROSA/STAT)

Der lyttes og strikkes på DF84.

- PROSA/STUD for it-studerende
- PROSA/VEST for privatansatte vest for Storebælt
- PROSA/ØST for privatansatte øst for Storebælt

Lokalafdelingerne har egne vedtægter, der dog ikke må stride mod PROSAs vedtægter, og de har ret til selv at indgå kollektive aftaler og grænseaftaler, som de berørte medlemmer efterfølgende ejer. En lokalafdeling kan oprettes, hvis der er mindst 100 medlemmer, og et flertal af de berørte medlemmer stemmer for oprettelsen.

Klubber og tillidsrepræsentanter

På nogle arbejdspladser, især i lokalafdelingerne PROSA/VEST, -ØST og -Øffentlig, er der gennem tiden blevet dannet faglige klubber. Hvis en arbejdsplads var overenskomstdækket, blev der valgt en tillidsrepræsentant (TR), og ellers var der på mange arbejdspladser en arbejdspladsrepræsentant (APR) som bindeled mellem PROSA og arbejdspladsen. PROSA støtter også i dag klubarbejde praktisk og økonomisk, fordi medlemmerne igennem klubberne kan få indflydelse på egne løn- og arbejdsvilkår, og fordi faglige og sociale aktiviteter i klubberne kan bidrage til sammenhold mellem PROSA-medlemmerne.

Udvalg

PROSA har en lang tradition for at oprette udvalg til at tage vare på og udvikle foreningens politik på forskellige områder. Det gælder bl.a. inden for arbejdsmiljø, uddannelse samt it og samfund. Også Prosabladet har en lang tradition for at vælge et redaktionsudvalg, der bl.a. skal sikre en fri debat om alle spørgsmål vedrørende PROSAs arbejde og sikre fri adgang for alle synspunkter i Prosabladet.

Udvalgene bliver enten nedsat af delegeretforsamlingen eller hovedbestyrelsen. Også lokalafdelingerne har mulighed for at nedsætte udvalg, oprette ad hoc arbejdsgrupper og netværksgrupper.

PROSA har i dag otte udvalg, som er nedsat af hovedbestyrelsen eller delegeretforsamlingen. De fleste udvalg optager gerne nye medlemmer, og de modtager også gerne gode råd og idéer fra andre PROSA-medlemmer.

- Arbejdsmarkedsudvalget
- Arbejdsmiljøudvalget (AMU)
- Organiseringsudvalget
- Udvalget for it og samfund (ITS)
- Individuel medlemsservice (IMS)
- Ungdomsudvalget U35
- Uddannelse, ledighed og kompetenceudvikling (ULK)
- Redaktionsudvalget Prosabladet ■

Sangglade delegerede.

“ EN LOKALAFDELING KAN OPRETTES, HVIS DER ER MINDST 100 MEDLEMMER, OG ET FLERTAL AF DE BERØRTE MEDLEMMER STEMME FOR OPRETTELSEN ”

Der læses og byttes på delegeretforsamlingen.

Der er også tid til afslapning på DF.

PROSA/STUD er en aktiv lokalafdeling med højt til loftet.

PROSAs lokalafdelinger

PROSA/ØST

PROSA/ØST blev stiftet den 28. februar 1973 og bestod af privatansatte enkeltmedlemmer øst for Storebælt. Medlemmerne kom fortrinsvis fra lokalafdelingen PROSA/XTRA, som organiserede privatansatte medlemmer i hele landet, der ikke var med i en arbejdsplads-lokalafdeling.

PROSA/ØSTs målsætning var først og fremmest at skaffe overenskomster til medarbejdere på arbejdspladser, der ikke havde nok medlemmer til, at de selv kunne kæmpe for at få overenskomst.

PROSA/ØSTs første forsøg på at skaffe overenskomst i 1974 på Tigerdata og FLSmidth var ikke succesfuldt, men efterhånden fik lokalafdelingen skabt bedre resultater. I 1977 førte anstrengelserne til overenskomst med Børneforsorgens A-kasse og Dansk Central Agentur. Efterfølgende strømmede overenskomsterne ind: på SDC i 1985, på Kræftens Bekæmpelse i 1986 og på DBC i 1990.

Det gav vokseværk i PROSA/ØST, og i 1986 var medlemstallet steget til 1.000. Flertallet af medlemmerne var dog uden overenskomst, som tilfældet stadig er i dag. I erkendelse af dette begyndte PROSA/ØSTs fokus at skifte mod den individuelle medlemservice. I 1999 passerede medlemstallet 3.000 til trods for, at der ikke var megen aktivitet i PROSA/ØST. Dette ændrede sig i løbet af 00'erne, da landsforeningens – og dermed også PROSA/ØSTs – fokus ændrede sig mod den individuelle service. Det skaffede på kort tid langt flere medlemmer til PROSA/ØST, da der blev sat fokus på tilbud til de mange privatansatte uden overenskomst.

I al den tid, PROSA/ØST har eksisteret, har lokalafdelingen stået på medlemmernes side og hentet millioner af kroner ind til medlemmer i forbindelse med afskedigelser, konkurser eller uretfærdig behandling.

Medlemstallet i PROSA/ØST er i dag nået op på ca. 5.200, fordelt på 1.600 arbejdspladser.¹

PROSA/VEST

PROSA/VEST blev stiftet den 21. november 1974, og en uge senere blev PROSA/SYDVEST stiftet. PROSA/VEST dækkede Jylland, undtagen Sønderjylland, og PROSA/SYDVEST dækkede Fyn og Sønderjylland. Medlemmerne kom fra lokalafdelingen PROSA/XTRA, som herefter blev nedlagt.

Tre år senere blev PROSA/SYD-VEST lagt ind under PROSA/VEST, således at PROSA-medlemmer vest for Storebælt, uden en arbejdsplads-lokalafdeling, kunne blive medlem af PROSA/VEST. Lokalafdelingen øgede straks aktiviteterne i Jylland og havde aktive medlemmer i Herning, Aalborg og Aarhus. Straks gav de mange aktiviteter i form af medlemsmøder og foredrag flere medlemmer til PROSA/VEST.

Først i 1977 fik PROSA/VEST egne lokaler, hvorfra frivillige aktivister svarede på alt fra spørgsmål om ferie til konkurser. Ikke alle var lige godt inde i funktionærloven, så efter pres fra PROSA/VEST lykkedes

det at få en valgt faglig sekretær, der skulle støtte PROSA/VESTs medlemmer.

PROSA/VEST har ikke indgået overenskomster i samme stil som PROSAs øvrige lokalafdelinger. Derimod har PROSA/VEST ofte indgået lønftaler. Den første overenskomst kom i 1976 på Thrige Titan i Odense (dog forhandlet af PROSA/SYD-VEST), og i årtierne efter fulgte primært overenskomster eller lønftaler på mindre arbejdspladser med få ansatte, fx på Regnecentralen i Aarhus.

PROSA/VEST har aldrig kun været en Aarhus-afdeling, men tværtimod lagt aktiviteter ud i landet og givet lokale grupper en høj grad af selvbestemmelse. I 1986 fik PROSA/VEST endnu en faglig sekretær, der fik fast plads på kontoret i Odense, som PROSA havde haft siden 1982. Ligeledes har PROSA/VEST også i perioder haft kontor i Aalborg – dog uden en fast tilknyttet faglig sekretær. I 00'erne begyndte foredrag i PROSA/VESTs regi at blive streamet.

I dag har PROSA/VEST ca. 3.400 medlemmer.²

PROSA/SAS

Forløberen for selve PROSA findes i PROSA/SAS. Den 12. november 1965 dannede operatører på SAS Operatørsammenslutningen (OPS), og den 15. januar 1967 blev PROSA stiftet af programmører og systemanalytikere i SAS. Nogle år senere blev OPS optaget i PROSA som en selvstændig lokalafdeling, og sidenhen blev PROSA/OPS en del af PROSA/SAS. Tiderne for PROSA/SAS var generelt gode frem til begyndelse af 1990'erne, hvor luftfarten blev ramt af stigende konkurrence. Indtil da var der nærmest ikke grænser for, hvor højt SAS og PROSA/SAS kunne flyve.

I 1991 begyndte ledelsen i SAS dog at omstille virksomheden mod stigende konkurrence i luftfarten og krævede derfor omfattende førtidspensioneringer og afskedigelser. Dette var særligt problematisk, da ansættelsesforholdet i SAS da var, at pension primært blev indbetalt i slutningen af arbejdslivet hos SAS. En del PROSA-medlemmer blev afskediget og førtidspensioneret med væsentligt forringede pensionsforhold.

Som reaktion på dette strejkede PROSA/SAS i nogle dage, og på vegne af fem af de 22 fyrede PROSA-medlemmer lagde PROSA/SAS sag an mod SAS. I 1994 vandt PROSA/SAS sagen, der kom til at koste SAS 1,3 milliarder i manglende pension, og SAS indførte efterfølgende et system, hvor pensionsindbetalinger falder løbende i ansættelsesperioden.

PROSA/SAS har altid haft en betydelig indflydelse til trods for, at lokalafdelingen har relativt få medlemmer i forhold til andre fagforeninger i SAS. Det skyldes, at PROSA/SAS' medlemmer styrer SAS' it-systemer og har kunnet lukke ned for luftfarten. Trods dette trumfkort er vilkårene for PROSA/SAS' medlemmer blevet sværere siden 1990'erne pga. outsourcing af opgaver og bedre driftssystemer, der i højere grad er selvklørende. Også de mange lavprisselskaber har lagt pres på flyselskaberne økonomi.

I dag organiserer PROSA/SAS it-folk i SAS Danmark og CSC Airlines Solution, og lokalafdelingen har ca. 50 medlemmer.³

PROSA/CSC

I 1968 blev forgængeren til det nuværende PROSA/CSC stiftet på Datacentralen, hvor henholdsvis operatører og programmører/planlæggere organiserede sig i hver deres lokalafdeling.

PROSA/CSC kan spore sin historie tilbage til disse to foreninger. Operatørernes lokalafdeling OPS kunne dog først optages i PROSA i 1970, da en vedtægtsændring i PROSA gjorde det muligt for operatører at blive optaget. Programmørernes/planlæggerens lokalafdeling kaldet DC-PLAN blev dog straks optaget i PROSA.

Begge lokalafdelinger var aktive i at sikre PROSA-overenskomster på den offentligt ejede virksomhed Datacentralen i 1973-74. I 1985 blev de to lokalafdelinger lagt sammen til PROSA/DC, der frem til CSCs køb af Datacentralen i 1996 sikrede gode vilkår for PROSA-medlemmerne.

Ved samme lejlighed skiftede PROSA/DC navn til PROSA/CSC (officielt i 1998), og de gode overenskomster kom under pres. I stigende grad kunne CSC hyre kvalificeret udenlandsk arbejdskraft til langt billigere penge end dansk arbejdskraft, hvilket svækkede PROSA/CSCs forhandlingsposition.

“ FORLØBEREN FOR SELVE PROSA FINDES I PROSA/SAS ”

Det blev en evig kamp mellem ledelsen i CSC, der presede på for at forringe overenskomsterne, og PROSA/CSC, der forsøgte at fastholde dem. I 2011, efter langvarig konflikt og utallige strejker, mistede PROSA/CSC overenskomst på CSC. CSC indgik overenskomst med HK/Privat – en overenskomst, PROSA-medlemmerne blev underlagt.

PROSA/CSC har i dag ca. 330 medlemmer.

PROSA/Offentlig

I takt med, at flere it-folk blev ansat i staten, blev forløberen for PROSA/Offentlig stiftet den 8. januar 1972 under navnet PROSA/STAT. Lokalafdelingens formål var at få overenskomster for statsansatte PROSA-medlemmer.

Medlemmer af PROSA/Offentlig er ansat i staten, regioner og kommuner. I staten er PROSA-medlemmer dækket af samme overenskomst som medlemmer af SAMDATA HK. Det er den fagforening, der har flest it-medlemmer, som har forhandlingsretten i overenskomstperioden.

I 1976 fik PROSA/STAT (som PROSA/Offentlig dengang hed) den første statslige overenskomst efter fire års hårde kampe. Dermed blev alle it-folk i staten, der var medlem af PROSA, overenskomstdækket.

Generelt har lønnen i de statslige overenskomster haltet efter de privatansattes løn. Derfor har PROSA/Offentlig og PROSA/STAT gang på gang forsøgt at mindske dette efterslæb. Særligt i 1987, hvor PROSA i en konflikt sommeren over nærmest lammede de offentlige it-systemer i kampen for lønforhold, der svarede til privatansatte it-folks. PROSA/STAT fik dog ikke sine krav gennemført, da den daværende regering ved lov stoppede konflikten og tvang en overenskomst igennem, der ikke indeholdt de resultater, som PROSA/STAT ønskede.

I dag organiserer PROSA/Offentlig ca. 1.500 medlemmer.

PROSA/STUD

PROSA/STUD blev oprettet på en stiftende generalforsamling i Odense den 11. november 1989 som en selvstændig lokalafdeling for studerende PROSA-medlemmer. PROSA/STUD skulle have særligt fokus på at sikre gode studieforhold, skabe faglige og sociale aktiviteter, skabe opmærksomhed omkring uddannelsespolitik og hjælpe nyuddannede PROSA-medlemmer godt i gang med arbejdslivet.

PROSA/STUD skulle desuden sikre, at unge it-folk fik kendskab til PROSA, og ikke mindst skulle lokalafdelingen gøre en ekstra indsats mod den ungdomsarbejdsledsløshed, som også nyuddannede it-folk var hårdt ramt af sidst i 1980'erne.

PROSA/STUD var den første landsdækkende fagforening for it-studerende i Danmark med egne vedtægter. Allerede fra begyndelsen var der 1.400 medlemmer i PROSA/STUD, hvoraf 1.000 var edb-assistenten og datamatikerstuderende, og 400 var datalogistuderende.

Den stiftende generalforsamling besluttede, at PROSA/STUDs vigtigste opgaver skulle være, at:

- styrke studenterarbejdet på it-studierne
- lette overgang fra studie til arbejdsmarked
- oplyse arbejdsmarkedet om it-studerendes jobprofiler
- arbejde for, at it-uddannelsessystemet afspejlele tidens krav
- iværksætte fælles aktiviteter for it-studerende

Siden da har PROSA/STUD udviklet sig til en aktiv lokalafdeling for it-studerende med højt til loftet og en stor grad af selvbestemmelse – i tråd med PROSAs medlemsdemokrati.

Medlemmer af PROSA/STUD studerer på it-uddannelser, og det er gratis for de it-studerende at være medlem af PROSA og lokalafdelingen.

Med støtte fra PROSA er der mulighed for, at de studerende kan lave de faglige arrangementer, som de selv ønsker.

PROSA/STUD har i dag 6.000 medlemmer.⁴

Noter

1 PROSA. Aktuelt. Lokaliseret den 10. oktober 2016 på <https://www.prosa.dk/aktuelt/prosabladet/artikel/artikel/prosaoest-fylder-40-aar/>

2 PROSA/VEST. Jubilæum PROSA/VEST 1974-2014. PROSA/VEST, 2014.

3 PROSA. Aktuelt. Lokaliseret den 24. oktober 2016 på

<https://www.prosa.dk/aktuelt/nyhed/artikel/prosasas-hellere-lille-og-vaagen/>

4 Prosabladet 1989, nr. 12, s. 3

TEMA:

PROSA OG HK KÆMPE OM IT-FOLKENE

PROSA og HK har i 50 år været uenige om, hvor it-folk skal organiseres, og HK har beskyldt PROSA for at splitte fagbevægelsen. Lige nu er der ro på, og PROSA og HK samarbejder om nogle fælles overenskomster for it-folk.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

PROSA har altid været en torn i øjet på HK, og de kølige følelser har været gengældte fra PROSAs side. Inden for de sidste årtier er forholdet dog blevet bedre, især fordi PROSA og HK ikke længere i samme omfang slås om de samme medlemmer, fordi PROSA i stigende grad optager akademikere, der ikke ligger inden for HK's område.

Kimmen til konflikten

Grundlæggende har HK haft den holdning, at PROSA har splittet fagbevægelsen og ikke ladet it-folk organisere sig alene i HK. It-folk burde organiseres i HK og blive en del af hele HK-familien med alle de ressourcer bag sig, som et forbund med mange hundrede tusinde medlemmer har.

Omvendt har PROSA ment, at HK ikke har set it-folk som en selvstændig faggruppe, der har brug for egen fagforening med fokus kun på it. PROSA har ikke stolet på, at HK ville varetage it-folks interesser lige så godt som PROSA. En bekymring, særligt i 1970'erne, var, at HK betragtede it-folk som ganske almindelige kontorarbejdere, der ikke adskilte sig fra HK's øvrige medlemmer ved at have specielle kompetencer inden for it.

Striden begyndte få år efter, at PROSA blev stiftet i 1967. I 1970 luftede HK i en annonce i Politikens datatillæg tanken om at organisere it-folk i HK. I 1971 blev SAMDATA|HK uofficielt stiftet og fungerede alene i København. Først i 1972 blev SAMDATA|HK officielt stiftet, og målet var at organisere alle landets it-folk – altså at udkonkurrere PROSA.¹

PROSA stillede sig fra starten skeptisk over for, om HK skulle organisere it-folk. I Prosabladet blev denne skepsis opsummeret i 1971: "Hvem kan tro, at deres interesser kan varetages effektivt i en så inhomogen gruppe, med så modstridende interesser, som HK er?"² PROSA frygtede, at it-folk i HK blot ville drukne i mængden af alle de faggrupper inden for handel og kontor, som HK i forvejen organiserede. Og HK havde jo heller ikke ønsket at optage it-folk i 1967, da programmører fra SAS søgte optagelse i HK.

I et åbent brev til SAMDATA|HK skrev PROSA i marts 1972: "Vi har læst om dig i dit blad, EDB-nyt, og må konstatere, at vi for det første ikke er enige om. EDB-arbejdere er fremtidens kontorfolk. Når det er sagt, må det vel kunne tænkes, at der er ting, som vi kan samarbejde om."³

For PROSA virkede det, som om HK ikke havde nogen reel interesse i at organisere it-folk, men blot ville have dem ind i folden for at få flere medlemmer og dermed styrke HK.

Alligevel forsøgte PROSA at indlede et samarbejde med HK. Dette var dog vanskeligt, da PROSA og HK var fundamentalt uenige om, hvorvidt it-folk var en særegen faggruppe, og hvad en fagforening skulle gøre for it-folk. I et interview i Børsen den 19. maj 1972 gjorde SAMDATA's formand Stig Clausen det klart, at it-folk i gennemsnit fik 50 procent mere i løn end andre i HK. Derfor var det ikke væsentligt at fokusere på at hæve lønnen for it-folk. Derimod skulle SAMDATA arbejde for bedre efteruddannelse for sine medlemmer.⁴ Det bekræftede blot PROSAs frygt: It-folks interesser ville drukne i HK, da it-folk blev set som den "privilegerede" gruppe.

HK og PROSA mødtes flere gange og forsøgte at etablere et samarbejde. På et møde i sommeren 1972 viste de to fagforeninger dog ikke mange kærlige følelser for hinanden. SAMDATA's repræsentant kunne ikke se pointen i PROSAs eksistens som en fagforening med kun ca. 300 medlemmer. Hvorfor lagde PROSA sig ikke ind under SAMDATA|HK, så man i fællesskab kunne skabe én fagforening for it-folk, der havde hele HK's apparat i ryggen? PROSAs repræsentant pointerede derimod, at it var et selvstændigt fag med behov for egen fagforening, der alene varetog it-folks interesser, hvilket man ikke mente, at SAMDATA|HK var i stand til.⁵

Som stædige æsler stod de to fagforeninger altså over for hinanden. Og ingen af dem havde tænkt sig at give efter. I et interview i Politiken i 1973 kunne PROSA og SAMDATA's formænd dog blive enige om, at det var bedst, hvis it-folk kun havde én fagforening. Formændene kunne bare ikke blive enige om hvilken. PROSA pointerede, at it-folk ikke var kontorfolk, men derimod løn-

PROSA-aktivister 1980.

Blokade mod Tiger Data as

I fortsættelse af den varslede strejke mod TIGER DATA, hvor de af PROSA's medlemmer, som er ansat på virksomheden, har indgivet deres opsigelser med virkning fra 1. juni, har PROSA's hovedbestyrelse besluttet at iværksætte blokade af TIGER DATA med øjeblikkelig virkning. Blokaden indebærer, at intet medlem af PROSA må tage arbejde på TIGER DATA eller arbejde for TIGER DATA. Blokaden omfatter alt edb-arbejde på eller for virksomheden. Afbłæsning af blokaden vil blive meddelt i PROSAbladet. Medlemmer, som bliver anvist arbejde på eller for TIGER DATA, bedes straks underrette PROSA herom.

Forhandlingerne mellem Prosa og Finansministeriet afbrudt

PROSA har den 2. juli modtaget finansministeriets oplæg til overenskomst.

Det fremgår heraf, at finansministeriets tilbud drejer sig om en HK-overenskomst, blot med PROSA som underskriver; endvidere vil man fra finansministeriets side kræve, at der samtidig indgås en hovedaftale.

PROSA har straks meddelt finansministeriet, at videre forhandlinger på dette grundlag er formålsløse.

Det, at man ikke indgår en overenskomst, betyder, at man vil fortsætte med at forhandle løn- og ansættelsesforhold individuelt. Det bør i denne forbindelse nævnes, at man ikke er bundet af nogen form for fredspligt, men alene af funktionærlovens bestemmelser.

Færdig med det!

DAR-ES-SALAAM: Regeringen i den østafrikanske stat Tanzania har besluttet, at offentlige myndigheder ikke længere skal anvende datamaskiner, fordi de gør mere skade end gavn. Alle nuværende datamater skal tilbagegives til udlejere, og ministerierne vil fremtidig ikke benytte mere komplekse maskiner end regnemaskiner.

(Minavisen 25/6)

I gamle dage

kaldtes en arbejdsnedlæggelse en **skruer**. Deraf ordet **SKRUEBRÆKKER**. Dette fænomen kan iøvrigt stadig observeres på

Tiger Data as

modtagere med mange forskellige tekniske funktioner i et fag i konstant udvikling. SAMDATA holdt derimod fast i, at it-folk var kontorfolk, fordi de ligesom kontorfolk sad bag et skrivebord. Derfor var de naturlige medlemmer af HK. I forvejen havde HK også overenskomster på mange af de områder, hvor it-folk arbejdede.

I den betændte stemning kunne PROSAs formand Anker Mørk Thomsen ikke undlade at udtale: "Vi er altså ubeskedne nok til at mene, at vi har mere forstand på, hvad edb-arbejde er, end HK har." Desuden tilføjede han, at PROSA kom først som fagforening for it-folk.⁷ Flere PROSA-medlemmer skrev efterfølgende i Prosabladet, at deres arbejde var mere af teknisk end kontormæssig karakter. Derfor undrede de sig over, at HK skulle organisere dem, og at de ikke selv fik lov til at have indflydelse på det.⁸ Der var ingen fred mellem HK og PROSA under opsejling.

Musen og elefanten - PROSAs kamp mod HK

Selv om både PROSA og HK egentlig ønskede fred, var 1970'erne og 1980'erne præget af utallige konfrontationer og gensidige beskyldninger. Både ved PROSAs konflikter på LF DATA i 1979, på Kommunedata i 1983 og med staten i 1987 opfordrede SAMDATA sine medlemmer til at være strejkebrydere, fordi de så PROSA som en fagforening, der alene var ude på at splitte lønmodtagerne. PROSA blev desuden beskyldt for at være en gul fagfor-

Annonce fra Prosabladet nr. 7/74.

Annonce fra Prosabladet nr. 7/74.

Det var kontroversielt, at faglig sekretær Hans Kristian Andersen (øverst tv) var fortaler for, at PROSA skulle sluttes sammen med HK.

ening, da PROSA stod uden for en hovedorganisation. Til dette kunne PROSA gang på gang blot svare: "... at PROSA er oprettet, fordi edb er et selvstændigt fagområde, hvis interesser ikke kunne varetages på anden måde."⁹ Desuden pointerede PROSA, at it-folk havde deres egne uddannelser lige som andre faggrupper, og at PROSA ikke var en gul fagforening, hvilket HK tydeligt kunne se, hvis de slog definitionen på en gul fagforening op.

SAMDATA's opfordringer til strejkebryderi faldt ikke i god jord hos PROSA eller andre fagforeninger. Også mange af SAMDATA's medlemmer mente, at denne metode ikke gavne it-folk som helhed.¹⁰

En del af SAMDATA og PROSAs medlemmer tog afstand fra konflikten mellem fagforeningerne og opfordrede i stedet til, at de to fagforeninger blev til én.¹¹ Og i 1980 tilbød HK, at PROSA kunne blive optaget i HK, fordi det ikke var gavnligt for it-folk, at de var splittet mellem de to fagforeninger. Det tjente alene arbejdsgiverne.

PROSA afviste at blive optaget i HK, og i 1980 gentog hovedbestyrelsen (HB) i Prosabladet, at it-faget var et selvstændigt fag med egne uddannelser, og at it-folk var ikke kontorfolk. HB frygtede, at it-folk ville blive en minoritet i HK, så derfor ville it-folkens interesser blive varetaget bedre af en selvstændig fagforening for it-folk. Desuden slog HB fast, at PROSA ikke ønskede, at fagpolitik og partipolitik blev blandet sammen, som HK gjorde ved at støtte visse partier økonomisk.

HB erkendte, at det var et problem, at it-folkene var splittet, men mente, at det ville være et endnu større problem, hvis ikke it-folkene havde en stærk, selvstændig fagforening. Derfor var it-folkene nødt til at blive samlet i PROSA og ikke i HK.¹²

PROSA og HK lærer at leve med hinanden

Krigen mellem HK og PROSA var på sit højeste frem til slutningen af 1980'erne, hvor PROSA erkendte, at målet om at samle alle it-folk i PROSA ikke var realistisk. PROSA og HK forhandlede i midten af 1990'erne om en sammenlægning, og et fælles forbund var meget tæt på at blive en realitet. Men it-folkene fik aldrig én samlet fagforening, fordi HK sprang fra i sidste øjeblik. PROSA meldte sig i stedet ind i hovedorganisationen FTF i 1996, trods store protester fra HK.

Efter PROSAs indmeldelse i FTF kunne der etableres en form for fred mellem PROSA og HK, bl.a. fordi HK's hovedorganisation LO og FTF havde en borgfredsaftale, som afgrænsede, hvem der organiserede hvem.

En yderligere årsag til det mere fredelige forhold var, at fra midten af 1990'erne og frem konkurrerede HK og PROSA ikke i samme grad om de samme medlemmer. Nye it-folk var i stigende grad akademikere, og dem optog HK ikke. Derimod blev det nærmere DM (Dansk Magisterforening) og IDA (interesseorganisation for alle ingeniører i Danmark), som PROSA skulle konkurrere med.

PROSAs formandskab kunne i 2001 konstatere, at HK's indflydelse på it-området var vigende og PROSAs stigende. Dermed var en sammenlægning med HK ikke længere på tale. PROSA klarede sig godt selv. Samtidig skulle PROSA konstant øge samarbejdet med andre fagforeninger i en fælles kamp for bedre løn- og arbejdsforhold for it-folk og lønmodtagere.¹³

Siden 2010, da HK/Privat fik ny formand, blev forholdet mellem HK og PROSA bedre, og det har givet flere helt konkrete resultater. HK ønsker stadig, at PROSA skal blive en del af HK, men samarbejdet er øget. De helt konkrete resultater kom i 2014, hvor PROSA, HK/Privat, IDA, Djøf og DM indgik en fælles overenskomst på CGI Danmark og i 2015, hvor PROSA og HK/Privat indgik en fælles overenskomst med den indiske it-gigant Tech Mahindra. Også på uddannelsesområdet samarbejder PROSA og HK nu.

Krigen med HK er dog ikke helt stoppet. Den ulmer stadig, men på et meget lavt blus. Dette kunne tydeligt ses ved PROSAs konflikt med CSC i 2011, hvor HK ikke tillod flere af sine lokalafdelinger at udtrykke deres støtte til PROSA.¹⁴ Men om konflikten for alvor vil blusse op igen, er tvivlsomt. Dog vil en eventuelt kommende fusion mellem PROSA og HK's hovedforbund, LO og FTF, sætte forholdet mellem PROSA og HK på prøve endnu engang. ■

Noter

1 Prosabladet, 1971, nr. 1, s. 4f og Prosabladet, 1972, nr. 8, s. 7

2 Prosabladet, 1971, nr. 1, s. 4

3 Prosabladet, 1972, nr. 3, s. 22

4 Prosabladet, 1972, nr. 8, s. 7

5 Prosabladet, 1972, nr. 7, s. 11

6 Prosabladet, 1973, nr. 10, s. 9

7 Prosabladet, 1973, nr. 10, s. 7

8 Prosabladet, 1973, nr. 10, s. 11

9 Prosabladet, 1980, nr. 1, s. 3

10 Prosabladet, 1979, nr. 7, s. 3,

Prosabladet, 1983, nr. 2, s. 3 og Prosabladet, nr. 6/7, s. 8

11 Prosabladet, 1979, nr. 7, s. 6

12 Prosabladet, 1980, nr. 1, s. 3

13 Prosabladet, 2001, nr. 2, s. 2

14 Intern rapport fra PROSA om CSC-konflikten, 2011

SEKTION

3

INTERVIEW:

FRA SAMARBEJDE TIL KAMP

Da PROSA blev oprettet i 1967, skete det i tæt parløb mellem it-folkene og ledelsen i SAS' edb-afdeling. Senere kom der andre boller på suppen, og det var ikke nødvendigvis givtigt, mener PROSAs første formand.

Mette Staal
Journalist

De arbejdede igennem, når der var travlt og spillede kort, når de havde brug for en pause. Lønnen var skyhøj, og it-folkene var tilfredse.

Men ledelsen pressede på for at få it-folkene til at organisere sig i en fagforening. Det fortæller PROSAs første formand, John Brix, som blev ansat i SAS' edb-afdeling i 1965. Han kom fra Post- og Telegrafvæsenet (P&T), hvor han først var uddannet kontorassistent og siden havde fået en uddannelse som teletekniker.

Nej tak til HK

I SAS' edb-afdeling kom halvdelen af it-folkene fra P&T, og halvdelen kom fra andre stillinger i SAS, husker John Brix. Han havde - ligesom sine kollegaer fra P&T - været medlem af Dansk Post- og Telegrafforening, men i SAS var der ikke en fagforening, hvor edb-afdelingens it-folk naturligt hørte hjemme. Det generede dog ikke it-folkene, for de havde det godt.

Tilskyndet af ledelsen oprettede it-folkene i 1965 den faglige klub PROSA for systemplanlæggere og programører i SAS. Operatørerne sluttede sig sammen i den faglige klub OPS, og hulkortoperatørerne dannede deres egen faglige klub, HOPSA.

Da PROSA var dannet, syntes SAS' personalefunktion, at klubben også skulle være medlem af en registreret organisation i SAS.

- Vi var mest fokuseret på Teknisk Landsforening, men de havde nogle vedtægter, som på enkelte områder ikke passede os. Vi var blåøjede og troede, at TL så bare ville lave deres regler om. Men sådan var det ikke. I stedet meldte vi os ind i SOFIS: Sammenslutningen af Overordnede Funktionærer i SAS. Vi var ikke en skid overordnede, men vi havde en løn, der svarede næsten til kontorchefer. Derfor var det den forening, SAS syntes, vi hørte til i.

Diskuterede I at melde jer ind i HK?

- Ja, det skal jeg sgu love for, at vi gjorde. HK ville så gerne have os med, men vi ville absolut ikke identificere os med

Operatørerne i SAS havde dannet den faglige klub OPS.

“ JEG HØRTE TIL ’SLAPPERNE’. DET VAR DERFOR, JEG BLEV VÆLTET ”

HK. For det generede os at blive sat i bås med mennesker, som havde væsentlig mindre i løn, end vi havde, og meget skrappe regler osv. Vi ville gøre, hvad vi ville. Og det gjorde vi så. Og det fik vi også lov til, så længe det var tydeligt, at vi arbejdede i SAS' interesse. Og det gjorde vi jo. Det var der aldrig tvivl om. Derfor var der heller ikke nogen, der prøvede at kalde os til orden.

En rigtig fagforening

De første par år var PROSA en faglig klub for systemplannere og programmører i SAS, men i 1967 besluttede it-folkene sig for at gøre PROSA til en landsforening, der skulle samle alle it-folk i landet. Det var edb-afdelingens souschef Arne Hansen, der i det stille opfordrede it-folkene i PROSA til at oprette en rigtig fagforening.

- Når nu vi havde lavet en faglig klub, mente Arne Hansen, at vi lige så godt kunne lave det som en landsforening. Og så kunne vi lige så godt få den registreret på sædvanlig vis i Rådet for Tjenestemands- og Funktionærorganisationer. Officielt var det os selv, der startede det og vedligeholdt det. Men reelt var det Arne Hansen, der var den skjulte arkitekt, som trak i trådene, fortæller John Brix.

- Vi blev forkælet. Og Arne Hansen mente, at når vi nu var nogle, som skulle kæles for, var det væsentligt nemmere at have en fagforening som talerør og blive enig med den. Han ville gerne have støtte i at gøre det attraktivt at arbejde i afdelingen og lokke folk til fra Postvæsenet. Og han kunne nemmere komme igennem over for SAS' personalefunktion, når han sagde, at han talte med en gruppe mennesker eller en fagforening, fortæller John Brix.

Ups! Vi mangler en formand

John Brix var med til at lave det indledende arbejde, der skulle til for, at PROSA kunne blive en rigtig fagforening.

- Nogle var mere udfarende end andre. Jeg skrev fx udkast til vedtægter og sendte opråb ud til de andre. Derfor var jeg også med i den gruppe, der til sidst formulerede et færdigt sæt vedtægter, som vi kunne forelægge på en stiftende generalforsamling.

Da 44 it-folk mødtes den 15. februar 1967 til PROSAs stiftende generalforsamling i SAS, var initiativgruppen velforberejdet. De havde bare ikke tænkt over, hvem der skulle være formand.

- Vi indser først miseren under valgpunktet. Nogle pegede på N.K. Christensen, han sagde nej. Andre pegede på Jørgen Jeppesen, men han var en lovende fodboldspiller og mente ikke, at det kunne forenes med at være formand. Så da der blev peget på mig, syntes jeg ikke, jeg kunne være bekendt at sige nej. Så jeg blev PROSAs første formand, fortalte John Brix til Prosabladet, da PROSA fyldte 40 år i 2007.

Som selvstændig fagforening skulle PROSA-klubben ikke længere være med i SOFIS, og PROSA blev behandlet godt, da de meldte sig ud.

- Da vi stiftede PROSA som landsforening, fik vi flere års kontingent tilbage af SOFIS, så vi havde det at starte vores forening på. Det var meget generøst. Jeg tror, de var lettede over, at vi dampede af, siger John Brix.

Formanden bliver væltet

Det tætte samarbejde mellem PROSA og SAS' ledelse fortsatte et par år, men i 1969 blev John Brix væltet som formand for PROSA. Den nye formand hed Erik Greisen, og han ønskede sammen med sit bagland at sætte fart på udviklingen af PROSA som en landsforening for alle it-folk i Danmark.

- Da blev det en helt anden kontant indstilling. Hvor vi havde været vant til nærmest selv at kunne bestemme, hvad vi ville lave, hvordan vi ville lave det, og hvad vi ville have for det, var Greisen-truppen nogle hårde forhandlere. De ville jo pludselig have mere. Og så blev de mødt den anden vej med en fast hånd. Det var starten på en relativ løntilbagegang, som fulgte de næste ti år. Jeg hørte ikke til "strammerne". Jeg hørte til "slapperne". Det var derfor, jeg blev væltet, siger John Brix.

Han fortsatte dog som næstformand i PROSA, indtil han nogle år senere fik nyt job hos Christian Rovsing A/S og skulle til udlandet for at arbejde.

Siden da har John Brix været rundt i mange lande og arbejdet med bl.a. analyse, design, programmering, drift, undervisning og virksomhedsledelse.

Konkurrence og uvenskab duer ikke

John Brix har ikke været aktiv i PROSA siden sin tid i SAS, men han bevarede medlemskabet indtil for 13 år siden, da han blev folkepensionist. Han er overbevist om, at de gode tider for it-folk kunne have været længere, hvis "slapperne" i PROSA havde fået mere indflydelse.

- Med den baggrund, vi havde, kunne vi sagtens have opnået det samme, som PROSA opnåede. Og vi kunne have gjort det i en god stemning i stedet for i konkurrence og uvenskab, siger John Brix. ■

John Brix blev formand ved et tilfælde.

INTERVIEW:

I GAMLE DAGE ...

I PROSAs første år var it-folkets uddannelse og arbejdsforhold noget anderledes end i dag. PROSAs første formand fortæller, hvordan det var at arbejde med it ”i gamle dage”. Og han er stadig frisk på nye opgaver.

Mette Staal
Journalist

PROSAs første formand, John Brix, er ikke it-uddannet fra en offentlig uddannelsesinstitution. Han har realeksamen og er uddannet kontorassistent i Post- og Telegrafvæsenet (P&T). Derudover har han en uddannelse, som P&T selv havde udviklet: teletekniker- og forstærkeruddannelsen, der var en specialiseret og lidt mindre udgave af teknikumingeniøruddannelsen.

Asbesthandsker og våde karklude

I 1965 blev John Brix og flere af hans kollegaer fra P&T headhuntet til SAS, hvor de blev ansat som teknikere.

- Som supplement for det, vi kunne i forvejen, strøg vi ind og ud på specialkurser, hvoraf de fleste blev gennemført af maskinleverandørerne. Hvis man ville lære mere end indholdet i leverandørkurserne, gjaldt det simpelthen om at argumentere sig til mere uddannelse. Og så lærte vi naturligvis en masse af kollegerne, bl.a. af de fremmede teknikere, der var hyret ind på freelancebasis, fortæller John Brix.

I starten arbejdede han med SAS' første it-system, SPAS (Space Availability System). Systemet var forudprogrammeret i maskinkode i et samarbejde mellem leverandøren og SAS.

- Vi SAS'ere, som arbejdede i kælderen under SAS-huset i Hammerichsgade, indlæste og vedligeholdte systemets oversigter over samtlige SAS-afgange i et trafikprogram. Til hver afgang, på hver rute, var knyttet en indikator, som kunne vise rød (afgangen er fuldt booket), gul (fuldt booket, men optagelse på venteliste mulig) eller grøn (ledige pladser).

Via det verdensomspændende kommunikationsnetværk SITA kunne SAS-kontorerne verden rundt på deres "Agent Set" udpege den ønskede afgang og se statusindikatoren for den pågældende afgang, og dermed vidste de, om de umiddelbart kunne bekræfte kundernes ønske om pladsreservation på den ønskede afgang. Når pladsreservationen var bekræftet til kunden, sendte kontoret - igen via SITA - et telegram til bookingafdelingen i

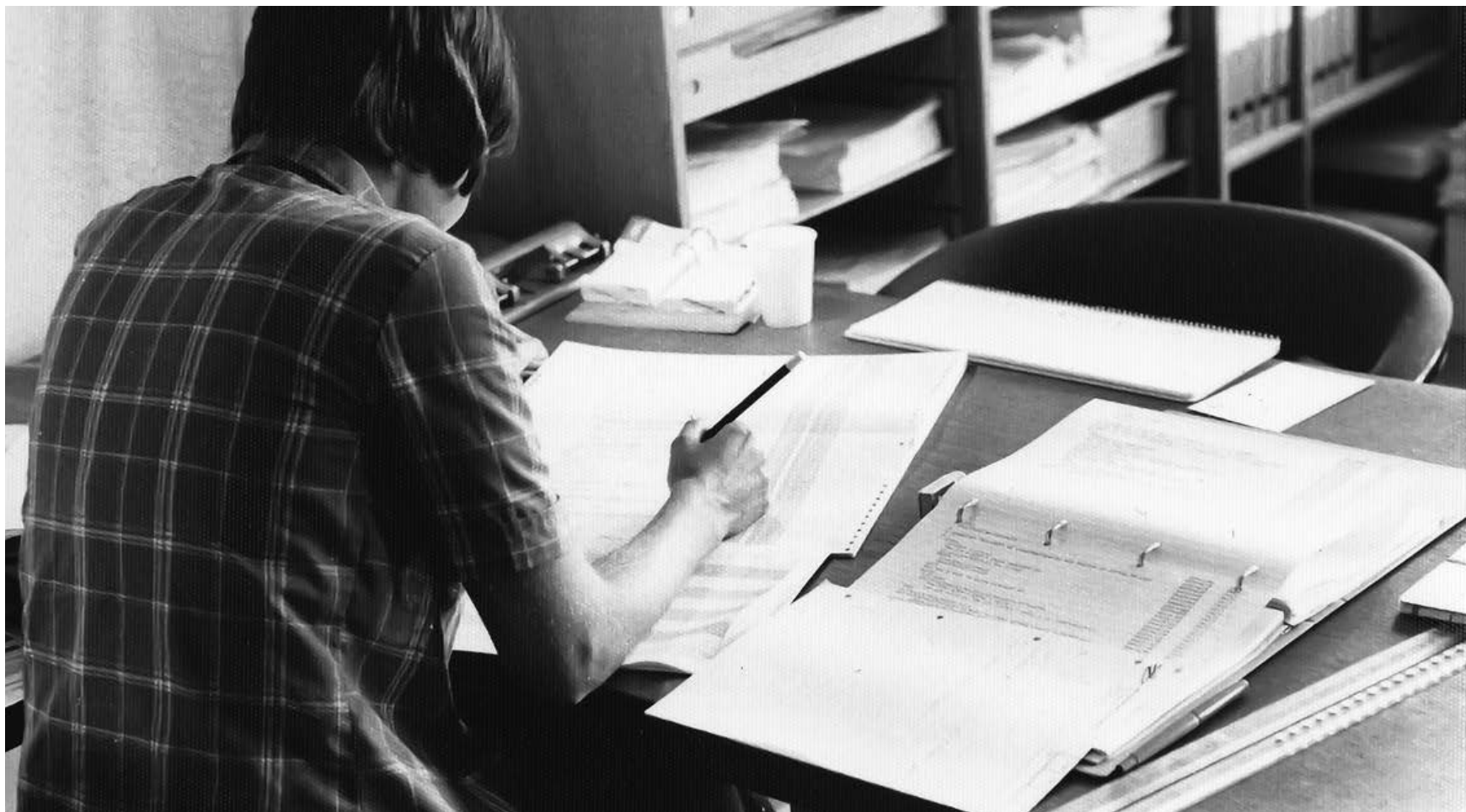
Kastrup Lufthavn, som på store tavler viste den aktuelle status og antal bookede passagerer for hver enkelt afgang og afgangssted.

Ud over at holde SPAS opdateret skulle John Brix og hans tekniker-kollegaer overvåge og vedligeholde driften af systemet. Det omfattede at udskifte fejlbehæftede dele, som fx overbrændte sikringer, relæer eller modstande og sammenbrændte radiatorer.

- For at undgå længere afbrydelser foregik arbejdet ofte med asbesthandsker på, så vi ikke behøvede at lade systemet køle ned. Nedkøling medførte nemlig ofte både ekstra ventetid og ustabil drift i flere timer efter genstart.

Papiret skal på plads.

Det forberedende skrivebordsarbejde.

Radiørørene udviklede en kraftig varme, som også af og til førte til driftsforstyrrelser og udfald.

- For at undgå systemkvababbe måtte vi på varme dage åbne kabinetdørene ind til systemets vitale dele og hænge våde gulvklude op inde i kabinetterne. Fordampningen fra gulvkludene virkede stærkt afkølede, fortæller John Brix.

Sov under maskinerne

Efter ca. 10 år i SAS fik John Brix og andre af hans kollegaer job hos Christian Rovsing A/S, der havde lagt billet ind på – og forventede at få – it-opgaver på et internationalt raketprogram i Italien.

- Vi var 5-6 fra SAS, som skulle have været til Italien. Men Christian Rovsing fik ikke kontrakten, så han stod med en håndfuld nyansatte til alt for høje lønninger, fortæller John Brix.

- Et par af os fandt ud af, at Lufthansa havde etableret en afdeling, der svarede til dataafdelingen hos SAS, og at Lufthansa ville have et lignende system. Men de kunne jo ikke lige finde mennesker, der havde forstand på sådan noget. Vi havde hørt, at Lufthansa gik på strandhugst i SAS, og det fortalte vi Christian Rovsing. Så sadlede Christian Rovsing gangeren og talte med Lufthansa i Frankfurt. Og da han kom hjem, var vi ansat i Frankfurt som konsulenter igennem Christian Rovsing.

- Vi fik fantasilønninger, så derfor skulle vi jo være eksperter. Og det betød, at vi knoklede røven ud af bukserne med at finde ud af, hvad vi egentlig var solgt til. For vi kunne jo ikke sådan noget udenad. Vi havde hver på sin post gjort et godt arbejde på SAS, men det betød jo ikke, at hver enkelt af os kunne alting. Og det forventede tyskerne. Så vi knoklede om dagen, og så knoklede vi også om natten med at uddanne hinanden i de forskellige sprog og teknikker, vi skulle bruge. Vi havde øjnene nede på maven om morgenen.

- Vi mødte op tidligt, for vi ville for alt i verden være før både tyskere og amerikanere – for at få maskintid. Og det fik man ved at møde op sætte sig på klaviaturet. På et senere tidspunkt sov vi nede under maskinerne – der var dejlig varmt. Det gjorde vi engang imellem, mens vi lavede en kompilering eller en længerevarende test, fortæller John Brix.

Problemløser søger nye opgaver

Da Christian Rovsing A/S gik konkurs midt i 1980'erne, startede John Brix for sig selv som konsulent – eller troubleshooter, som han kalder sig selv – inden for virksomhedsledelse.

- Det er ligegyldigt, hvilke værktøjer, maskiner og programmeringssprog man betjener sig af. Alt kan laves hurtigere, bedre og billigere. Og hvis man tager de men-

nesker, der udfører jobbet, alvorligt og inddrager dem i processen, får de ejerskab til det, mener John Brix.

Hans seneste job var i sommer, hvor han var altnuligmand på caféen i Tisvildeleje og var med til at se på arbejdsgange, arrangere kurser, samle cigaretskodder, servere m.m.

- Jeg blev ansat efter et opslag på Facebook, hvor de skrev: "Vi har brug for nogle unge piger til at hjælpe med at servere." Jeg skelner ikke fagmæssigt. Det er over en bred front om at få ting til at fungere, siger PROSAs første formand, John Brix, som nu er 80 år og stadig har mod på nye opgaver.

- Hvis der er nogen, der har et godt job, så sig til! ■

Maskinen fikses.

INTERVIEW:

EN A-KASSE TÆT PÅ MEDLEMMERNE

Da PROSAs a-kasse var nyfødt, var der ikke nok penge til fuld understøttelse til de arbejdsløse. Det var vigtigt at få flere medlemmer i a-kassen, så den kunne blive statsanerkendt.

Mette Staal
Journalist

Da PROSA forlod hovedorganisationen FTF i 1973, mistede PROSAs medlemmer retten til at kunne blive medlemmer af FTF's a-kasse, FTF/A. PROSA ville forsøge at få overenskomst for sine medlemmer blandt it-folkene i staten, og det måtte PROSA ikke, fordi FTF og LO havde en borgfredsaftale, der betød, at de ikke måtte hverve medlemmer og lave overenskomster inden for hinandens område. It-folkene var ifølge LO og HK's opfattelse kontorfolk og dækket af HK's overenskomst med staten, så PROSA måtte ikke arbejde på at få overenskomst inden for staten.

- Jeg husker tydeligt, at alle operatørerne på Datacentralen gik hjem på min første arbejdsdag som programmør. Den dag anede jeg ikke, hvad der foregik. Senere fandt jeg ud af, at de gik hjem som led i en sympatikonflikt for at få overenskomst for vores medlemmer i PROSA/STAT, fortæller Peter Ussing, som startede på Datacentralen den 3. december 1973.

En hård start

Da PROSAs medlemmer ikke kunne blive i FTF/A, besluttede PROSA at oprette sin egen a-kasse, og den 30. oktober 1974 var EFA (Edb-folkenes A-kasse) en realitet. Målet var, at a-kassen hurtigst muligt skulle statsanerkendes. Men det krævede dengang 1.000 betalende medlemmer – og det havde den nyoprettede a-kasse ikke.

Da Peter Ussing i august 1976 første gang blev medlem af bestyrelsen i EFA, var a-kassen stadig ikke statsanerkendt.

- Da jeg startede som bestyrelsesmedlem i a-kassen, var der desværre opstået en vis arbejdsløshed i faget, og a-kassen havde derfor ikke penge til at udbetale fuld understøttelse. De eneste penge, vi havde i a-kassen, var de penge, folk selv betalte. Det var bestemt ikke nogen rar situation, og jeg husker, at alle medlemmer af bestyrelsen var meget ubehageligt berørte af situationen, siger Peter Ussing og fortæller, at de berørte arbejdsløse

Dagpenge på dagsordenen 1. maj 2015.

- Vi betragtede fællesskabet mellem fagforening og a-kasse som den rigtige måde at yde god service til medlemmerne, siger Peter Ussing (midt i billedet).

medlemmer blev vrede, og at de kunne huske svigtet i mange årtier.

Alle PROSA-medlemmer tvangsindmeldt i EFA

I oktober 1976 havde EFA stadig ikke nok medlemmer til at blive statsanerkendt, og derfor besluttede delegeretforsamlingen, at det skulle være obligatorisk for PROSA-medlemmer at være medlem af EFA eller en anden statsanerkendt a-kasse.

- De PROSA-medlemmer, der var medlem af FTF/A, ville vi ikke tvinge over i a-kassen. Der var mange af dem, der betragtede PROSAs a-kasse som noget ustabilt noget, fordi vi som nævnt ikke havde kunnet udbetale fuld understøttelse. Derfor vedtog vi, at folk, der var medlem af en statsanerkendt a-kasse, kunne slippe, fortæller Peter Ussing.

Men hvis man ikke var medlem af en a-kasse, var der ikke nogen vej udenom: Så blev man som PROSA-medlem automatisk indmeldt i EFA og trukket for a-kassekontingent som en del af PROSA-kontingentet.

- Der var nogle hundrede PROSA-medlemmer, der ikke var medlem af en a-kasse, og med denne DF-beslutning kunne vi komme op over 1.000 medlemmer og blive statsanerkendt. Men det var kontroversielt, fordi der var tale om tvang. Og der var mange – jeg husker det som 40-50 medlemmer – som meldte sig ud af PROSA af den grund, siger Peter Ussing.

- Det var også ubehageligt. Men det var vigtigere for os at få a-kassen statsanerkendt snarest muligt.

Efter tvangsindmeldelserne kom EFA op over 1.000 medlemmer, og i november 1976 søgte EFA statsanerkendelse. Arbejdsdirektoratets afgørelse trak ud i mere end et halvt år, men i juni 1977 blev EFA statsanerkendt med tilbagevirkende kraft pr. 1. december 1976.

- Alle de andre a-kasser havde protesteret over, at PROSAs a-kasse blev statsanerkendt, men arbejdsministeren vurderede, at han ikke havde noget grundlag for at nægte os statsanerkendelsen, fortæller Peter Ussing.

“ ALLE DE ANDRE A-KASSER HAVDE PROTESTERET OVER, AT PROSAs A-KASSE BLEV STATSANERKENDT ”

Et naturligt parløb

Siden har der altid været et tæt parløb mellem a-kassen og PROSA.

- Efter vi blev statsanerkendt, har PROSAs formand altid været formand for a-kassen, og PROSAs næstformand har været næstformand for a-kassen. Det samme gælder hovedkassereren. Vi syntes, at det var vigtigt og helt naturligt, at fagforeningen administrerede arbejdsløshedsunderstøttelse. Det, at staten havde valgt lovgivningsmæssigt at adskille de statsanerkendte a-kasser fra fagbevægelsen, betragtede vi som et kunstigt skel, som vi ikke var interesseret i. Derfor vedtog PROSAs delegeretforsamling, at PROSAs hovedbestyrelse "skulle søge opstilling til a-kassen". Formuleringen skyldes, at a-kassen er en selvstændig myndighed. Loven kræver – og krævede også dengang – at der skal være fuld organisatorisk adskillelse mellem PROSA og a-kassen.

- Lovgivningen var til for at beskytte de a-kassemedlemmer, som ikke var medlem af fagforeningen. Disse såkaldte "gule" medlemmer havde vi jo ikke megen sympati for: Det var jo PROSA, der havde gjort arbejdet for at etablere a-kassen. Og vi betragtede formålet med a-kassen som det at skabe en forsikring for PROSAs medlemmer, siger Peter Ussing og tilføjer, at a-kassemedlemmer, der også var medlem af PROSA, ofte kunne få glæde af PROSAs faglige service, når de blev fyret.

- På den måde kunne vi levere en bedre service til medlemmerne af PROSA. Tingene hang jo sammen. A-kassen har nogle forpligtelser. Men hele den gråzone, der ligger mellem a-kassen og fagforeningen: hjælpe folk med at søge job, hjælpe med CV og ansøgninger, anviser jobs, som kommer ind til PROSA. Vi betragtede fællesskabet mellem fagforening og a-kasse som den rigtige måde at yde god service til medlemmerne.

I det daglige servicerede a-kassens medarbejdere sammen med de valgte, faglige sekretærer medlemmerne. Desuden nedsatte PROSAs hovedbestyrelse – og nedsætter også i dag – et a-kasseudvalg, som skulle hjælpe medlemmerne med at anke a-kassens afgørelser og evt. føre sager for at ændre dårlig praksis og lovgivning på a-kasseområdet.

Et 30 år langt fornuftsægteskab

I begyndelsen af 80'erne blev a-kasselovgivningen ændret, så a-kasser skulle have 5.000 medlemmer for at være og forblive statsanerkendte. Så mange medlemmer havde EFA ikke dengang, så efter en række sonderinger, indgik EFA et "fornuftsægteskab" med Merkonomernes A-kasse i form af Edb-fagets og Merkonomernes A-kasse. I den sammenlagte a-kasse havde hver af de tidligere a-kasser en selvstændig afdeling.

- Der var en gentlemanaftale om, at vi ikke rodede ved hinandens medlemmer. PROSAs a-kasseudvalg håndterede heller ikke sager for merkonomerne, fortæller Peter Ussing.

“ VI ØNSKER, AT VORES MEDLEMMER FORTSAT SKAL FØLE, AT DER ER EN TÆT SAMMENHÆNG MELLEM A-KASSEN OG PROSA ”

Et nyt og lykkeligt ægteskab

I 2001 afskaffede delegeretforsamlingen reglen om, at man skulle være medlem af en a-kasse for at være medlem af PROSA.

- A-kassen var oprindeligt også en del af konfliktberedskabet. Når man er i konflikt, risikerer man at blive fyret. I den situation var det overordentligt praktisk, at folk var medlem af en a-kasse. Så stod de konfliktende ikke fuldstændig uden forsørgelse. Det var en naturlig del af fagbevægelsens mulighed for at aktionere. Men de faglige konflikter var blevet en mindre vigtig del af vores arbejde – og PROSA havde selv flere penge i kassen. Det var en anden tid. Der var nu begyndt at komme en del unge medlemmer, som mente, at de aldrig ville få brug for en a-kasse. Dem ønskede vi ikke længere at tvinge ind i a-kassen, forklarer Peter Ussing.

Da Peter Ussing i 2002 blev formand for PROSA, var a-kassens økonomi meget dårlig. Samtidig betalte medlemmerne Danmarks højeste administrationsbidrag, og i efteråret 2003 vurderede Arbejdsdirektoratet, at a-kassen var blandt de dårligste til at overholde a-kasselovgivningen.

Situationen var uholdbar, så a-kassen reducerede over fem år administrationsbidraget med 50 kroner, og der blev investeret mange penge i at rationalisere med et nyt it-system.

I foråret 2008 arbejdede et udvalg med at stille krav til et samarbejde med andre a-kasser. Og samme år besluttede delegeretforsamlingen, at det skulle vurderes, om PROSA havde "de rigtige strategiske partnere til at sikre levering af a-kasseydelser i topkvalitet til en konkurrencedygtig pris."

I første omgang forsøgte PROSA at lave en aftale om at fusionere med FTF/A, men kunne ikke få en aftale der opfyldte PROSAs krav. Derfor indledte PROSA drøftelser med STA (Statstjenestemændenes og Telefonstandens

A-kasse), som var villige til at imødekomme PROSAs krav. Den 1. juli 2010 blev fusionen mellem PROSA og Merkonomernes A-kasse og STA en realitet. Den fælles a-kasse havde 48.000 medlemmer og fik navnet "Min A-kasse".

- Da jeg startede som formand, havde jeg svoret, at jeg aldrig nogensinde ville nedlægge a-kassen. Men da jeg kom ind i PROSA som formand, måtte jeg konstatere, at det at drive a-kasse var blevet it-teknisk og ressourcemæssigt så krævende og kostbart, at vi var for små til at gøre det alene, siger Peter Ussing.

Peter Ussing har dog ikke fortrudt det. Tværtimod er han yderst tilfreds med det nye fællesskab.

- PROSA har fået lavet en særlig konstruktion, der sikrer, at der sidder a-kassesagsbehandlere fra Min A-kasse og betjener vores medlemmer i PROSA. Vi ønsker, at vores medlemmer fortsat skal føle, at der er en tæt sammenhæng mellem a-kassen og PROSA. Der skal være en så høj grad af selvstændighed, som det er tilladt inden for lovgivningens rammer for betjening af vores medlemmer, siger Peter Ussing.

Siden 2010 er Min A-kasse vokset til 90.000 medlemmer. Det skyldes i høj grad, at også andre fagforbunds a-kasser er kommet til, fordi de ønsker fordelene af fælles a-kassedrift, men samtidig vil bevare nærheden til medlemmerne.

- Vi betragter fællesskabet som en måde at yde den rigtige service til medlemmerne, siger Peter Ussing og henviser til en medlemsundersøgelse, der viser, at medlemmerne er enige i, at de får en god service: I 2016 fik Min A-kasse den næsthøjeste score på medlemstilfredshed blandt 13 a-kasser.

- Det har vist sig at være en rigtig god konstruktion, siger Peter Ussing. ■

Pia Kofoed blev i 1974 den første formand for PROSAs a-kasse, EFA

En a-kasseformand af pap

Da EFA (Edb-folkenes A-kasse) blev oprettet i 1974, knoklede PROSAs aktivister for at skaffe medlemmer i a-kassen, så den kunne komme op på 1.000 medlemmer og blive statsanerkendt.

Blandt andet bestyrelsen i det forholdsvis nyoprettede PROSA/ØST gjorde en ihærdig indsats for at skaffe flere medlemmer. Det fortæller Pia Kofoed, som kom ind i PROSA/ØST's bestyrelse i 1974.

- Vi var med ude på PROSA-møder for at skaffe flere medlemmer til a-kassen. Og en af mine venner, som var reklametegner, lavede en plakat, hvor der stod: "Det er hul i hovedet ikke at være medlem af a-kassen." Den havde vi med og hængte op rundt omkring.

Pia Kofoed blev også a-kassens første formand.

- En dag, da vi sad til et møde i PROSA/ØST's bestyrelse, spurgte PROSAs formand, Anker Mørk, om jeg ville være formand for a-kassen. Jeg sagde: "Ja – men kun indtil delegeretforsamlingen". Jeg var en ren papfigur. Det var for at komme med et formandsnavn, siger Pia Kofoed og forklarer, at det reelt var PROSAs hovedbestyrelse, der styrede a-kassen.

EFA blev statsanerkendt 1. december 1976, og derefter var det slut med formænd af pap: PROSAs delegeretforsamling vedtog nemlig, at PROSAs hovedbestyrelse "skulle søge opstilling til a-kassen". Og de efterfølgende år var der fuldstændigt overlap mellem ledelsen i PROSA og i PROSAs a-kasse.

Peter Ussing

Startede som programmør på Datacentralen i 1973, var aktiv i programmørforeningens bestyrelse fra 1974 og deltog i sin første delegeretforsamling i PROSA i 1975. Han har gennem tiden været aktiv i en del udvalg i PROSA, bl.a. Udvalget for Løn- og arbejdsforhold og Bladudvalget. Peter Ussing har haft adskillige lønnede og ulønnede tillidshverv i PROSA, bl.a. som medlem af PROSAs hovedbestyrelse (og dermed også af a-kassens hovedbestyrelse), hovedkasserer, revisor, faglig sekretær og formand. "Det eneste, jeg ikke har været, er næstformand". Han er pt. medlem af PROSAs hovedbestyrelse – og stadig/igen ansat som it-arkitekt på CSC, som i 1996 overtog Datacentralen.

INTERVIEW:

PROSA VIL ACCEPTERES AF DE ANDRE

Når PROSA i sin ungdom støttede fagforeninger i El Salvador og inviterede en engelsk minearbejder til sin delegeretforsamling, var det ikke kun venstreorienteret solidaritet. PROSA ville accepteres af den danske fagbevægelse.

Mette Staal
Journalist

Læser man Prosabladet fra 1970'erne og 1980'erne, kan man få det indtryk, at kommunister og andre venstreorienterede medlemmer i perioder dominerede og ønskede at få magten i PROSA.

Peter Ussing, som har været aktiv i PROSA siden 1974 og formand fra 2002 til 2008, kan ikke genkende billedet af mange kommunister og magtkampe i PROSA.

- Det er historisk forkert, at der var mange kommunister i PROSA. Hvis man definerer kommunister som medlemmer af DKP - og det var jo den definition, som var gængs under den kolde krig - var der meget få kommunister i PROSA. DKP var generelt skeptisk over for PROSA. Deres støtte til enhedsfagbevægelsen fik nogle af dem til at støtte en fusion med HK. Den største gruppering, der

var medlem af et parti, var SF'ere. Der var også mange socialdemokrater, siger Peter Ussing og nævner ud fra sin hukommelse navne på PROSA-medlemmer, som i 1970'erne og 1980'erne var medlem af forskellige partier.

- Men langt de fleste PROSA-medlemmer var ikke medlem af noget parti - eller gik meget stille med deres partimedlemskab. Generelt kan man sige, at PROSA var på ingen måde domineret af et enkelt parti. Der var også masser af borgerlige og idealister. I PROSA har man altid drøftet den politiske linje på tværs af partiskel. Det, jeg erindrer, vi i PROSA mest var uenige om, var strejkestøtte - støtte til arbejdskonflikter. PROSA spændte politisk så bredt, at der var nogle, der mente, at man ikke skulle støtte konflikter, og andre der mente, man skulle, siger Peter Ussing.

Peter Ussing (tv.) og Hans Irgens (th.) på DF79.

Michael Lund-Larsen (th. i ternet skjorte) på DF76.

Ikke magt for magtens skyld

Hans Irgens har været aktiv i PROSA siden starten af 1970'erne og formand fra 1981 til 1985. Han mener heller ikke, at der var kommunistisk dominans og magtkampe i PROSA. Men der var venstreorienterede medlemmer.

- På Datacentralen, hvor jeg arbejdede, blev der afholdt prøvevalg samtidig med et folketingsvalg. VS var det største eller næststørste parti - langt større end andre steder i samfundet. Så i 70'erne var i hvert tilfælde medarbejderne på Datacentralen mere venstreorienterede end samfundet som sådan, fortæller Hans Irgens.

Han har været med i PROSAs hovedbestyrelse en årrække, og her var der efter hans opfattelse ikke grupperinger, der kæmpede om magten.

- Der var ikke nogen magtkamp i den forstand. Det var jo ikke for magtens skyld, vi sad der. Det var et spørgsmål om at få noget politik igennem - ikke om at vinde magten. Det kan godt være, at det er en strid om ord, men jeg synes, der er en forskel.

VS'ere diskuterede de store linjer

Hans Irgens var medlem af VS, og det var der også andre PROSA-folk, der var.

- Vi mødtes - 5-7 stykker - med mellemrum og diskuterede de store linjer i PROSA. Der var ingen "kommissærer" fra partiet til stede, forsikrer Hans Irgens ironisk.

Især mens han var formand, var det væsentligt for Hans Irgens at have et sted, hvor han kunne sende prøveballoner op.

- Det var udelukkende et spørgsmål om at have nogle ligesindede at diskutere med. Der var ikke politiske hensyn, man skulle tage. Man kunne sige, hvad man ville, for man vidste, at det ville blive taget ordentligt op, og man ville ikke blive slået i hovedet bagefter. Det kunne man godt risikere ellers - hvis man sagde noget forkert i hovedbestyrelsen, siger Hans Irgens.

Konflikt med HK styrede PROSA

Når PROSA deltog aktivt i 1. maj-demonstrationer, når hovedbestyrelsen sendte næstformanden til El Salvador for at bakke op om frie fagforeninger, og når en engelsk minearbejder var gæstetaler på PROSAs delegeretforsamling, kunne det tolkes som udtryk for PROSAs venstreorienterede holdninger. Men så enkelt var det ikke.

- Mange af de ting, vi gjorde på det tidspunkt, var med det formål at blive en del af fagbevægelsen. Da vi havde en minearbejder med på en delegeretforsamling, var det dels, fordi vi ville støtte dem, men også fordi det gav os noget i relation til at blive anerkendt som en del af fagbevægelsen. Også når vi deltog i 1. maj-arrangementer sammen med andre dele af fagbevægelsen, var det lige som for at demonstrere, at vi ikke var paria over det hele, fortæller Hans Irgens, som mener, at PROSAs konflikt med HK styrede PROSA meget i 1970'erne og 1980'erne.

- Det var almindeligt for os at vise, at der var andre dele af fagbevægelsen, som godt kunne acceptere os.

Michael Lund-Larsen er enig i, at PROSA brugte mange kræfter på at blive en accepteret del af fagbevægelsen. Han blev aktiv i PROSA i 1974, især omkring uddannelsespolitik. Fra 1979 til 1993 var han faglig landssekretær med kontor i Aarhus.

Mens Michael var faglig sekretær brugte han en del tid på samarbejde med de andre fagforeninger i Aarhusområdet, bl.a. i Tillidsmandsringen. Og i flere år var han sekretær for 1. maj-fællessekretariatet i Aarhus, hvor han var med til at skaffe PROSA venner i fagbevægelsen.

- Jeg havde en god kemi med LO-formanden. Han kunne godt lide mig og kunne se, at der var noget arbejde i mig. Det var meget personbåret, men også en politisk strategi, at man ville samle og vise Danmark, at arbejderflertallet var en potentiel og reel mulighed, siger Michael.

PROSA var venstreorienteret

Michael Lund-Larsen var i mange år organiseret i SF, og efter hans mening var PROSA i 1970'erne og 1980'erne venstreorienteret.

- PROSA har altid hævdet, at man var partipolitisk neutral. Det har PROSA aldrig været, siger Michael Lund-Larsen.

- I PROSAs ledelse var vi alle sammen venstreorienterede.

Alle sammen. Hver eneste af os. Vi argumenterede med, at vi havde lønmodtagerudgangspunktet. Dengang var der især VS'ere, og så var der nogle på den yderste venstrefløj. Vi var ikke så mange SF'ere. VS'erne "gik sammen" med nogle af de andre. Dem betragtede vi som VS'ere. VS-fraktionen var meget stærkere, end de var antalsmæssigt. De var langt bedre forberedt, end vi var. SF'erne var ikke på samme måde afstemte.

Michael understreger, at han ikke oplevede fraktioner og magtkampe på baggrund af partitilhørsforhold.

- Vi var sådan set meget enige om tingene: uddannelsespolitikken, samarbejde med fagbevægelsen, brug af strejkevåbnet, datasikkerhed. Vi havde hver vores fokusområder. Men vi var alle sammen interesserede i at samarbejde med den aktive del af fagbevægelsen, siger Michael Lund-Larsen.

El Salvador som hjælp til selvhjælp

Da hovedbestyrelsen i 1989 sendte daværende næstformand Peter Lauridsen til El Salvador som PROSAs repræsentant i en delegation af danske fagforeningsfolk, havde det to formål: at støtte opbygningen af frie fagforeninger

i El Salvador og at cementere PROSA som en del af den danske fagbevægelse.

I fagforeningsdelegationen var der bl.a. repræsentanter fra IDA (Ingeniørforeningen i Danmark), Dansk Metal, SID og PMF, og også fagforeninger fra andre lande sendte repræsentanter til El Salvador, hvor de bl.a. skulle deltage på den første åbne kongres, som landets "LO" holdt. De udenlandske fagforeningers tilstedeværelse var medvirkende til, at militærdiktaturet lod kongressen afvikle uden militær indblanding.

På turen rundt i El Salvador fik Peter Lauridsen talt med folk fra de andre fagforeninger, og han tror, at PROSAs solidaritetsarbejde, herunder turen til El Salvador, var med til, at PROSA fik mange venner i den danske fagbevægelse.

- Metal og de andre, jeg mødte i El Salvador, vidste bagefter, hvem PROSA var. De havde mødt næstformanden derude, og "han var jo ikke så dum".

- Vi havde jo på det tidspunkt kampe om at få PROSA anerkendt. Vi var hverken i LO eller FTF, og det var svært at komme ind nogen af stederne.

Mere PROSA end VS

Peter Lauridsen mener ikke, at der, mens han var aktiv, var en magtkamp i PROSA, der handlede om venstre contra højre.

- Det er for naivt. På det tidspunkt var næsten hver mand en fraktion. Der var også mange højreorienterede. Jeg oplever, at masser af de folk, som har været i PROSA, har været ikke-partipolitisk tænkende. Man diskuterede it-politik og var enige i mange ting, fx kampen mod overvågning.

Peter Lauridsen var også med til møder, hvor VS-organiserede it-folk diskuterede it- og fagpolitiske spørgsmål.

- Vi diskuterede, hvad der var fornuftigt, og hvad der ikke var. Og vi var bestemt ikke enige, siger Peter Lauridsen og understreger, at VS'erne ikke gik fra møderne med låste mandater.

- Det ville heller aldrig have gået. Vi var mere PROSA-folk, end vi var VS'ere, siger Peter Lauridsen. ■

Peter Lauridsen (forrest tv.) på DF89.

INTERVIEW:

ABSURD REJSE TIL EL SALVADOR

Truende militærfolk, chauffører, der fik bank, og en hjemtur med benspænd. Næstformandens rejse til El Salvador i 1989 blev næsten alt for spændende.

Mette Staal
Journalist

Det lyder eksotisk, men det var langt fra at være en hyggelig ferietur, da PROSAs daværende næstformand Peter Lauridsen var i El Salvador i 1989 sammen med repræsentanter fra Dansk Metal, SiD, IDA, PMF mfl.

- Det var bestemt ikke en pampertur. Jeg betalte selv en del af turen, og det var meget strabadserende. Der var borgerkrig, fortæller Peter Lauridsen.

PROSA støtter telefolk

PROSA støttede dengang en fagforening for telefolk i El Salvador med penge til drift af deres fagforening under borgerkrig og diktatur. Idéen til at støtte det el salvadoranske fagforbund kom fra en af Peter Lauridsens kollegaer, som var ingeniør. Han havde fået kontakt til en herboende flygtning gennem FN's ungdomsforbund.

- Vores kontaktperson var stukket af fra El Salvador, fordi han var i livsfare. Han var ude at holde møder med PROSA, SiD, PMF, ingeniørerne og nogle andre. Han fodrede os med oplysninger om forsvundne fagforeningsmedlemmer, og så indrykkede PROSAs formand Steffen Stripp annoncer i aviserne i El Salvador og efterlyste dem, fortæller Peter Lauridsen.

Sniger sig ind i El Salvador

Da de el salvadoranske fagforbunds "LO" skulle holde den første åbne kongres, blev fagforeningsdelegationer fra hele verden inviteret til at deltage. PROSAs hovedbestyrelse takkede ja til invitationen og sendte Peter Lauridsen til El Salvador. PROSAs formål med at sende en repræsentant var dels at støtte opbygningen af frie fagforeninger i El Salvador, dels at skabe kontakter til de andre fagforeningsfolk fra Danmark, der sendte repræsentanter af sted.

De fleste fly med fagforeningsdelegationer til kongressen blev dog nægtet adgang til landet. Flyene blev sendt retur fra lufthavnen i hovedstaden San Salvador. Men det lykkedes den danske delegation og deres tolke at komme til El Salvador via Guatemala, og de kørte ind over grænsen til El Salvador i små grupper for ikke at vække opsigt.

I El Salvador besøgte den danske fagforeningsdelegation nogle foreninger, bl.a. den fagforening for telefolk, som PROSA støttede. De besøgte også en sagfører, som havde ansvar for den officielle menneskerettighedskommission i El Salvador.

- Han arbejdede med livet som indsats. Det gjorde de fleste af de folk, vi var sammen med. Han havde mistet mange medarbejdere, fortæller Peter Lauridsen.

Desuden besøgte delegationen den amerikanske ambassade og en arbejdsgiverforening. Fælles for dem var, at de støttede militærdiktaturet og derfor normalt ikke ønskede besøg af udenlandske delegationer, der var i El Salvador for at se på forholdene i landet.

- Men fordi vi var ingeniører og it-folk, kunne de ikke rigtig finde ud af, hvad vi var for nogle. Vi var helt atypiske: fine i tøjet, talte pænt osv.

“ HAN ARBEJDEDE
MED LIVET SOM
INDSATS. DET GJORDE
DE FLESTE AF
DE FOLK, VI VAR
SAMMEN MED ”

Kongres og ubehageligt middagselskab

Kongressen forløb uden indblanding fra militærets side. Men da delegationen efter kongressen skulle ud at spise sammen med tolke og kontaktpersoner fra fagforeningerne i El Salvador, satte deres bus dem af ved en forkert restaurant.

- Det viste sig, at der var en masse folk fra den siddende regering på stedet. Blandt andet lederen af regeringspartiet, som var leder af dødspatroljerne. Jeg kan huske lige så tydeligt, at vores tolk sagde: "Nu siger I ikke noget! Jeg svarer på alle spørgsmål!! I kan ikke andre sprog end dansk! Og så sidder I lige så stille her!" fortæller Peter Lauridsen.

Da han skulle på toilettet, kom der et par mænd hen og slog løs på hans skuldre. Peter Lauridsen var dog så meget større end dem, at de holdt sig lidt på afstand. Så han fik bare nogle puf.

- Inde i restauranten stod de bag ved os med skydevåben og skubbede til os, da vi sad ned. Men så kom vores vagter bragende ind og skubbede dem væk og førte os ind i en folkevognsbuss og så af sted. Jeg fik aldrig forklaret, hvad der forgik. Men det viste mig meget tydeligt, hvor usikker situationen var.

Dramatisk exit

Heller ikke hjemturen fra El Salvador var behagelig.

- Da delegationen kom til lufthavnen, forsvandt vagterne pludselig, for nu skulle vi flyve hjem. Men så blev vi nægtet adgang til flyveren. Den var overfyldt, fik vi besked på. Der var folk, som gik i panik, fortæller Peter Lauridsen.

Delegationens livvagter dukkede pludselig op igen med en bus for at køre fagforeningsfolkene igennem det borgerkrigsramte El Salvador til Nicaragua via Honduras. En køretur på mindst 15 timer.

- Problemet var, at så skulle vi igennem en krigszone. Om dagen havde militæret magten, og om natten havde guerillaen magten. Vi kørte i dagtimerne og blev stoppet den ene gang efter den anden. Og et par gange fik vores chauffører bank. Soldaterne kunne ikke finde ud af, hvad vi var for nogle, så vi led ikke nogen overlast, ud over at vi måtte se på, at vores chauffører fik bank.

I Honduras var gruppen nødt til at købe en bus for at komme videre - der var ikke andre muligheder. Og på grænsen til Nicaragua blev de stoppet og undersøgt af politiet, indtil grænsen lukkede for natten.

- Så stod vi der midt i ingenmandsland og kunne ikke komme nogen steder. Det var også hele idéen med det. Vi var ikke populære. Det var helt tydeligt, siger Peter Lauridsen, som var meget lettet, da han mere end et døgn senere landede i god behold i Danmark.

- Det var en helt absurd rejse, siger Peter Lauridsen. ■

El Salvador: støtteblem

Tidligere næstformand Peter Lauridsen sammen med Sergio Chanez fra El Salvador.

INTERVIEW:

DEN ANDEN ORGANISATION

Man skal være medlem af den fagforening, der har overenskomst på arbejdspladsen, mener SAMDATA's tidligere formand Wilfred Gluud. Han har været med til at kæmpe mod PROSA, men glæder sig over, at PROSA og SAMDATA nu kan samarbejde.

Mette Staal
Journalist

Jeg synes, at alle it-folk skal være i samme organisation. Men det er jo håbløst, som situationen ser ud. Der er SAMDATA/HK, PROSA, ingeniørerne, metalarbejderne osv. Det ser meget håbløst ud. Så må man vælge samarbejde på tværs af it-fagforeningerne, først og fremmest mellem SAMDATA og PROSA, som er de største på området, siger Wilfred Gluud, som har været fagligt aktiv i SAMDATA siden 1976.

Wilfred Gluud startede som kontorelev på Frederiksberg Rådhus i 1964. Her blev han medlem af Frederiksberg Kommunalforening og var aktiv i Assistentklubben. I 1970 blev han programmørelv i kommunens edb-afdeling, og da afdelingen blev overført til Kommunedata i 1973/74, fulgte han og kollegerne fra edb-afdelingen med til Kommunedata Frederiksberg Centralen.

Man skal vælge fagforening med overenskomst

På Kommunedata var både kontorphonale, it-folk og efterbehandlingsmedarbejdere dækket af en HK-overenskomst, og da HK i 1976 ville oprette en SAMDATA-klub på Kommunedata Frederiksberg Centralen, meldte Wilfred Gluud sig ind i HK.

- Først så vi med skepsis på HK. Men da der blev indkaldt til stiftende generalforsamling i 1976, valgte jeg at stille op som tillidsrepræsentant og blev valgt, fortæller Wilfred Gluud.

Kampen mellem PROSA og HK om at organisere it-folkene har eksisteret, siden PROSA blev oprettet i 1967. Og den blev forstærket, da HK i 1970 annoncerede i Politiken, at HK ville organisere it-folk. Men for Wilfred Gluud var det naturligt at vælge HK frem for PROSA, fordi it-folkene på Kommunedata var dækket af en HK-overenskomst.

- Det er mit principielle synspunkt, at man skal vælge den fagforening, der har overenskomsten. Og hvis man så har tendenser til PROSA, og de ikke har overenskomsten, må man så overveje at være dobbeltmedlem, hvis man har råd til det.

PROSA splitter

Wilfred Gluud var tillidsrepræsentant på Kommunedata Frederiksberg Centralen indtil 1978, og i 1980 blev han valgt til formand for SAMDATA. Det skete ved kampvalg, fordi han og andre it-folk fra store it-arbejdspladser ønskede en mere aktiv linje med en skarpere it-profil i SAMDATA og indflydelse, når HK forhandlede overenskomst for it-folkene.

- Egentlig havde jeg stor sympati for PROSAs slagord om en selvstændig organisation for edb-folk, siger han og fortæller, at valget faldt på HK, fordi en stor del af de it-ansatte allerede var med i HK-klubber og omfattet af HK-overenskomster, der dækkede både kontor og it.

- Jeg stod i sin tid og overvejede ved en lokal bar, om jeg skulle stille op som formand for SAMDATA. Jeg kom til den konklusion, at af dem, jeg kendte i Kommunedata, var der meget få, der ville vælge at melde sig ud af HK og over i PROSA. Meget få. Så det var bedre at blive i HK og få indflydelse på overenskomsterne.

SAMDATA's nyvalgte formand, Wilfred Gluud, var gæstetaler på DF80.

- Min konklusion var, at det ville være en opslidende og håbløs Don Quijote-kamp mod arbejdsgiverne, at PROSA skulle tilkæmpe sig retten til at overtage edb-folkene fra de bestående HK-overenskomster. Derfor var det realpolitik at styrke de faglige positioner, vi allerede havde opbygget ved at overtage ledelsen i SAMDATA og drive det fremad, siger Wilfred Gluud.

En uge efter, at Wilfred Gluud var blevet formand for SAMDATA, holdt han en tale på PROSAs delegeretforsamling.

- Jeg fortalte om SAMDATA's nye profil og ledelse, og jeg slog fast, at den nye ledelse i SAMDATA ikke opfattede PROSA som en gul fagforening (hvad nogen i HK havde sagt), men at de splittede ved aktivt at rekruttere på arbejdspladser, hvor der allerede var en HK-overenskomst. Jeg sluttede min tale med at sige: "Det kan vel ikke være meningen, at PROSA vil nøjes med at organisere edb-folk og så score billige point ved at kritisere den fagforening, der har overenskomsten?" og "Hvis PROSA vil stå ved, at edb-folk skal samles, så må man prøve at forstå, at den "fri konkurrence" mellem flere organisationer kun skaber splittelse. Uenigheder løses bedst gennem forhandlinger om, hvordan vi bedst kan stå sammen". Men krigstilstanden fortsatte, siger Wilfred Gluud.

En bitter kamp om Kommunedata

Allerede i slutningen af 1970'erne - inden Wilfred Gluud blev formand - var PROSA begyndt at rekruttere medlemmer og arbejde målrettet på at få en overenskomst på Kommunedata. I 1981 blev PROSA/KMD oprettet på Kommunedata, og i 1983 fik PROSA overenskomst. Efterfølgende meldte mange it-folk på Kommunedata sig ind i PROSA.

Wilfred Gluud mener, at det især var kampen om medlemmerne på Kommunedata, der holdt liv i uvenskabet mellem PROSA og SAMDATA helt op til 1997, hvor PROSA/KMD mistede overenskomsten på Kommunedata efter en lang arbejdskamp, der endte med nederlag til PROSA.

- Det var meget bittert i Kommunedata - medarbejderne imellem. Det var virkelig ubehageligt. Og især hvis man var på kontor med en, der var medlem af den anden fagforening.

- Det var også ubehageligt for operatørerne på skiftehold, for de gik jo meget tæt op og ned ad hinanden. De fleste var medlem af PROSA, men der var nogle enkelte HK'ere. Og det var meget ubehageligt for dem. De blev simpelt hen chikaneret af PROSA-medlemmerne, fortæller Wilfred Gluud.

De unævnelige

PROSA har mange gange beskyldt HK og SAMDATA for at udføre konfliktramte arbejde, når PROSA har været ude i arbejdskampe. Og til tider har andre LO-forbund endog støttet PROSAs konflikter økonomisk og moralsk, mens medlemmer af SAMDATA - efter PROSAs mening - udførte konfliktramte arbejde.

PROSA beskyldte HK for strejkebryderi.

- Hvis vi havde overenskomst, følte vi ikke, det var konfliktramte arbejde, siger Wilfred Gluud og understreger igen, at den bitre konflikt på Kommunedata mellem medarbejderne satte sit præg på SAMDATA.

Han fortæller, at blandt andre SAMDATA's formand fra 1986 til 2007 var en bitter modstander af PROSA.

- I de mere end 20 år, Erik Lykke var formand for SAMDATA, omtalte han aldrig PROSA ved navn, men som "den anden organisation".

SAMDATA springer i målet

Efter 25 års uvenskab og enkelte forgæves forsøg på tilnærmelser, så det i midten af 1990'erne ud til, at PROSA og HK kunne enes om at danne et selvstændigt, fælles forbund, der kunne samle PROSA og SAMDATA's medlemmer: Forbundet af edb-folk i Danmark (FED). PROSAs betingelse var, at FED skulle være et selvstændigt for-

bund uden for HK, og HK holdt på, at forbundet skulle være medlem af LO.

HK og PROSA var tæt på at være enige, men så trak SAMDATA i nødbremsen.

- Det gik op for os, at vi jo ikke kunne tage overenskomsterne med. Så vi var nødt til at springe i målet, siger Wilfred Gluud, som var medlem af SAMDATA's bestyrelse på det tidspunkt.

Han forklarer, at der er meget få overenskomster på HK-området, der kun omfatter it-folk. Som regel omfatter overenskomsterne både it-folk, kontorfolk og andre faggrupper. Så SAMDATA "ejer" ikke overenskomsterne - det gør sektorerne i HK.

Mens HK og PROSA forhandlede om FED, skrev SAMDATA's bestyrelse et brev og spurgte sektorerne i HK, om SAMDATA kunne tage overenskomsterne med over i FED.

- Én sektor svarede. De øvrige gad ikke svare. De syntes, at det bare var for dumt. Man havde virksomhedsoverenskomster eller landsoverenskomster. Dem kunne man ikke bare dele. Så for det første var der ikke flertal i SAMDATA for at lægge sig sammen med PROSA. For det andet: Hvis vi meldte os over i PROSA, ville vi ikke være overenskomstdækket, forklarer Wilfred Gluud.

PROSA og SAMDATA samarbejder

Da forhandlingerne om FED strandede, meldte PROSA sig i 1996 ind i hovedorganisationen FTF trods protester fra SAMDATA/HK og HK's hovedorganisation LO.

FTF bakkede op om PROSAs indmeldelse, og siden da har der været mere ro på mellem PROSA og SAMDATA/HK.

- Det har stabiliseret sig, fordi begge fagforeninger er blevet større, og vi har hver vores medlemmer og på forskellige arbejdspladser. Og man kan forhandle lokalt om bedre lønninger til it-folk, siger Wilfred Gluud, som også mener, at PROSAs tab af overenskomsten på Kommunedata i 1997 har været med til, at SAMDATA bedre kan acceptere PROSA i dag.

Wilfred Gluud lægger ikke skjul på, at det til tider har været svært for SAMDATA at få indflydelse i HK.

- Jeg synes, at PROSA er dygtigere it-fagligt og fagforeningsfagligt. Det har været et problem i HK, at SAMDATA dårligt nok måtte udtale sig. De har ikke været så dygtige til at markere sig it-fagligt. Fagforeningsfagligt var det HK's opgave at markere sig, og ikke SAMDATA's. Og det har SAMDATA været hæmmet af.

Wilfred Gluud tror ikke på, at der i fremtiden bliver dannet et fælles fagforbund for it-folk.

- Hvis man skulle have en fælles fagforening, skulle alle it-folk melde sig ind i PROSA. Det er eneste alternativ. Men vi ville ikke få overenskomsterne med. Så ville vi stå og være ikke overenskomstdækket, og man ville ikke engang få en tredjedel af medlemmerne, siger Wilfred Gluud, som til gengæld tror på samarbejde mellem PROSA og SAMDATA omkring efteruddannelse og overenskomstdækning.

Blandt andet glæder han sig over, at HK og PROSA to gange inden for de seneste år har været med til at indgå fælles overenskomster for medlemmer af flere fagforeninger: I 2014 med det canadiske firma CGI og i 2016 med det indiske firma Tech Mahindra.

- Det er gennem samarbejde om konkrete emner, man lærer hinanden at kende og skaber mulighed for yderligere samarbejde, mener Wilfred Gluud. ■

Især kampen om medlemmerne på Kommunedata holdt liv i uvenskabet.

INTERVIEW:

OVERVÅGNINGEN LØBER LØBSK

Udviklingen har overhalet diskussionen om databeskyttelse, mener tidligere PROSA-formand, som i 30 år har kæmpet for sagen. PROSAs nuværende formand er enig, men øjner et svagt lys forude.

Mette Staal
Journalist

Statsovervågningen har taget et katastrofalt omfang og har skiftet karakter, fordi efterretningsvæsenet har skiftet strategi fra at undersøge folk, der er mistænkte, til at "det er da vist bedst at vide mest muligt om flest muligt" – og prøve at have værktøjer til overvågningen. Hele det apparat, som Snowden afslørede, siger Steffen Stripp, som har været fagligt aktiv i PROSA omkring 35 år, både som menigt medlem, lokalafdelingssekretær i PROSA/ØST og desuden som formand fra 1985-90.

Som politisk engageret og nyuddannet edb-assistent i slutningen af 1970'erne var der for Steffen et godt afsæt i PROSA for at sætte fokus på it ud fra en samfundsmæssig synsvinkel. PROSA havde længe gjort opmærksom på, at data og dataregistre kunne misbruges. Bl.a. skrev Prosabladet i 1972 i sin leder, at registre fra skoler og hospitaler om borgerne kunne samles i ét, som staten, forskere og virksomheder kunne få uhindret adgang til. "Som samfundsborgere burde vi alle være skrækslagne ved tanken om dette – og hvem siger, at det ikke vil ske?" spurgte lederskribenten.

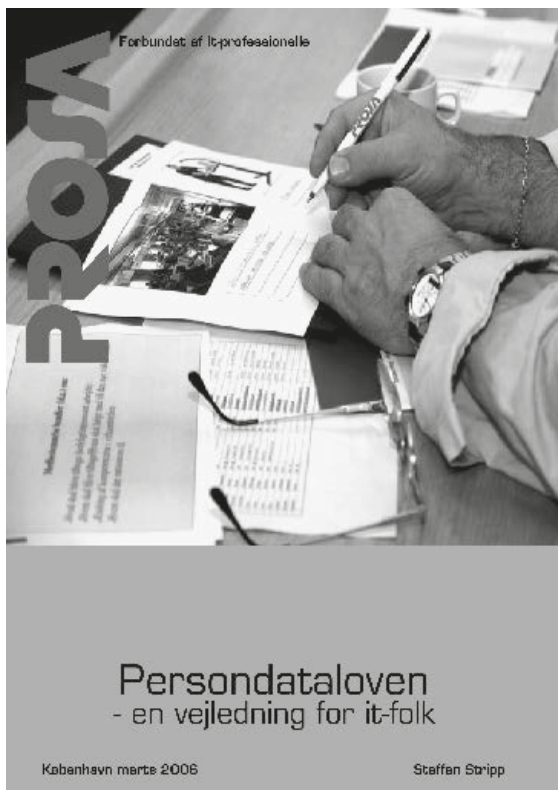
Et andet eksempel på PROSAs engagement i kampen mod samkøring og mulig overvågning var, da PROSA i midten af 70'erne havde en langvarig sag med Arbejdsministeriet, fordi PROSA ikke ønskede at udlevere medlemmernes cpr-numre til a-kassesystemet.

- Vi tabte selvfølgelig sagen. Men det har været en stor del af PROSAs fortjeneste, at der bliver diskuteret databeskyttelse. Vi har hele vejen igennem taget sager op og været med til at holde diskussionen i gang. Hos it-folk er der en høj bevidsthed om databeskyttelse – der er stor viden og forståelse, siger Steffen Stripp, som selv har bidraget til diskussionerne ved bl.a. at engagere sig i tre årtier i PROSAs 'Udvalg for It og samfund', skrive PROSAs pjece om persondataloven, oversætte en amerikansk pjece om etisk og professionelt kodeks for it-folk, holde foredrag og deltage i forskellige offentligt nedsatte udvalg som privatperson eller som PROSAs repræsentant.

Steffen Stripp har i 35 år arbejdet for beskyttelse af persondata. Her er den forhenværende formand (1985-1990) fanget af kameraet som graffitimaler i 1987.

It-folk har generelt en høj bevidsthed om databeskyttelse, mener Steffen Stripp, som har skrevet pjecen "Persondataloven - en vejledning for it-folk".

Danske politikere er ligeglade

Set ud fra en dansk synsvinkel er det kun i EU, der er lydhørhed for databeskyttelse. Ingen danske politikere interesserer sig for alvor for det - måske lige bortset fra nogle af Enhedslistens og Alternativets politikere.

Et eksempel på politikernes mangel på forståelse er, da det nye, elektroniske partianmeldersystem skulle designes. Steffen Stripp sad i Rådet for Digital Sikkerhed som PROSAs repræsentant og fik foretræde for folketingets kommunaludvalg for at fortælle, hvordan man kunne indbygge Privacy by Design, så ingen kan se, hvem der har anmeldt et parti.

- Vi kom med et grydeklart forslag, men de var fuldstændig uinteresserede. Udvalget spurgte: "Hvad er problemet? Er der overhovedet noget problem i at blive registreret, fordi man har anmeldt et parti?"

Folk er for ubekymrede

Steffen Stripp har stor tiltro til, at danske it-folk er godt klædt på og tager databeskyttelse alvorligt, men beslutningstagerne har han ikke den store fidus til.

- Udviklingen har helt overhalet databeskyttelsesdiskussionen og os, der stod og råbte: "Databeskyttelse!" Men det er godt, at der er noget aktiv ungdom, som laver cryptoparties ... som stadig holder gang i diskussionen. Sådan en som mig, der var med fra '80 og frem: Jeg kan godt føle mig lidt overtrøst af, at vi prøvede at råbe alt det, vi kunne. Men det stoppede ikke meget, og den brede ubekymrethed gør, at der ikke er meget folkelig klangbund i øjeblikket, siger Steffen Stripp.

PROSAs nuværende formand, Niels Bertelsen, er enig i, at almindelige mennesker som udgangspunkt er rimeligt ubekymrede, hvad angår registrering og overvågning.

- Informationer, der bliver lagret, har en risiko for at blive lækket, siger PROSAs nuværende formand (2008-) Niels Bertelsen. Her er Niels Bertelsen på talerstolen i 2014 på PROSAs konference på Christiansborg om digitale rettigheder.

- Men når man fortæller om det, er der forståelse. Problemet er, at man jo ikke kan se det. Og vi har ikke haft større sager på baggrund af misbrug, siger Niels Bertelsen og tilføjer, at Se og Hør-sagen med misbrug af kontokortoplysninger måske for mange har været en øjenåbner omkring muligheden for at misbruge data.

Politiets Efterretningstjeneste kom på besøg

Niels Bertelsen har været aktiv i PROSA siden midten af 80'erne: som bestyrelsesmedlem i PROSA/STAT, lokalfaglig sekretær i PROSA/STAT, organisatorisk næstformand og de sidste otte år som formand. Han var netop blevet valgt til formand for PROSA, da det i 2009 kom frem, at Politiets Efterretningstjeneste (PET) havde overvåget PROSA i 1980'erne.

- Jeg var chokeret. Jeg vidst godt, at vi havde et ry for at være en venstreorienteret - i hvert tilfælde i 70'erne og 80'erne - kamporganisation. Men at vi havde en bevågenhed på det niveau - at de faktisk overvågede enkelte aktivister, og at de også havde været inde i selve forbundet og kigge på lokaliteterne - det overraskede og chokerede mig. Vi foretager os jo ikke noget, der er ulovligt. Vi har kun været en lovlig forening, som udfører lovlig, faglig aktivitet.

- Det er spøjst, at de sender en mand ud for at besigtige vores lokaler. Og ud fra, hvad han kan se af interiør og plakater, har han konstateret, at vi nok var venstreorienterede.

Da Niels Bertelsen fik at vide, at PET havde overvåget PROSA og nogle af foreningens medlemmer, bad han om aktindsigt.

- Jeg fik lov til at komme ud til Politiets Efterretningstjeneste og skrive af fra de papirer, som PET-kommissionen havde lagt til grund for deres vurdering af PET's indsats i forbindelse med PROSA som fagforening. Derefter fik jeg aktiveret 'de gamle drenge' - dem, som var blevet udsat for overvågning - så de kunne finde ud af, hvad der var registreret om dem. Og så foreslog jeg, at PET gav os en undskyldning for den ulovlige overvågning, de havde foretaget af vores organisation. Det kom der så ikke så meget ud af.

Bredt samarbejde vil stoppe lov om logning

Siden PET's overvågning af PROSA for 30 år siden er overvågningen i samfundet taget til. Og nu er det ikke kun mistænkelige borgere og organisationer, men alle, der overvåges digitalt.

Siden 2007 har teleudbydere mfl. i vid udstrækning logget danskernes datatrafik, og i Logningsbekendtgørelsen fra 2007 fremgår det, at "Udbydere af elektroniske kommunikationsnet eller -tjenester til slutbrugere skal foretage registrering og opbevaring af oplysninger om teletrafik, der genereres eller behandles i udbyderens net, således at disse oplysninger vil kunne anvendes som led i efterforskning og retsforfølgning af strafbare forhold."

“DET ER SPØJST, AT DE SENDER EN MAND UD FOR AT BESIGTIGE VORES LOKALER”

PROSAs aktive var med til at sætte fokus på de negative konsekvenser af handelseaftalen ACTA.

I foråret 2016 fremlagde justitsministeren et nyt forslag til effektiv sessionslogning, som indebærer en altomfattende logning af trafikken på nettet, hvor alt andet end indholdet af transmissionen bliver registreret. Men det forslag møder stærk modstand.

- Man ved altid, hvor du befinder dig, og den måde du kommunikerer på, hvis forslaget bliver vedtaget, siger Niels Bertelsen, og fortæller, at PROSA indgår i samarbejde med 25 andre organisationer, hvor man de senere år har arbejdet for at forhindre, at sessionslogning bliver gennemført. Det drejer sig bl.a. om arbejdsgiver- og lønmodtagerorganisationer og interesseorganisationer. Bl.a. DI, Telebranchen, Dansk Metal og Campingrådet deltager i samarbejdet.

PROSA er modstander af sessionslogning, både af retspolitiske, sikkerhedsmæssige og praktiske årsager:

- Vi ved, at informationer, der bliver lagret, har en risiko for at blive lækket. Og man kan ikke påvise, at det har en effekt. Nu har de brugt logning siden 2007 og har ikke kunnet påvise et eneste eksempel, hvor man har kunnet bruge den udvidede adgang til logning til at opklare eller forhindre noget som helst, hverken terrorisme eller organiseret kriminalitet. Der findes ikke noget videnskabeligt belæg for at tro på, at øget logning vil hjælpe på noget.

- Og selvom man skulle påvise en effekt, ville man stadig løbe ind i princippet omkring retstilstanden. Hvorfor vil man registre samtlige 5,5 mio. danskeres adfærd for at opklare en eller to sager på det område? spørger Niels Bertelsen.

Digitale rettigheder og selvforsvar

PROSAs kamp mod overvågning bevæger sig nu ad to spor, der har fokus på henholdsvis digitale rettigheder og digitalt selvforsvar.

- Vi mener, at der skal være mindst de samme rettigheder i det digitale som i det analoge miljø. Dvs. brevhemmeligheden, privatlivets fred, hjemmets ukrænkelighed skal også gælde i cyberspace. Men her går logningsbekendtgørelsen ind over og ophæver fx brevhemmeligheden og til en vis udstrækning også privatlivets fred og hjemmets ukrænkelighed. Fordi man ikke kan se det, får man lov til at gøre det, siger Niels Bertelsen.

- Hvis man fx forestillede sig, at postvæsenet blev udstyret med mandat til at affotografere forsiden og bagsiden af en kuvert på et posthus, ville man nok have reageret anderledes på det. Fordi man ikke kan se det, bliver det lidt mere usynligt og lidt nemmere at komme igennem med. Man lægger jo ikke mærke til, at man bliver overvåget.

Omkring digitalt selvforsvar vil PROSA lære folk at beskytte sig imod overvågning. I 2007 udgav PROSA cd'en "Privatlivets Fred" med programmer, der kan beskytte den enkelte borger mod uønsket overvågning og registrering. Og siden 2012 har PROSA holdt cryptoparties, hvor PROSAs unge aktivister underviser almindelige mennesker i, hvordan de kan bruge kryptografiske redskaber.

Der er måske håb forude

Niels Bertelsen håber på, at der er ved at ske en holdningsændring i befolkningen omkring databeskyttelse og overvågning.

- Første skridt var, da EU-parlamentet i 2012 sagde nej til ACTA. Det var et forsøg på at lave en aftale om piratkopie-

ring, men aftalen ville have skudt hele det åbne internet i sænk, siger Niels Bertelsen.

ACTA var en handelseaftale, som skulle bekæmpe ulovlig kopiering af enhver art. Men hvis ACTA var blevet vedtaget, ville det medføre, at bl.a. internetudbydere kunne blive tvunget til at udlevere personfølsomme oplysninger om brugere til myndigheder og indehavere af copyright.

- Det lykkedes PROSA i samarbejde med andre organisationer at lave netværk, der gjorde opmærksom på konsekvenserne, hvis ACTA blev vedtaget. Her spillede PROSAs unge aktivister en stor rolle. Og vi har stadig mange unge aktive, som gør en indsats, fx ved at undervise på cryptoparties.

PROSAs formand håber også på, at der er ved at ske en holdningsændring på politisk plan.

- Databeskyttelse har fået større bevågenhed. Flere af de it-politiske ordførere har endda lært at sige "Privacy by Design", siger Niels Bertelsen. ■

Unge PROSA-aktivister i aktion mod ACTA.

INTERVIEW:

PROSA/STUD'S VUGGE STOD I FJOLSTRÆDE

Aktive PROSA-medlemmer dannede De Studerendes Råd på Edb-skolen i Fiolstræde og fik PROSA til at støtte. Siden fik PROSA en uddannelsesafdeling, og i 1989 lokalafdelingen PROSA/STUD. Skeptikere var dog bange for at give gratisterne i PROSA/STUD fuld stemmeret.

Mette Staal
Journalist

Da PROSAs lokalafdeling for it-studerende, PROSA/STUD, blev stiftet i 1989, var det ikke populært blandt alle PROSA-medlemmer.

- Mange var modstandere af PROSA/STUD som selvstændig lokalafdeling. Man var bange for, at den kunne blive en fraktion, der var nem at organisere, fordi det var gratis og nemt at blive medlem. Det kunne hurtigt blive en magtfaktor, var nogle bange for. Men de fleste så på det, som jeg: Hvis vi organiserede de studerende, inden de blev færdige, var det langt nemmere at få fat i dem. Hele idéen var at få fat i dem, mens de havde tid. At give dem nogle tilbud, så de kunne se, om det var noget for dem. Så ville de efter al sandsynlighed beholde medlemskabet, når de kom ud på arbejdsmarkedet. Og dermed kunne vi øge organisationsprocenten meget hurtigt, fortæller Michael Lund-Larsen, som var faglig sekretær i PROSA fra 1979 til 1993 og i alle årene dybt engageret i alt, hvad der havde med it-uddannelse og it-studerende at gøre.

Michael Lund-Larsen blev uddannet programmør i 1973 på et etårigt deltidskursus på Regnecentralen, hvor han var ansat. Kurset var en forløber for den officielle uddannelse til edb-assistent på Specialskolerne.

Kort tid efter, at Michael Lund-Larsen havde afsluttet sin uddannelse, blev han ansat på Datacentralen, hvor PROSAs senere formand Peter Ussing hvervede ham som medlem af PROSA. Senere blev Michael Lund-Larsen valgt som tillidsrepræsentant, og da han i midten af 1970'erne startede på en efteruddannelse som datanom, blev hans interesse for uddannelsespolitik vakt.

PROSA opretter et uddannelsesudvalg

- Vi var nogle stykker på datanomuuddannelsen, som syntes, at der var nogle vilkår, der skulle ændres. Vi var tre, som hurtigt fandt sammen og dannede De Studerendes Råd på Fiolstræde og fik organiseret en del af de studerende... som privatpersoner, fortæller Michael Lund-Larsen, der dog ikke kan huske i dag, hvad de var utilfredse med.

Michael Lund-Larsen benyttede flittigt PROSAs tekstbehandlingsmaskiner (foto fra 1980).

På PROSAs delegeretforsamling stillede han forslag om, at PROSA skulle støtte De Studerendes Råd på edb-skolen i Fiolstræde, og det blev vedtaget.

- Bagefter kom PROSAs formand Erik Kristensen hen til mig og spurgte, om jeg kunne tænke mig at organisere uddannelsesaktiviteterne i PROSA og blive formand for PROSAs uddannelsesudvalg, som ikke fandtes på det tidspunkt.

Michael Lund-Larsen spurgte de to andre PROSA-medlemmer fra datanomkurset, om de ville være med, og så etablerede treklovet fra edb-skolen i Fiolstræde et uddannelsesudvalg i PROSA med Michael Lund-Larsen som formand.

- Man kan sige, at De Studerendes Råd blev PROSAs uddannelsesudvalg. Vi havde et godt afsæt med PROSA, hvor vi kunne diskutere tingene, og De Studerendes Råd, hvor vi kunne udføre tingene. Der var masser at lave. Der var bl.a. snak om, hvordan uddannelsessystemet skulle se ud. Det gik vi meget kraftigt ind i.

Bertel Haarder og PROSA inviterer hinanden

Da Michael Lund-Larsen i 1979 blev valgt til landsfaglig sekretær i PROSA, fik han til opgave at støtte PROSA/VEST's og PROSA/KMD's bestyrelser og derudover at tage sig af uddannelsesområdet. I 1981 flyttede han – og dermed også de fleste af PROSAs uddannelsesaktiviteter – til Aarhus. Blandt andet etablerede PROSA sin uddannelsesafdeling i Aarhus i 1981.

- Vi lavede også en bogklub, som gav mulighed for at købe bøger med rabat. Nogle af dem importerede vi selv. Vi havde en kæmpe forretning derovre, fortæller Michael Lund-Larsen.

I 1982 udgav PROSA debatbogen "EDB-fagets grunduddannelser i 80'erne", hvor PROSA gav sit bud på, hvordan fremtidens it-folk skulle uddannes. Bogen indeholdt også beskrivelse af beskæftigelsesmuligheder og it-branchens behov for arbejdskraft.

Dengang skulle der 2 ½ års uddannelse til for at få dagpenge umiddelbart efter endt uddannelse, og edb-assistentuddannelsen var kun 2-årig.

- Så vi foreslog, at uddannelsen skulle forlænges med et halvt år. Det havde vi rigtig mange begrundelser for. Men den reelle var, at man så blev dagpengeberettiget, fortæller Michael Lund-Larsen.

PROSA sendte debatbogen til daværende undervisningsminister Bertel Haarder, og den blev meget omtalt i pressen. Bertel Haarder kvitterede i 1984 med at invitere PROSA – og dermed Michael Lund-Larsen – til at være med i Uddannelsesnævnet for edb-assistent- og datanomuddannelsen.

Samme år fik Michael Lund-Larsen vedtaget i hovedbestyrelsen, at Bertel Haarder skulle inviteres som gæstetaler på PROSAs delegeretforsamling. Og Bertel Haarder sagde ja tak.

- Haarder var inviteret for at give en tilbagemelding på det, som PROSA havde foreslået. Kunne det gennemføres? Da han kom, udvandrede halvdelen af de delegerede. Han var jo borgerlig. Men Bertel Haarder tog det helt fint. Han syntes, det var meget sjovt. Det sagde mere noget om dem end om ham selv, husker Michael Lund-Larsen.

PROSA får mere indflydelse på it-uddannelser

Arbejdet i Uddannelsesnævnet for edb-assistent- og datanomuddannelsen fungerede godt. Og som PROSA havde foreslået, blev edb-assistentuddannelsen forlænget til 2 ½ år, bl.a. fordi it-branchens arbejdsgivere også var interesseret i bedre uddannede edb-folk.

Michael Lund-Larsen flyttede til Aarhus-kontoret i 1981.

- Vi havde et godt samarbejde med arbejdsgiverne. Og faktisk også med HK. I Uddannelsesnævnet sad vi og diskuterede sager. Og jeg fik også et godt forhold til embedsmændene, siger Michael Lund-Larsen.

Senere i 1980'erne blev Michael Lund-Larsen udpeget til Kjeld H. Petersen-udvalget, hvor han fungerede som pennefører. Udvalget lavede den betænkning, der har dannet grundlag for hele det it-uddannelsessystem, vi har nu, og foreslog bl.a. datamatikeruddannelsen.

Michael Lund-Larsen mener, at det var velfortjent, at PROSA sad med ved bordet, når der blev diskuteret it-uddannelsespolitik.

“ DE KUNNE JO IKKE HAMLE OP MED DE DER VEL- ARGUMENTERENDE, VENSTREORIENTEREDE FOLK, DER SAD I HOVEDBESTYRELSEN ”

- Man kan sagtens være rabiat i sine holdninger og samtidig pragmatisk. Jeg tror, det betød noget i den her sammenhæng. Og så havde PROSA et godt uddannelsesudvalg, som var aktivt, som gad, og som havde holdninger, siger Michael Lund-Larsen.

Ingen grund til at frygte PROSA/STUD

Da PROSA/STUD blev oprettet i 1989, var det efter Michael Lund-Larsens mening naturligt, at de studerende skulle have nøjagtigt samme rettigheder som medlemmer af PROSAs øvrige lokalafdelinger, bl.a. fuld stemmeret.

PROSAs uddannelsespolitiske arbejde startede på edb-skolen i Fiolstræde.

- PROSA var en af de mest demokratiske organisationer. Og det, at man kunne komme ind som almindelig studerende og deltage i fagforeningsarbejde og blive valgt til en bestyrelse og få delegerede på delegeretforsamlingen, betød meget. Men der var nogle, som syntes, det var vigtigt, at vi "sad" på det.

- De studerende havde alle mulige afskygninger af politiske holdninger. Vi havde da også nogle meget liberale i PROSA/STUD's bestyrelse. Men det var lige meget, så længe man kunne samles om sagerne. I Uddannelsesudvalget havde vi mere den holdning, at vi kunne organisere de studerende og vise dem, hvad PROSA rent faktisk stod for. Med den risiko, der så lå i det. Jeg tror aldrig, de kunne blive en magtfaktor, der kunne true PROSAs politiske ståsted.

Hvilken forskel gjorde det, at PROSA/STUD blev oprettet?

- I praksis kom PROSA/STUD til at fungere som elevråd. Ikke i de små sager, i de større sager – dem forhandlede vi både på skole- og ministerieniveau. Vi havde fingrene nede i problemstillingerne på uddannelserne.

- Og så kom der nogle dygtige folk fra PROSA/STUD, som blev arbejdspladsrepræsentanter og havde en positiv holdning til PROSA, siger Michael Lund-Larsen.

Blev de studerende så den truende magtfaktor, man var bange for?

Nej! De kunne jo ikke hamle op med de der velargumenterende, venstreorienterede folk, der sad i hovedbestyrelsen og andre steder. Og nogle af de studerende kunne heller ikke holde dem ud, konstaterer Michael Lund-Larsen smilende. ■

Michael Lund-Larsen

Da Michael Lund-Larsen forlod den politisk valgte post som uddannelsessekretær i PROSA i 1993, blev han uddannelsesleder på Aarhus Business College. Siden 1998 har han været centerchef ved Aarhus Business Colleges Udviklingsafdeling og eVidenCenter, Det Nationale Center for e-læring.

INTERVIEW:

DER ER HØJT TIL LOFTET OG KORT VEJ TIL TOPPEN

De er (forholdsvis) unge, de er nyvalgte forbundssekretærer, og de har nogle bud på, hvordan de vil få andre unge it-folk til at melde sig ind og blive aktive i PROSA. Et generationsskifte i PROSA er så småt på vej.

Mette Staal
Journalist

Brætspil, it-faglige weekendseminarer i en jysk spejderhytte og grundkurser i faglig aktivisme. Det er nogle af de ingredienser, PROSAs to nyvalgte forbundssekretærer vil bruge for at tiltrække flere unge aktivister til PROSA.

- Vi er 16.000 medlemmer. Og vores vedtægter siger, at der på delegeretforsamlingen kan deltage et medlem pr. påbegyndte 10 medlemmer. Så vi kunne faktisk være 1600 til delegeretforsamlingen. Men vi var 102! Det er lidt ærgerligt, og vi burde kunne skaffe flere aktive folk. Jeg vil hellere have 10 aktive folk end 100 betalende medlemmer, sådan set, siger Víðir Guðmundsson.

Han er 27 år og har ingen formel it-uddannelse, men har gået på både datamatiker-, it-teknolog- og datalogistudiet. Han betegner sig selv som it-nørd, og han har været medlem af PROSA, siden han som 18-årig fik sit første

it-job som webmaster i Operation Dagsværk. Mens han læste datalogi, fik han fuldtidsarbejde som systemudvikler og fik ikke gjort studiet færdigt.

- Jeg prioriterede mere fagråd og det sociale på studiet. Akademia var måske heller ikke lige mig, siger Víðir, der har været aktiv i PROSA, lige fra han blev meldt ind.

- Jeg har altid været politisk aktiv - til venstre for midten - og har altid set, at det, som fagbevægelsen har "skaffet" os arbejdstagere de sidste 100 år, er værd at beskytte. Desværre er det "beskytte" og ikke "arbejde videre på", siger Víðir.

Fik brug for PROSA

Henrik Jacobsen er PROSAs andet (forholdsvis) unge skud på stammen. Han er 32 år og datamatiker fra Herning Akademi. Han har arbejdet med programmering og outsourcing til Thailand og Indien. I 2002 blev han medlem

Unge PROSA-medlemmer på Superhelteseminar i 2013.

Henrik Jacobsen valgte PROSA på grund af PROSAs spændende it-faglige aktiviteter.

af PROSA, og han har været aktiv siden 2011. Henrik blev projektansat i PROSA august 2015, primært for VEST-bestyrelsen, og han har bl.a. lavet medlemsarrangementer i det vestlige, skabt kontakt til eksterne virksomheder og skoler og udført hvervning på studiestederne.

På datamatikerstudiet var Henrik både medlem af PROSA og SAMDATA. Han endte med at vælge PROSA, fordi PROSA havde nogle spændende it-faglige arrangementer og virkede mere aktive.

- Langt hen ad vejen var jeg mest fokuseret på min karriere. Der var ikke så meget PROSA involveret. Men jeg strandede ude i Thailand med et job med danske chefer, som begyndte at te sig lidt mærkeligt. Pludselig fik jeg behov for at bruge PROSA, så jeg fik fat i en af juristerne.

Henrik var imponeret over den måde, juristen kørte hans sag på, og han fik lyst til at vide mere om sine rettigheder omkring ferielov, funktionærloven osv. Det førte til, at han for fem år siden deltog på PROSAs "Superhelteseminar", som PROSAs ungdomsudvalg, U35, arrangerede.

Sort bælte i aktivisme

Både Henrik og Víðir har været aktive i PROSA/STUD og i lokalafdelingsbestyrelser, henholdsvis PROSA/VEST og PROSA/ØST. Men omdrejningspunktet for dem begge er PROSAs ungdomsudvalg, U35, der henvender sig til alle PROSA-medlemmer under 35 år og bl.a. arrangerer kurser, netværkscaféer, fester og seminarer med en god fordeling af politik, faglighed og socialt samvær.

Superhelteseminar er ét af de arrangementer, Víðir har været med til at planlægge og gennemføre.

På seminarerne "Bliv superhelt i dit arbejdsliv" deltog 50-60 unge medlemmer ad gangen for at netværke, diskutere it-sikkerhed, it-faglige emner, karriereplanlægning, organisering af arbejdslivet m.m.

- Tidligere var der de faglige grundkurser. U35 prøvede at gøre det mere hipt og holdt superhelteseminarerne som weekendseminarer, hvor unge kunne mødes. Det var meget det it-faglige indhold, der lokkede, siger Víðir.

Víðir Guðmundsson har været medlem af PROSA, siden han som 18-årig fik job som webmaster.

Selvom superhelteseminarer har været en succes i 5-6 år, mener Víðir og U35-udvalget, at det nu er tid til nytænkning. Så fremover bliver der dels en møderække med fokus på faglig aktivisme for unge, og der bliver seminarer, hvor it-faglighed og sociale netværk kommer i fokus.

På weekendseminaret "Automate IT" vil der både være fokus på det it-faglige og det sociale.

- Med "Automate IT" går vi mere "low key" end superhelteseminarer, der blev holdt på conferencehoteller med god mad osv. "Automate IT" bliver i en spejderhytte i Jylland, hvor der mere er fokus på, at folk skal netværke og komme hinanden ved. Det er for eksempel også deltagerne, der skal stå for meget af indholdet, fortæller Víðir.

Desuden har U35 planlagt, at der i foråret 2017 holdes det første "Grundkursus i faglig aktivisme." Kurset er delt op i fire aftenmøder og to lørdagsmøder og er for unge fra hele landet, der har lyst til at blive aktive. Emnerne bliver bl.a. " PROSAs særlige position i Den Danske Mo-

del", "Rettigheder i praksis", " Sociale medier, presse og kommunikation", "Kreativ aktivisme" og "Værktøjer til at organisere omkring dig".

- Vi vil gerne have et lidt mere aktivistisk element i det end i de tidligere faglige grundkurser. Så det ikke bare er at sidde på en pind og høre om, hvad funktionærloven kan og ikke kan. At lære, hvordan du kan bruge sociale medier effektivt, er ikke noget, du kun kan bruge i faglig aktivisme. Du kan også bruge det til at planlægge et surprise party for en ven, siger Víðir.

- Vi prøver at gøre det til "Jeg går til faglig aktivisme", ligesom man går til karate, griner Víðir.

Henrik synes, det lyder sjovt og videreudvikler på idéen:

- "Jeg har det sorte bælte i faglig aktivisme." Måske skulle vi få fat i nogle emblemer, man kan få, når man har gennemført?

Unge PROSA-medlemmer på Superhelteseminar i 2013.

Unge PROSA-medlemmer sætter deres præg på PROSAs 1. maj-arrangementer.

Brætspil, sociale netværk og faglig aktivisme

I København arrangerer U35 månedlige brætspilsaftener for PROSAs unge medlemmer, og Odense har også taget idéen op.

- PROSA er ikke kun it-politik og fagforening, i mine øjne. Det er et socialt netværk af folk, som har de samme interesser og kan støtte hinanden. Hvis vi skaber sociale netværk mellem vores medlemmer – it-faglige eller fagpolitiske – styrker vi sammenholdet, siger Víðir.

Henrik og Víðir er enige om, at PROSA har masser at tilbyde unge it-folk i form af it-faglighed, fællesskab og medindflydelse.

- Det giver bare mening at være medlem af PROSA, når man er it-professionel. Både når det drejer sig om vores arbejdsliv og den måde, it påvirker samfundet på, siger Víðir.

Henrik fremhæver, at PROSAs flade struktur er et stort plus.

- Når man kommer som aktivist, kan man bare komme væltende ind på formandens kontor. Han har stort set altid tid til at snakke. Man er lydhør hele vejen igennem – man er faktisk glad for, at folk kommer og siger noget, gør noget, vil tage ansvar for noget, siger Henrik.

- Der er højt til loftet og kort vej til toppen, siger Víðir og fortæller om første gang, han deltog i 1. maj sammen med PROSA. Egentlig havde han ikke tænkt sig at deltage, fordi det nok "bare var pølser og fadøl."

Men så sagde PROSAs daværende formand, Peter Using, at Víðir og andre unge PROSA-medlemmer jo bare kunne stå for PROSA-arrangementet 1. maj.

- Så lavede vi 1. maj imod overvågning, hvor vi havde hyret folk i Star Wars kostumer til at gå med. Det var rig-

tig sjovt. I stedet for, at der kommer nogen oppefra og bestemmer, at det skal være sådan og sådan, siger man: "I er de unge, hvad synes I, vi skal gøre for at få fat i de unge." Man stoler på, at vi selv kan styre det, siger Víðir.

Cryptoparties

Netop modstand mod overvågning er et af de områder, Víðir har engageret sig i – både som privatperson og i samarbejde med bl.a. PROSA/STUD.

- Der har været meget run på cryptoparties i 2016. Vi har undervist journalister på DMJX i kryptering. Sammen med Freja Wedenborg, der har skrevet "Cryptoguide for journalister", fortæller Víðir.

Sammen med nogle græsrodsvener har han desuden holdt "Cryptohagen" sidste søndag i måneden på en café på Nørrebro, hvor alle kan komme og lære kryptering.

“ MAN ER LYDHØR HELE VEJEN IGENNEM ”

Hovedbestyrelsen har vedtaget, at Henrik og Víðir bl.a. skal arbejde med organisering af medlemmer på generelt PROSA-niveau og på arbejdspladser. Víðir skal være overordnet ansvarlig for ungdomsudvalget, U35, og skal forsøge at få ungdomsarbejde i gang flere steder i landet.

- Det handler om at komme ud på arbejdspladserne og prøve at skabe noget organisering derude. Jeg satser meget på, at vi kan få nogle aktive unge medlemmer, som kan drive foreningen videre, siger Víðir.

Henrik har et par gange forsøgt at starte U35-udvalg op i Aarhus, men med begrænset held.

- Den store hurdle er, at folk ikke bor i Aarhus og heller ikke nødvendigvis i oplandet. Transporten var en hindring. Og der er ikke så mange, som gider komme til et arrangement om lønforhandlinger. Der er mange, som spørger til det, men de kommer ikke, siger Henrik, som dog alligevel er optimist.

- Det er som om de, der er på vej ud fra de højere læreranstalter, er begyndt at blive opmærksomme på, at der er noget, der hedder fagforening og ret til at forhandle og ret omkring arbejdsforhold. Jeg ved ikke, om det er den humanistiske vinkel, der er begyndt at komme ind i it-faget, der gør, at folk er begyndt at tænke mere kollektivt. Før var det kun naturvidenskabsfolk. Nu er der begyndt at komme de nye humanistiske grene ind over faget. Det gør, at der kommer en anden vinkel på det, siger Henrik.

Delegeretforsamling med pladsmangel

Víðirs vision er, at der skal være så mange til delegeretforsamlingen om nogle år, at der er pladsproblemer.

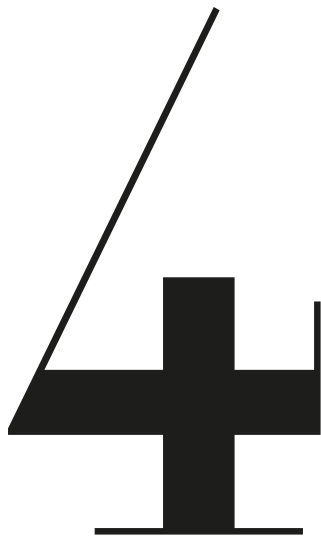
- At få flere aktive er alfa og omega for mig. For det er medlemmerne, der er foreningen. Det nytter ikke, at det er de samme 50 Tordenskjolds soldater, der render rundt og laver alting, siger Víðir Gudmundsson.

Henrik er enig, og han mener, at et af midlerne kan være at nedbryde grænsen mellem København og resten af landet.

- Jeg kunne godt tænke mig, at vi begynder at tænke som én organisation, der vil fremad sammen – i stedet for at tænke som ØST, VEST, SAS, CGI... whatever. Så kommer de delegerede helt af sig selv, siger Henrik Jacobsen. ■

SEKTION

TIDSLINJE:

PROSAS FØRSTE 50 ÅR 1967-2017

Aktivisme og arbejdskampe. Faglighed og frækhed. PROSA og professionalismisme. Alle disse ord er dækkende for PROSAs første 50 leveår.

Nils Bärenholdt
cand.mag.

1967

PROSA bliver stiftet den 15. februar 1967. Den første bestyrelse og formand bliver valgt på en stiftende generalforsamling, hvor 44 programmører og systemanalytikere fra SAS deltager. De er alle uden fagforening og ikke kan optages hos andre fagforeningerne som samlet gruppe. John Brix Petersen bliver valgt til PROSAs første formand.

PROSAs navn er en forkortelse af "Programmer og Systemanalytikeres sammenslutning i SAS".

PROSA søger straks optagelse i FTF og bliver optaget i hovedorganisationen den 20. april med tilbagevirkende kraft fra den 1. januar 1967.

SAS anerkender PROSA som forhandlingsberettiget fagforening den 5. maj 1967. Overenskomstforhandlinger går straks i gang og resulterer i PROSAs første overenskomst den 21. juni 1967. It-folkene på SAS sikres en fast lønskala, bedre overtidsbetaling og klare regler for afspadsering.

Hulkortoperatører på SAS bliver optaget i PROSA. De omkring 25 nye medlemmer får deres egen lokalafdeling under navnet HOPSA (Hulkortoperatørernes Sammenslutning i SAS).

John Brix Petersen (midt i billedet) var PROSAs første formand (1967-1969) – og med til at fejre, at PROSA/SAS bliver 50 år i november 2015.

1968

Programmører på Datacentralen melder sig ind i PROSA. Også operatørerne på Datacentralen organiserer sig, men må vente med at melde sig ind i PROSA, da PROSAs vedtægter endnu ikke tillader optagelse af operatører. It-folk på andre arbejdspladser landet over begynder ligeledes at organisere sig.

It-faget defineres og afgrænses på PROSAs generalforsamling. Det bliver vedtaget, at operatører ikke kan optages i PROSA nu, men at det senere skal diskuteres, hvem PROSA skal organisere.

Nye lokalafdelinger kan optages i PROSA. Generalforsamlingen vedtager vejledende, at det kræver 15 medlemmer for at oprette en lokalforening på en arbejdsplads, og at hovedbestyrelsen kan godkende nye lokalafdelinger.

1969

PROSA bliver en landsforening, der kan etablere lokalafdelinger på forskellige arbejdspladser. Det sker, fordi it-folk på mange andre arbejdspladser viser interesse for PROSA. PROSAs bestyrelse og PROSAs hovedorganisation FTF finder det derfor ikke hensigtsmæssigt, at PROSA bliver styret fra SAS i Københavns Lufthavn, når mange nye PROSA-medlemmer ikke har SAS som arbejdsplads.

PROSA/XTRA er en ny lokalafdeling, der skal opsamle medlemmer fra arbejdspladser, hvor der ikke er 15 PROSA-medlemmer til at danne deres egen lokalafdeling.

It-folk på Danmarks Statistik organiserer sig i PROSA og opretter en faglig klub.

1970

Operatører kan nu optages i PROSA. Herefter bliver operatørerne i SAS medlemmer af PROSA og danner den 14. maj 1970 en ny lokalafdeling med navnet PROSA/OPS.

PROSA indfører lønstatistik som en del af kampen for bedre lønninger. 87 medlemmer indsender lønoplysninger, som viser store udsving i lønningerne.

PROSA får flere medlemmer. De i alt 300 PROSA-medlemmer er fordelt på lokalafdelingerne PROSA/SAS, PROSA/HOPSA, PROSA/OPS og PROSA/XTRA.

HK vil organisere alle landets it-folk. Det annoncerer HK i en annonce i Politiken den 26. august 1970.

1971

Prosabladet udkommer for første gang. Bladets indhold er alene baseret på en frivillig redaktion. Det er siden da, og med tiden med lønnede medarbejdere, udkommet 11 gange årligt i skiftende former og formater. Bladets oprindelige formål er at modvirke kundskabsmæssig stagnation blandt PROSAs medlemmer og give mulighed for, at den stadigt voksende medlemsskare kan få ny viden om faget.

PROSA får egne lokaler i Valby. Hidtil har PROSA haft adresse hos kasserer Knud Erik Laursen i Søborg. Da medlemstallet stiger, og hvert medlem betaler 8 kr. månedligt, har PROSA råd til at leje sine første kontorlokaler på Valby Langgade 213.

Mange nye lokalafdelinger blomstrer frem: PROSA/DS, PROSA/KEC, PROSA/FKV, PROSA/BGV, PROSA/DI og PROSA/DR.

kom til os...

- vi ordner det for Dem!

Albertslund hulkortservice
 PRÆSTEHUSENE 91 2620 ALBERTSLUND
 TELEFON (01) 45 00 66
 GIRO 16 85 25

Annonce fra Prosabladet 1972.

Indbinding ved tryk på en knap

Uden pensel og limbatter med den ny ECK-multibinder. Så er det slut med lim på fingrene. Placer de løse sider mellem klemknapperne, tryk startknappen ned, og 15 sekunder efter er indbindingen færdig. ECK-multibinder arbejder med et klæbestof, der tilføres som granulat (størrelse som mandler). Opvarmes til 150° og påvåres automatisk. Indbygget blæser afkorter tørretiden. Indbinder indtil 440 med rygøjde op til 60 mm og tykkelse op til 80 mm. Velegnet til såvel EDB-lister som alm. hæfter.

Skriv eller ring telf. (01) 70 44 66 lokal 21 el. 22 og få flere oplysninger

ECK

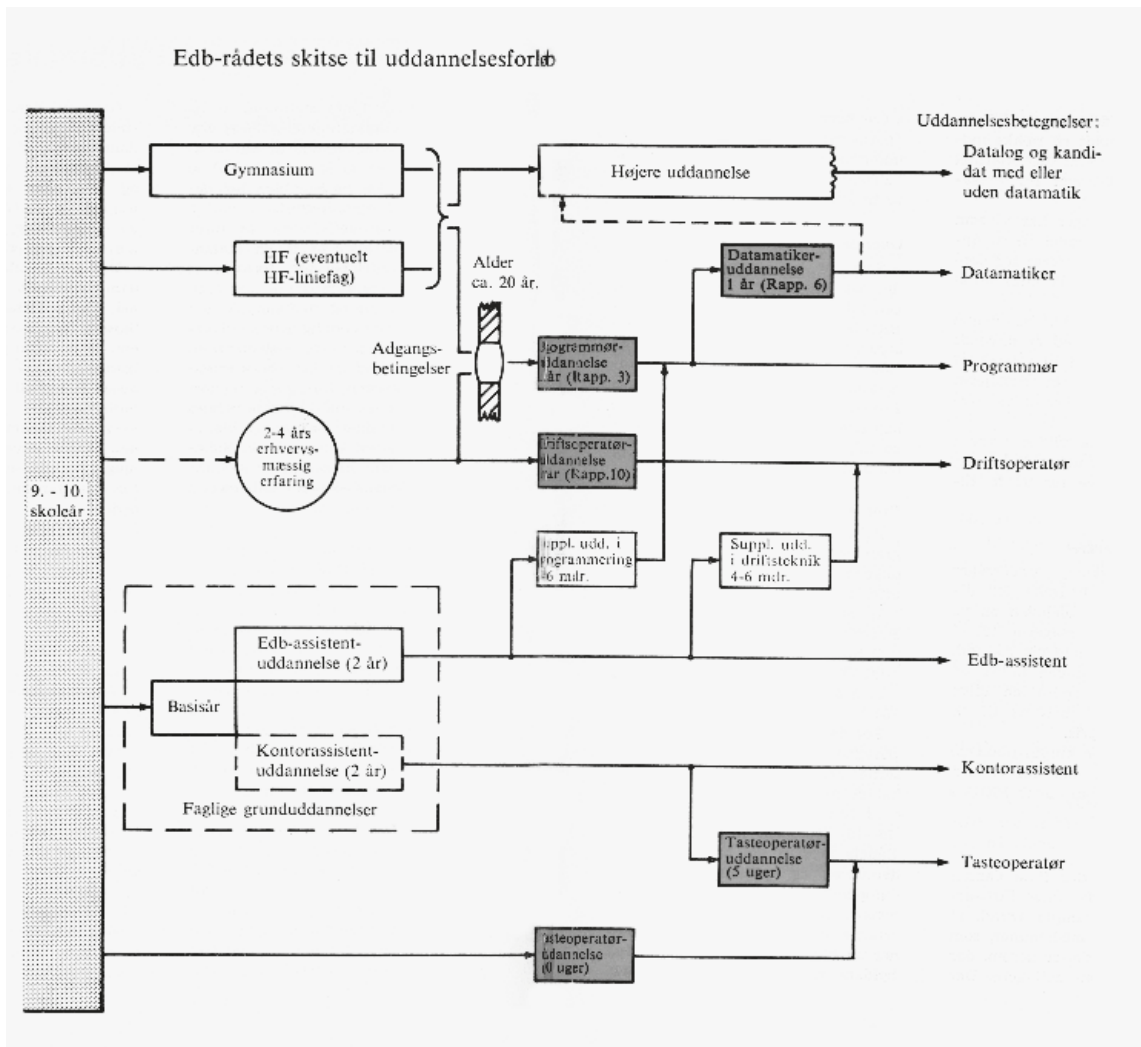
Ejnar C. Kjeldsen A/S, Højnæsvej 71, 2610 Redovre

Annonce fra Prosabladet 1975.

I 1971 har PROSA og Finansministeriet de første overenskomstforhandlinger. Siden er det blevet til mange overenskomster – bl.a. i 1989.

PROSA er i 1972 med til at udforme bl.a. edb-assistentuddannelsen.

PROSA og Finansministeriet indleder forhandlinger den 17. november 1971 om overenskomst på statslige arbejdspladser. HK modsætter sig, da staten allerede har overenskomst med HK. For at stå stærkere planlægger PROSA at danne lokalafdelingen PROSA/STAT.

Der er ulmende utilfredshed med FTF-medlemskabet, fordi PROSA har forpligtet sig til ikke at organisere andre FTF-organisationers medlemmer. Det udelukker områder som fx banker og forsikringselskaber, hvor der er mange potentielle PROSA-medlemmer.

1972

PROSAs formand får løn på halv tid, og der ansættes en sekretær tre timer dagligt på kontoret i Valby.

PROSA/STAT bliver dannet med 86 medlemmer, fordelt på otte statslige arbejdspladser landet over.

Operatørerne på Datacentralen bliver optaget i PROSA.

PROSA har nu 11 lokalafdelinger: PROSA/SAS, -HOPSA, -OPS, -FKE, -DS, -SI, -BGV, -DR, -DC-PLAN, -STAT og -XTRA.

Edb-assistentuddannelsen bliver oprettet i København og Aarhus. Samtidig forsøger PROSA aktivt at være med til at forme nye it-uddannelser via deltagelse i Edb-rådet og Undervisningsministeriets arbejde med uddannelser inden for it.

SAMDATA|HK bliver stiftet den 29. oktober 1972. SAMDATA har i mindre officiel form eksisteret siden 1971, men nu er en konkurrent til PROSA officielt født. SAMDATA|HK har til mål at organisere it-folk på HK's områder.

PROSA forsøger at lave en borgfredsaftale mellem HK og PROSA, men uden held. En langvarig konflikt er sat i gang.

LO og FTF indgår borgfredsaftale, hvor de forpligter deres medlemsforbund til ikke at hverve medlemmer fra hinanden. Det betyder, at PROSA ikke må tage medlemmer fra HK. Det vækker stor bekymring i PROSA, og der bliver endnu engang sat spørgsmålstejn ved PROSAs medlemskab af FTF.

1973

PROSAs formand får løn på fuld tid, og sekretariatet bliver udvidet med en sagsbehandler, der skal vejlede lokalafdelingerne i juridiske spørgsmål. Et stigende antal nye medlemmer gør det muligt at have flere på lønningslisten.

PROSAs sekretariat flytter til Østerbro, fordi der er brug for mere plads. PROSA har nu 12 lokalafdelinger og i alt ca. 700 medlemmer.

PROSA/ØST bliver stiftet og erstatter PROSA/XTRA for medlemmer i den østlige del af Danmark (Sjælland).

PROSA/STAT varsler konflikt på Danmarks Tekniske Højskole (DTH) med det formål at opnå overenskomst for 11 medlemmer, der er dækket af HK-overenskomst. Den 22. november 1973 nedlægger PROSA-medlemmerne arbejdet, og i kølvandet følger kortvarige arbejdsnedlæggelser på Datacentralen, Danmarks Statistik og mindre, statslige arbejdspladser. Finansministeriet indklager PROSA for Arbejdsretten og nægter at forhandle før Arbejdsrettens dom, der afsiges januar 1974.

FTF beslutter at ekskludere PROSA, fordi FTF er bundet af borgfredsaftalen med LO og ikke vil støtte PROSA i Arbejdsretten angående sagen på DTH. Samtidig melder PROSA sig selv ud af FTF den 26. september 1973 og fører sagen i Arbejdsretten.

1974

PROSA vinder DTH-sagen i Arbejdsretten. I afgørelsen fastslår Arbejdsretten, at PROSA på lige fod med andre fagorganisationer kan forhandle overenskomster for sine medlemmer. Arbejdsretten har hermed slået fast, at it-faget er et afgrænset fag, og at PROSA har ret til at kæmpe for overenskomst for PROSA-medlemmer - på DTH og andre arbejdspladser.

Konflikten på DTH genoptages den 11. marts 1974, da PROSA ikke vil tage imod Finansministeriets tilbud om en overenskomst svarende til HK's. PROSA-medlemmerne opgiver to måneder senere konflikten uden positivt resultat, fordi staten ellers vil nedlægge arbejdspladserne på DTH.

På Tiger Data A/S konflikter operatører og driftassistenter. PROSA-medlemmerne afleverer den 30. april 1974 deres opsigelse, fordi de er utilfredse med løn- og uddannelsesforhold. PROSA iværksætter blokade af Tiger Data, og det betyder, at intet medlem af PROSA må tage arbejde på virksomheden. Konflikten trækker ud og bliver først afsluttet i 1975.

PROSA/XTRA bliver til PROSA/VEST og PROSA/SYD-VEST og nedlægges herefter. PROSA/VEST bliver dannet den 21. november 1974 og omfatter medlemmer i Jylland, undtagen Sønderjylland. PROSA/SYD-VEST bliver dannet den 28. november 1974 og omfatter medlemmer på Fyn og i Sønderjylland.

Medlemstallet stiger efter konflikten på DTH, så PROSA er nu oppe på 800 betalende medlemmer.

PROSA beslutter at oprette en konfliktfond efter de første store konflikter på DTH og Tiger Data. Konfliktfonden skal dække tabte lønindtægter for fremtidige strejkende PROSA-medlemmer.

EDB-fagets A-kasse (EFA) bliver stiftet af PROSA den 30. oktober 1974, fordi PROSA er blevet ekskluderet/udmeldt af FTF, og PROSA-medlemmer derfor ikke længere kan være medlem af FTF's a-kasse.

PROSA/ØST bliver stiftet i 1973, og bestyrelsen bliver præsenteret på Prosaladets forside.

PROSA/VEST bliver stiftet i 1974. Lokalfdelingens første formand Svend Plougheld (tv.) mødes jævnligt med PROSAs formand Erik Kristensen (1976-1981).

PROSAs a-kasse (EFA) blev stiftet i 1974. PROSAs senere formand Peter Ussing (2002-2008) var en ivrig fortæller for, at a-kassen skulle statsanerkendes.

1975

Konflikten på Tiger Data ender med nederlag. Tiger Datas ejer vil ikke tegne overenskomst, og mange PROSA-medlemmer mister deres arbejde efter konflikten.

PROSA organiserer kun få af landets it-folk til trods for, at PROSA har stigende medlemstal. Langt størstedelen af de 10.000-15.000 it-folk i Danmark er ikke organiseret, og PROSA intensiverer jagten på de potentielle medlemmer.

Der er sket en venstredrejning i PROSA, mener en del medlemmer. Og det giver intern uro i PROSA. De utilfredse medlemmer mener, at flere på ledende poster ikke holder PROSA partipolitisk uafhængig, som vedtægterne foreskriver, men i stedet fører venstreorienterede kampagner via PROSA.

Finansministeriet vil ikke forhandle overenskomst med PROSA/STAT, fordi ministeriet mener, at PROSA har en for lav organisationsprocent til at forhandle på vegne af alle statsligt ansatte it-folk. Ca. 50-60 % af de organiserede it-folk i staten er medlemmer af PROSA.

1976

Datacentralen sympatikonflikter kortvarigt og får Finansministeriet til at genoptage de afbrudte overenskomstforhandlinger med PROSA/STAT. Ministeriet tilbyder PROSA-medlemmerne i staten en overenskomst, der ligger væsentligt under HK's vilkår for dermed at tvinge PROSAs medlemmer over i HK. En voldgiftsret kender arbejdsnedlæggelsen på Datacentralen overenskomststridig, og det stiller PROSA i en vanskeligere forhandlings-situation over for Finansministeriet. Ved årets udgang foreligger der endnu intet forhandlingsresultat.

PROSA/ØST får overenskomst med Sparekassen Bikuben.

Alle PROSA-medlemmer skal være medlem af en a-kasse. Det vedtager delegeretforsamlingen, fordi EFA (PROSAs a-kasse) behøver flere medlemmer for at opnå statsstøtte.

PROSA-medlemmer på Thrige Titan får overenskomst efter en flere måneder lang konflikt. Overenskomsten medfører bl.a. lønstigninger og fastsætter regler for overarbejde.

1977

PROSAs a-kasse, EFA, bliver statsanerkendt, fordi EFA nu har medlemmer nok til at opnå statsstøtte. Det sikrer en langt mere stabil økonomi i a-kassen.

PROSA holder sine første tillidsrepræsentantkurser. Kurserne er både for TR'er (tillidsrepræsentanter) fra arbejdspladser med overenskomst og for APR'er (arbejdspladsrepræsentanter) fra arbejdspladser uden overenskomst. Kursusdeltagerne får bl.a. indblik i funktionærret, arbejdsret, klubarbejde, arbejdsforhold og sociallov.

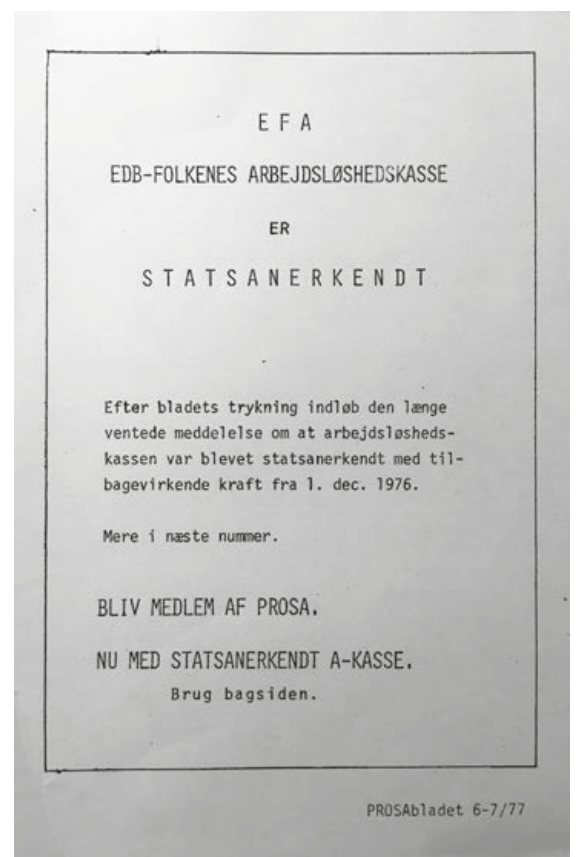
PROSA/STAT indgår overenskomst med Finansministeriet i april 1977. Overenskomsten sikrer medlemmer af PROSA/STAT en lille øjeblikkelig lønstigning, fremtidige stabile lønstigninger og ligeløn for operatører, programører og planlæggere. Herved får PROSAs medlemmer en højere løn end HK's medlemmer, der først opnår noget tilsvarende det efterfølgende år. Til både PROSA og HK's overenskomst med Finansministeriet bliver tilføjet "bytte-land-aftalen", der indebærer, at den af de to fagforeninger, der har flest medlemmer på arbejdspladsen, skal overenskomstdække både HK's og PROSAs medlemmer.

PROSA/VEST får et lokalafdelingskontor i Rymsgade i Aarhus. Der er kontortid mellem kl. 17-19 om tirsdagen, hvor PROSA-medlemmer kan få rådgivning og potentielle medlemmer bestille materiale om PROSA. Lokalerne er i den resterende tid til rådighed for bestyrelsesmøder, studiekredse og relevante medlemsaktiviteter i PROSA.

PROSA/VEST og PROSA/SYD-VEST bliver lagt sammen den 1. marts 1977, således at PROSA/VEST herefter dækker alle medlemmer vest for Storebælt.

1978

PROSAs delegeretforsamling vælger en lønnet faglig landssekretær, der får til opgave at servicere medlemmerne vedr. løn- og arbejdsforhold.

PROSAs a-kasse bliver statsanerkendt med tilbagevirkende kraft. (Indstik i Prosladet 6-7/77).

PROSA/VEST og PROSA/SYDVEST bliver lagt sammen i 1977.

Alle medlemmer på LF Data bliver fyret i 1979.

PROSA/KMD bliver oprettet i 1980 (Prosabladet 2/80).

PROSA-medlemmer i DFDS bliver bortvist, fordi de har holdt et fagligt møde på to timer i arbejdstiden. De nægter at tage imod bortvisningen, da de anser det for ulovligt at holde faglige møder i arbejdstiden. PROSA indleder efterfølgende en blokade af DFDS, der dog pga. skruebrækkere ikke bliver hårdt ramt af blokaden. PROSA-medlemmerne blev fyret, hvilket, DFDS senere fik Højesterets ord for, var ulovligt.

PROSA-medlemmer på Regnecentralen nedlægger arbejdet på maskinstuerne i Aalborg, Aarhus og København for at opnå højere løn, tillæg for overarbejde og bedre arbejdsforhold ved skifteholdsarbejde. Efter tre dage genoptager de arbejdet uden at have fået opfyldt deres krav, fordi ledelsen sår tvivl om arbejdspladsernes overlevelse.

PROSA opretter et uddannelsesudvalg, der skal gå mere aktivt ind i at forme fremtidens it-uddannelser.

1979

Delegeretforsamlingen vælger to faglige landssekretærer og beslutter, at PROSA/ØST kan vælge egen faglige sekretær.

95 pct. af it-folkene på DC er medlem af PROSA. Det skyldes bl.a., at mange operatører og planlæggere på DC meldte sig ind i PROSA efter en seks dage lang strejke i april 1978, der kun resulterede i få synlige overenskomstforbedringer.

Alle PROSA-medlemmer bliver fyret fra LF Data efter lang konflikt. Da de 18 PROSA-medlemmer har nægtet at tage overarbejde i seks uger, bliver tillidsrepræsentanten og formanden for PROSA-klubben fyret. Og da de resterende 16 medlemmer herefter nedlægger arbejdet for at få deres to kollegaer genansat og få gang i overenskomstforhandlinger, bliver de også fyret. PROSA iværksætter en blokade af LF Data, der i begyndelsen af 1980 af Arbejdsretten blev kendt arbejdsretsstridig. PROSA havde tabt sagen.

Arbejdsnedlæggelse på Regnecentralens maskinstuer. Tv. PROSAs formand, Erik Kristensen (1976-1981).

1980

PROSA flytter til Bragesgade på Nørrebro i dobbelt så store lokaler som hidtil.

PROSA/ØST vælger egen faglig sekretær. Nu er der tre faglige sekretærer i København: en Øst-faglig og to landsfaglige. Den ene landsfaglige er tilknyttet PROSA/VEST og Aarhuskontoret på halv tid.

PROSA/KMD bliver oprettet og vil arbejde på at få PROSA-overenskomst på Kommunedata.

HK tilbyder PROSA at blive en landsforening i HK, men PROSA takker nej og fastholder, at PROSA er en fagforening for et selvstændigt fag, der ikke kan sidestilles med HK-arbejde.

PROSA opretter et ligestillingsudvalg. Det sker i forlængelse af ligestillingsloven fra 1978, der fastslår, at mænd og kvinder på arbejdsmarkedets skal behandles ens angående ansættelse, løn, forfremmelse mm. Ligestillingsudvalget skal undersøge forskellene mellem mænd og kvinder på it-arbejdspladser og sikre, at loven bliver overholdt i PROSAs overenskomster.

På fem år er PROSAs medlemstal steget fra 800 til 2.400 medlemmer. Lokalafdelingerne er blevet større og har øget autonomi, og der er mere travlt på sekretariatet i København.

1981

PROSA/VEST vælger egen faglig sekretær. Desuden får PROSA/ØST nummer to faglig sekretær, og en landsfaglig sekretær udstationeres i Aarhus. Nu har PROSA seks lønnede politikere: Formanden og tre faglige sekretærer på kontoret i København og to faglige sekretærer på kontoret i Aarhus.

300 PROSA-medlemmer på Datacentralen er i konflikt, fordi overenskomsterne i 1975, 1977 og 1979 ikke har ført til reallønsfremgang, og overenskomstforhandlingerne i år heller ikke giver synlige resultater. 100 PROSA-medlemmer strejker, og 200 er blevet lockoutet af Datacen-

Faglig sekretær Michael Lund-Larsen og PROSAs uddannelsesudvalg er drivkræfterne bag debatbog om fremtidens edb.

PROSA er massivt til stede på edb-assistentuddannelsen.

PROSA

Datamatikeruddannelsen bliver oprettet 1984 som supplement til edb-assistentuddannelsen. (Prosabladet 2/84).

tralen. Efter tre ugers konflikt går Datacentralen med til PROSAs krav om reallønsstigninger for operatører, programmører og planlæggere over en længere periode. Overenskomsten er en stor sejr for PROSA som helhed, da den vil smitte af på andre statslige overenskomster.

LF Data kræver 500.000 kr. i erstatning af PROSA på grund af blokaden i 1979, der kostede virksomhedens største kunde og et videnskab. I 1985 dømmer Østre Landsret PROSA til at betale en erstatning på 250.000 kr. til LF Data for den syv måneder lange blokade.

1982

PROSA åbner kontorer i Odense og Aalborg i sommeren 1982, fordi PROSA får medlemmer mange steder i landet. Kontorerne bliver udelukkende drevet på frivillig basis af aktive medlemmer og har typisk en ugentlig åbningstid på et par timer.

PROSA har økonomiske udfordringer, fordi der er mange aktiviteter i PROSA og færre indmeldelser end beregnet. PROSA har et underskud på 250.000 kr., og det fører til opstramning af arrangementer og færre TR-kurser.

Konfliktfonden er ved at være fyldt op efter konflikten i 1981 på Datacentralen, hvor fonden næsten blev tømt for 2,5 mio. kr.

PROSA udgiver debatbogen "EDB-fagets grunduddannelser i 80'erne", der giver PROSAs bud på, hvordan fremtidens it-folk skal uddannes.

1983

PROSA får plads i det statslige uddannelsesnævn. Arbejdet i PROSAs uddannelsesudvalg har således givet gevinst, da PROSA nu har medindflydelse på, hvilke uddannelser der skal udbydes, og hvordan de skal tilrettelægges.

PROSA/KMD indgår overenskomst med Kommunedata efter fire års kamp. KMD går til forhandlingsbordet, fordi Arbejdsretten har afgjort, at PROSA/KMD godt må strejke og indgå overenskomst, selv om PROSA-medlemmerne allerede er dækket af en HK-overenskomst. PROSA/KMD's overenskomst ligner HK's overenskomst på KMD, men i 1985 bliver PROSA/KMD's overenskomst væsentligt forbedret.

PROSA får en markant medlemsstigning. Det skyldes bl.a. overenskomsten på Kommunedata, fokus på uddannelse og en massiv tilstedeværelse på særligt edb-assistentuddannelsen. PROSA har nu omkring 4.000 medlemmer.

Arbejdsløsheden i PROSA stiger. Op mod 10 % af PROSAs medlemmer er arbejdsløse, og for de nyuddannede edb-assistentter er arbejdsløsheden oppe på 20-30 %.

1984

PROSA/STAT får en faglig lokalsekretær, fordi lokalafdelingen har en markant stigning i medlemstallet.

Datamatikeruddannelsen bliver oprettet som supplement til edb-assistentuddannelsen. Datamatikeruddannelsen er længere og teoretisk tungere, og den bliver oprettet, fordi uddannelsen til edb-assistent halter bagefter den teknologiske udvikling.

1985

PROSA/ØST indgår overenskomst på Sparekassernes Datacentraler (SDC).

PROSA protesterer over Schlüter-regeringen. Det sker ved, at mere end 1.000 PROSA-medlemmer på bl.a. DC og KMD nedlægger arbejdet kortvarigt i protest over, at den konservative Schlüter-regering i påsken 1985 ved lov tvinger offentlige overenskomster igennem, der ifølge fagbevægelsen som helhed ikke opfylder lønmodtageres krav.

PROSA/DC oprettes. Lokalafdelingen er en sammenlægning af de to lokalafdelinger PROSA/OPS og PROSA/DC-PLAN på Datacentralen.

PROSAs mindre lokalafdelinger bliver lagt sammen, så der nu er seks lokalafdelinger: PROSA/SAS, -ØST, -VEST, -STAT, -DC, og -KMD.

PROSAs a-kasse (EFA) og Merkonomernes a-kasse fusionerer og kan tilsammen opfylde kravet om 5.000 medlemmer for at opnå statsstøtte.

1986

PROSA vedtager et principprogram i 1986 (HB 1986).

PROSA vedtager et principprogram med grundlæggende principielle holdninger til bl.a. løn- og arbejdsforhold, uddannelse, struktur, medlemsdemokrati, it i samfundet, arbejdsløshed og internationale forhold.

FONA nægter at indgå overenskomst med 14 it-folk, der i slutningen af 1984 melder sig ind i PROSA. De er ansat på individuelle kontrakter, men kræver en klar og åben lønskala i en ny overenskomst med PROSA. It-folkene indgiver kollektiv opsigelse, og PROSA indfører stillingsblokade mod FONA, så andre PROSA-medlemmer ikke må tage arbejde der. Konflikten bliver dyr for FONA, fordi ledelsen må hyre eksterne it-konsulenter. PROSA-medlemmerne, der har sagt op, får i stedet job på andre it-arbejdspladser, og enkelte får en lønstigning på 50 %.

PROSA/ØST får overenskomst på Kræftens Bekæmpelse.

PROSA/ØST kan ikke udvide sin overenskomst i Sparekassen Bikuben, fordi Arbejdsretten afgør, at PROSAs organisationsgrad blandt systemfolkene er for lav til at tegne overenskomst for systemfolkene.

Arbejdsmiljøsekretær er et nyt begreb, der indføres i PROSA. Det sker i takt med, at flere it-arbejdspladser opstår, og at ikke alle arbejdsgivere ved, hvad et godt arbejdsmiljø er for en it-arbejder.

Odensekontoret fejrer PROSAs 20 års fødselsdag i 1987.

PROSA/VEST får en ekstra faglig sekretær, og PROSA flytter til nye lokaler i Odense. Den nye faglige sekretær pendler i starten mellem Odense og Aarhus, men bliver snart fast tilknyttet kontoret i Odense. Herfra skal han servicere de mange nye PROSA-medlemmer på Fyn og i trekantområdet og støtte den brugergruppe, som hidtil har stået for driften af Odense-kontoret.

1987

PROSA fylder 20 år og markerer det ved receptioner på kontorerne i København, Odense og Aarhus den 20. marts. PROSA understreger i den anledning, at PROSA er og altid har været en del af fagbevægelsen, og at PROSA ønsker at bilægge striden med særligt HK og blive optaget i LO.

PROSA/STAT og PROSA/DC er i fire måneder lang konflikt med staten, men regeringen afbryder konflikten ved lov og gennemtvinger et forlig, der ikke efterkommer mange af PROSAs krav. Baggrunden for strejken er forliste forhandlinger med Finansministeriet om lønstigninger, der skal mindske forskellen mellem offentligt og privat ansatte it-folk. LO og HK retter skarp kritik mod PROSA, fordi de mener, at det er usolidarisk af PROSA at forlange mere i løn, end andre fagforeningsmedlemmer får.

PROSA/STAT og PROSA/DC begraver den frie forhandlingsret i 1987.

De første datamatikere dimitterer fra edb-skolerne i København og Aarhus. Datamatikerne har opnået kompetencer til selvstændigt at gennemføre, analysere, vurdere, konstruere og implementere større edb-systemer. De bliver hurtigt efterspurgt på arbejdsmarkedet.

1988

PROSA klager til ILO. Den Internationale Arbejderorganisation under FN, over regeringsindgrebet i 1987. PROSA får medhold i, at den konservative regering har overtrådt menneskeretskonventionen om retten til at drive fagforeningsvirksomhed og retten til at indgå kollektive aftaler. PROSA håber at lægge pres på de politiske partier i Danmark, således at de fremover ikke vil stoppe strejker. Regeringen anser ikke ILO for at have tilstrækkeligt kendskab til danske arbejdsmarkedsforhold og ønsker ikke at følge dommen.

PROSAs grænsestridigheder med HK og andre fagforeninger skal løses. Det vedtager en samlet delegeretforsamling.

Konflikten på DC i 1987 sætter stadig spor i PROSA. Derfor vedtager delegeretforsamlingen, at de kommende overenskomstforhandlinger ikke må ende i en ny stor-konflikt.

Bent Dolleris fra PROSA/DC forestår begravelsen af den frie forhandlingsret.

1989

PROSA/STUD, bliver oprettet. Den nye lokalafdeling tæller fra starten 1.400 medlemmer, og den skal – ud over at varetage it-studerende og nyuddannede it-folks interesser – også være med til at rekruttere nyuddannede til PROSA.

44 PROSA-medlemmer på JTAS må kæmpe for at få deres job tilbage. Det sker efter en længere konflikt, hvor medlemmerne forinden har deponeret deres opsigelser for at få overenskomst. 44 ud af 55 it-folk på JTAS (Jydsk Telefon) nedlagde arbejdet og fik strejkestøtte fra konfliktfonden. Da strejken sluttede, ønskede JTAS at håndplukke de it-folk, de ville genansætte. Det lykkes dog PROSA at få alle 44 tilbage i arbejde. I 1991 stadfæster Højesteret, at PROSA har forhandlingsret. Alligevel får PROSA aldrig overenskomst på JTAS.

PROSA foreslår maks. fire timers dagligt arbejde ved en skærm, fordi skærmarbejde bliver stadig mere udbredt, og ingen kender til de helbredsmæssige konsekvenser.

1990

PROSA arbejder intenst på at løse grænsestridigheder. For at fremme processen har delegeretforsamlingen vedtaget, at PROSA kan afgive forhandlingsret for nogle

Poul Gjørup (bagerst tv.) holdt i mange år fanen højt på JTAS for at opnå overenskomst – men forgæves. (Foto fra DF 85).

PROSA forhandler flere gange med Teknisk Landsforbund (TL) om sammenlægning. Her gæstetaler TL's næstformand på PROSAs delegeretforsamling.

PROSA-medlemmer, hvis det tjener alle it-folks interesse. Et flertal i HK's hovedbestyrelse og SAMDATA|HK's bestyrelse er dog modstander af at samarbejde med PROSA.

PROSA styrker indsatsen for de arbejdsløse, fordi ledigheden er stigende. Fra 1986 til 1990 er ledigheden i PROSA steget fra ca. 3 % til omkring 10 %. PROSA tilbyder derfor omskoling af ledige medlemmer, kæmper for bedre efteruddannelse, og ikke mindst via PROSA/STUD ruste PROSA de studerende til at finde arbejde efter endt studie.

1991

PROSA forhandler sammenslutning med Teknisk Landsforbund (TL). PROSA har ca. 6.000 PROSA-medlemmer ud af de i alt 20.000-25.000 it-folk, der er i Danmark på nuværende tidspunkt, så PROSA har ikke nok gennemslagskraft alene. Trods lange forhandlinger med TL ender det uden resultat, fordi PROSA i stedet begynder at forhandle om sammenlægning med HK efter en henvendelse fra HK. Forhandlingerne med TL bliver sat på pause.

De sidste studerende starter på edb-assistentuddannelsen, der årligt har optaget 1.200 studerende. I stedet bliver der flere studiepladser på datamatikeruddannelsen, der fremover årligt optager 700 studerende og bliver en bacheloruddannelse. Denne løsning har PROSA arbejdet målrettet på længe, fordi datamatikere med en bacheloruddannelse har bedre jobmuligheder og desuden kan læse videre efter endt uddannelse.

Mange hundrede ansatte fyres i SAS, herunder 22 PROSA-medlemmer. PROSA/SAS strejker i nogle dage,

da flere af de fyrede mister deres job uden at have fået væsentlige pensionsindbetalinger. I SAS er det kutyme, at arbejdsgiveren først indbetaler den opsavede pension i medarbejderens sidste arbejdsår. På vegne af fem fyrede PROSA-medlemmer lægger PROSA sag an mod SAS og får i 1994 medhold. Dette fører til, at SAS fremover ændrer procedurer, så pensionen bliver løbende indbetalt for den enkelte medarbejder.

PROSA/SAS lægger sag an mod forligskvinden og vinder. I 1991 glemte forligskvinden Mette Koefoed Bjørn-

sen at indkalde PROSA/SAS til forhandlingerne. Af denne grund lagde PROSA/SAS sag an mod forligsinstitutionen og fik medhold i klagen – til trods for, at forligsinstitutionen hårdnakket påstod, at PROSA/SAS var blevet indkaldt.

1992

PROSA fylder 25 år og fremhæver – ligesom på 20-årsdagen – at et samarbejde eller en fusion med en anden

PROSA/SAS anlægger pensionsag mod SAS i 1991. Annette Hansen var i mange år formand for PROSA/SAS (foto fra DF80).

fagforening, der organiserer it-folk, skal prioriteres højt. PROSA og SAMDATA|HK indleder drøftelser om at etablere FED (Forbundet af Edb-folk i Danmark). FED skal være en fælles fagforening for it-folk i Danmark – uden for HK – og være medlem af LO.

PROSA bør melde sig ind i LO, mener PROSAs hovedbestyrelse, fordi det vil bane vejen for fred med HK – og muligvis én fælles fagforening for it-folk.

PROSAs sekretariat i København flytter til Ahlefeldts-gade – til større og mere centrale lokaler.

1993

Forhandlinger med HK om fælles it-forbund lider skibbrud efter langvarige forhandlinger. Det skyldes, at HK løber fra forhandlingsgrundlaget, som går ud på at danne et fælles, selvstændigt it-forbund, der skal være medlem af LO. HK kræver nu, at forbundet bliver en underafdeling af HK, da SAMDATA|HK ellers ikke tror på, at forbundet er bæredygtigt. Dette kan PROSA ikke acceptere, da det vil svare til at lægge PROSA ind under HK.

PROSA genoptager forhandlinger med TL om en sammenlægning, da forhandlingerne med HK er brudt sammen. Forhandlingerne med TL fortsætter året efter.

PROSA/KMD er i overenskomstløs konflikt på Kommunedata, fordi ledelsen kræver "ingen højeste arbejdstid". PROSA/KMD fastholder, at den højeste ugentlige arbejdstid skal være 37 timer i en tid, hvor mange it-folk står uden arbejde. Konflikten ender først i 1994.

1994

HK spænder ben for en sammenlægning af PROSA og TL ved at nedlægge veto i LO's forretningsudvalg. Da TL er medlem af LO, må TL tage beslutningen til efterretning. Så til trods for, at både PROSAs delegeretforsamling og en urafstemning i PROSA klart siger ja, bliver TL og PROSA ikke lagt sammen.

PROSA/KMD indgår en stærkt forringet overenskomst efter tre måneders konflikt. Den første måned strejke-

PROSA/KMD er i konflikt 1993-94. Hanne Lykke Jespersen – PROSAs nuværende næstformand – var meget engageret i forhandlingerne på Kommunedata.

de PROSA/KMD, fordi KMD krævede "ingen højeste arbejdstid". Da PROSA/KMD afblæste strejken, blev medlemmerne efterfølgende lockoutet. PROSA/KMD tabte slaget og måtte til sidst blot kæmpe for at beholde arbejdspladserne til sine medlemmer. PROSA/KMD tiltræder en overenskomst på samme vilkår som HK, og det betyder forringelser på en række områder. Nederlaget giver anledning til en intern diskussion i PROSA om, hvordan konflikter fremover skal håndteres.

Faglige lokalafdelingssekretærer bliver afskaffet, og alle faglige sekretærer skal nu vælges på delegeretforsamlingen.

PROSA etablerer en pensionsrammeaftale med Danica. Edb-fagets Pensionsordning har til formål at sikre alle medlemmer mulighed for at oprette en pensionsordning.

PROSAs coladrikkende it-nørd, Philippe Regnaud, er med til at sikre PROSAs forspring på internettet.

PROSA/ØST mister sin overenskomst på SDC, fordi arbejdsgiveren ikke ønsker at forny overenskomsten. PROSA-medlemmerne protesterer, men PROSA ser sig ikke i stand til at vinde en konflikt efter den tabte konflikt på KMD.

1995

PROSA søger optagelse i FTF for at gøre en ende på de mange stridigheder med andre fagforeninger i FTF og LO.

Ledighedskurven begynder at knække for de nyuddannede. På bare et år er deres ledighed faldet fra 36 % til 21 %. Samtidig falder ledigheden også blandt PROSAs øvrige medlemmer.

PROSA kommer på internettet, og som den første danske fagforening får PROSA en hjemmeside.

PROSA/STAT indmeldes i OC, og ansatte i staten er dermed dækket af fællesoverenskomst mellem Finansministeriet, Statstjenestemændenes Centralorganisation II, Lærernes Centralorganisation og Overenskomstansattes Centralorganisation (COII/LC/OC-fællesoverenskomsten).

1996

PROSA bliver optaget i FTF på trods af HK's protester. Fra den 1. januar 1996 er PROSA igen medlem af hovedorganisationen, og de 3.000 it-folk, der er organiseret i FTF's forbund kan sammen med PROSAs 7.000 medlemmer styrke it-folk i Danmark generelt.

HK kræver, at LO opsiger borgfredsaftalen med FTF, fordi PROSA er blevet medlem af FTF. Det sker dog ikke.

Edb-fagets Pensionsordning er en realitet i 1994.

PROSA fylder 30 år i 1997.

PROSA/KMD på delegeretforsamling. I 1997 mister PROSA/KMD sin overenskomst.

Tidligere var der delegeretforsamling og fest hvert år. DF2001 beslutter, at der fremover skal være delegeretforsamling hvert andet år. (Foto fra fest på DF80).

1997

PROSA fylder 30 år, og nogle af stridighederne med den øvrige fagbevægelse er bilagt, fordi PROSA er blevet medlem af hovedorganisationen FTF.

PROSA åbner Data@féer i København, Odense, Aarhus og Aalborg. Her kan medlemmer komme forbi og eksperimentere med it-udstyr, skrive ansøgninger eller surfe på nettet.

PROSA/KMD mister overenskomsten på KMD den 31. maj 1997. Det sker efter en lang proces, hvor Kommunedata opsagde overenskomst og hovedaftale året før. PROSA-medlemmerne tiltræder efterfølgende individuelle kontrakter på HK-vilkår.

1998

PROSA får flere medlemmer og færre arbejdsløse. Mange virksomheder mangler it-folk, bl.a. nogle af de mange nye små it-virksomheder, der producerer webapplikationer. Udbuddet af it-uddannelser er blevet øget, og flere it-folk melder sig ind i PROSA. Mange af it-folkene har individuelle ansættelseskontrakter, der skaber usikkerhed, da vilkårene ofte er ringere end i PROSAs overenskomster.

Individuelle ansættelseskontrakter og freelancejob bliver et vilkår for flere og flere PROSA-medlemmer. Derfor beslutter PROSA at øge den individuelle rådgivning. Der er dog ikke enighed om, hvor mange ressourcer PROSA skal anvende på individuel medlemservice. Det fører til en langvarig intern strid i PROSA.

1999

PROSA vælger to næstformænd: en lønnet organisatorisk næstformand og en ulønnet politisk næstformand. Den nye organisatoriske næstformand skal stå for den daglige interne ledelse af det faglige område i PROSA, således at formanden får mere tid til at sætte PROSA på landkortet i den offentlige debat.

It-boomet fortsætter, og virksomhederne mener, at der akut mangler 5.000 højtuddannede it-folk og mange flere i løbet af de næste par år, fordi den massive vækst blandt it-virksomheder vil fortsætte.

Årtusindeskiftet forløber nu uden alvorlige it-nedbrud. Virksomhedernes frygt for nedbrud har givet ekstra arbejde til it-folk i flere år.

PROSA advarer mod videoovervågning i daginstitutioner. Det sker, efter at en børnehave på Frederiksberg har opsat kameraer, så forældre via internettet kan logge ind og live holde øje med, hvad deres børn laver.

2000

PROSA får plads i FTF's udvalg og hermed større indflydelse i fagbevægelsen. PROSA får bl.a. plads i FTF's udvalg for arbejdsmarked og organisation, og PROSAs formand Henrik Kroos bliver udpeget til formand for FTF's it- og samfundsudvalg.

PROSA er en af de mest synlige it-organisationer i Danmark. Det skyldes bl.a. en ny mediestrategi, som giver PROSA spalteplads i medierne, både omkring faglige spørgsmål og i stigende grad også omkring it-sikkerhed og overvågning.

PROSA laver undersøgelse og en landsturne om overvågning på arbejdspladsen.

It-boblen brister, og mange af PROSAs medlemmer mister deres arbejde. Ledigheden i PROSA stiger væsentligt.

Dårligt arbejdsmiljø og stort arbejdspress inden for it-branchen giver mange PROSA-medlemmer fysiske og psykiske skavanker. PROSA sætter ekstra fokus på at hjælpe de berørte medlemmer og ikke mindst kæmpe for bedre arbejdsvilkår.

2001

Delegeretforsamling skal holdes hvert andet år og ikke hvert år som hidtil. Det beslutter PROSAs delegeretforsamling, fordi det vil give mere arbejdsro til at efterkomme delegeretforsamlingens beslutninger og ikke alene bruge tiden mellem delegeretforsamlingerne på at forberede næste års delegeretforsamling. Kritikere frygter en centralisering af magten og mindre aktivitet blandt græsrodder. For at imødegå den frygt bliver det samtidig besluttet, at der skal afholdes et møde i de år, der ikke holdes delegeretforsamling, hvor PROSAs politik debatteres.

PROSA har på seks år næsten fordoblet antallet af medlemmer, så PROSA nu har over 12.000 medlemmer. Samtidig er der generel krise i it-branchen, og derfor bliver en del it-folk ansat på tidsbegrænsede individuelle kontrakter, der er "nemmere at slippe af med" end fastansatte. PROSA skal derfor i højere grad være rustet til at rådgive mange medlemmer på individuelle kontrakter og hjælpe dem med at mestre kontrakter, dagpenge-spørgsmål, forhandlinger osv.

Ledigheden for nyuddannede datamatikere nærmer sig 50 %, dels fordi der er færre job i it-sektoren, dels fordi virksomhederne generelt efterspørger it-folk med kandidatuddannelse.

PROSA køber egne lokaler i Odense og Aarhus.

2002

Ledigheden inden for it-branchen er steget fra 4 % til 8 % i løbet af et år. Det påvirker også PROSAs medlemmer.

PROSA går til kamp mod overvågning på arbejdspladsen. Det sker bl.a. ved at føre sager for nogle PROSA-medlemmer, der er blevet fyret fra deres job, fordi arbejdsgiveren mener, at medlemmerne har brugt deres arbejdsmail privat i for stort omfang. Medlemmerne får rettens ord for, at dette ikke er tilfældet. PROSA kræver efterfølgende klare retningslinjer for privat brug af internet og mail på arbejdspladsen og forbud mod, at arbejdsgivere overvåger brugen af e-mail og telefon på arbejdspladsen.

PROSA kritiserer VK-regeringens terrorpakke, der fører til øget overvågning af privatlivet.

PROSA/KMD nedlægges som lokalafdeling, og medlemmerne hører nu til PROSA/ØST eller PROSA/VEST, som fremover skal varetage deres interesser på Kommunedata.

2003

PROSA har stram økonomi, fordi ledigheden i it-faget fortsat er høj. De mange arbejdsløse medlemmers kontingentsats er lavere end for medlemmer i arbejde, og ledigheden påvirker PROSAs økonomi nogle år frem.

Flere store danske virksomheder outsourcer job til udlandet. Fx outsourcer TDC 183 job. Outsourcing trykker lønnen for mange danske it-folk og er en trussel mod beskæftigelsen. PROSA gør det derfor klart, at kvalificeret arbejdskraft udefra er velkommen, men at det ikke er acceptabelt at anvende billig udenlandsk arbejdskraft til at trykke danske lønninger.

2004

Individuel medlemservice eller kollektive aftaler? Det spørgsmål diskuterer PROSAs delegeretforsamling, fordi flere og flere medlemmer arbejder freelance eller uden

overenskomst. Delegeretforsamlingen er præget af intern strid om, hvilken vej PROSA skal gå. Diskussionen fortsætter mange år frem og bliver senere døbt kampen mellem modernister og traditionalister i PROSA.

PROSA er imod forslag om softwarepatenter i EU og forsøger at råbe politikerne op. Patenterne vil bremse den teknologiske udvikling, besværliggøre open source-projekter og gøre det vanskeligere for mindre kapitalstærke virksomheder og start-ups at etablere sig, mener PROSA.

2005

FTF opsiger borgfredsaftalen med LO. Aftalen er indgået i 1972 mellem FTF og LO, og den bliver erstattet af en samarbejdsaftale, der giver mulighed for et mere fleksibelt samarbejde mellem organisationer under FTF og LO.

PROSA får flere medlemmer, samtidig med at de fleste fagforeninger mister medlemmer. PROSA mener, at medlemsfremgangen skyldes strategien om at have fokus på øget individuel rådgivning til en medlemsskare med meget forskellige behov.

Ingeniørernes fagforening IDA tilbyder lavere kontingent i et forsøg på at tiltrække højtuddannede medlemmer fra andre fagforeninger, der organiserer it-folk, heriblandt PROSA.

Tidsbegrænsede ansættelser vinder frem, så derfor må PROSA tilbyde mere rådgivning og vejledning til freelancere.

2006

Delegeretforsamlingen vedtager en forenklet arbejdsplan med klare mål og ønskede resultater. Planen skal gøre det lettere at styre arbejdet i perioden mellem delegeretforsamlingerne.

Ledighedskurven knækker, og ved årets udgang er ledigheden blandt it-folk meget lav.

PROSA byder udenlandsk arbejdskraft velkommen – på danske løn- og arbejdsvilkår.

PROSAs 40 års fødselsdag bliver fejret i 2007, og PROSAs mangeårige støtte udi arbejdsret, professor Ole Krarup, giver et nummer.

Det bliver afsløret, at PET har overvåget PROSA-medlemmer i 1980'erne, bl.a. PROSAs formand Steffen Stripp (1985-1990).

EU-parlamentet forkaster forslag om softwarepatenter i EU – til PROSAs tilfredshed.

Folketinget vedtager åbne standarder. Fremover skal software og hardware i forskellige offentlige institutioner være kompatibelt og åbent. PROSAs lobbyarbejde for åbne standarder er lykkedes.

It er et mandsdomineret fag. Kun 17 % af PROSAs medlemmer er kvinder, og generelt er der mangel på kvinder i it-branchen.

2007

PROSA fylder 40 år og er nu en fagforening i medlemsfremgang. It-uddannelserne er blevet udvidet med lange videregående universitetsuddannelser, og det giver nye medlemmer til PROSA.

PROSA blæser til kamp for digitale frihedsrettigheder og udgiver cd'en "Privatlivets Fred" med programmer, der kan beskytte den enkelte borger mod uønsket overvågning og registrering. Cd'en gør opmærksom på, at Danmark er blevet et særdeles overvåget samfund, hvilket PROSA advarer imod. Der er rift om at få fat i cd'en, men VK-regeringen kritiserer den for alene at hjælpe de kriminelle med at undgå overvågning.

Ledigheden er nede på 3,1 % i PROSA, og virksomhederne står igen i kø for at tilbyde gode ansættelsesforhold og mærkbare lønstigninger.

A-kassen overvejer fusion, fordi der ikke er medlemmer nok til at være konkurrencedygtig i forhold til andre a-kasser pga. stigende krav til a-kassernes opgaver.

2008

Den interne strid om PROSAs politiske linje blusser op igen, og to faglige sekretærer genopstiller ikke i protest mod, at PROSA har for stort fokus på individuel medlemservice frem for at arbejde for kollektive overenskomster. Den interne uenighed mellem traditionalister og modernister ulmer stadig i PROSA.

PROSAs nyvalgte formand vil stoppe den interne strid mellem traditionalister og modernister i PROSA. Formanden ønsker et åbent og tolerant debatmiljø, hvor fælles beslutninger respekteres.

Multimediedesignere kan ikke blive optaget i PROSA, fordi der ikke er nok it i uddannelsen. PROSA vil sikre, at PROSA kun har medlemmer med en stærk it-faglig kompetence.

De erhvervsrettede videregående uddannelser skal spare, og det går bl.a. ud over datamatikeruddannelsen. PROSA forsøger at råbe regeringen op og kæmpe for, at it-folk bliver uddannet på højest mulige niveau.

PROSAs medlemmer får markante lønstigninger. På bare et år har PROSAs medlemmer fået en gennemsnitlig reallønsfremgang på 4,7 %. For medlemmer med lav anciennitet er reallønsfremgangen på over 10 %.

PROSA bliver medlem af UNI Global Union, der er en international organisation for fagforeninger, der tilsammen har over 20 mio. medlemmer. Medlemskabet af UNI giver PROSA et netværk blandt fagforeninger i andre lande – og lettere adgang til it-politik på EU-plan.

2009

PROSA har været ulovligt overvåget i slutningen af 80'erne. Det afslører en rapport fra PET-kommissionen. PET (Politets Efterretningstjeneste) har overvåget nogle af PROSAs medlemmer og andre fagpolitiske aktive, da PET anså dem for at være "en afgørende magtfaktor i samfundet" og en "reel sikkerhedsrisiko." It-folkene havde adgang til følsomme offentlige data og kunne i PET's optik lamme dataområdet, hvis de ønskede det. PET-rapporten viser, at bl.a. PROSAs daværende formand Steffen Stripp er blevet registreret og har været på en liste over personer, som PET skulle være opmærksom på. Andre fagforeninger er ikke blevet overvåget.

Finanskrisen rammer it-branchen, så bl.a. lønnen stagnerer.

Overenskomstforhandlinger på CSC bryder sammen, og det lykkes ikke for PROSA/CSC at få forlænget overenskomsten.

2010

Min A-kasse bliver etableret i en fusion mellem PROSA, Merkonomernes a-kasse og STA (Statstjenestemændenes A-kasse). Fusionen er nødvendig for PROSA, fordi PROSA og Merkonomernes a-kasse kun har 16.000 medlemmer og derfor har for få ressourcer til at klare de stigende administrative opgaver, som a-kasserne bliver pålagt af staten. Min A-kasse har ved oprettelsen i alt 48.000 medlemmer.

PROSAs sekretariat i København flytter til Vester Farimagsgade.

CSC dumper lønnen for indiske it-folk på CSC i Danmark ved at betale en månedsløn på 3.000-5.000 kr. plus kost og logi til kortvarigt ansatte indere. Generelt er det et problem i flere internationale virksomheder, at udenlandske it-folk ansættes på deres hjemlands vilkår, når de arbejder i Danmark. PROSA forsøger at lægge pres på virksomhederne og staten for at stoppe denne praksis.

Ledigheden blandt PROSAs medlemmer er steget fra 2,05 % til 6,24 % fra oktober 2008 til april 2010. Det skyldes især, at nyuddannede har vanskeligt ved at finde arbejde pga. den internationale finanskrisen, der begyndte året forinden.

PROSAs mål er 20.000 medlemmer i 2020. Nogle af de ekstra 7.000 medlemmer skal findes blandt de mange udenlandske it-folk i Danmark, som PROSA vil organisere og skaffe bedre løn- og arbejdsforhold – og sikre, at de ikke underminerer lønningerne for it-folk som helhed i Danmark.

2011

PROSA/CSC mister to ud af tre overenskomster på CSC. Forhistorien er, at der, siden overenskomstforhandlingerne brød sammen i 2009, ikke er indgået en ny overenskomst. CSC ønsker at afskaffe tryghedsaftalen, sænke lønnen med 30 % og afskaffe automatisk lønregulering. En fire måneder lang konflikt med 500 strejkende og lockoutede PROSA-medlemmer blev bragt til afslutning, da Arbejdsretten afgjorde, at CSC var frigjort fra PROSAs overenskomster. Efterfølgende bliver PROSA-overenskomsterne erstattet af HK-overenskomster.

PROSA holder introduktionsmøder for udenlandske it-folk og laver opbyggende arbejde for at organisere dem i PROSA.

Studerende strømmer til PROSA. Blandt de 900 nye studiemedlemmer, PROSA får ved semesterstart, er studerende fra de nye it-uddannelser på IT-Universitetet.

PROSA får en ny pensionsrammeaftale med SEB Pension, som giver bedre dækninger og lavere omkostninger. Den nye rammeaftale kombinerer kollektive og individuelle forsikringer, således at også individuelle medlemmer og selvstændige kan få samme fordele, som kollektivt forsikrede.

EU-parlamentet siger nej til ACTA i 2012.

2012

CSC fyrer 350 ansatte i Danmark, hvoraf mange af er PROSA-medlemmer.

Selvstændige kan nu blive medlemmer af Min A-kasse, og det er efterspurgt af bl.a. de PROSA-medlemmer, der arbejder som selvstændige freelancere.

Reallønnen falder for PROSAs medlemmer til trods for, at årets lønstatistik viser en lønstigning på 2 %. Inflationen har været på 2,8 %, og dermed er der tale om en reallønsnedgang.

Der er flere kvinder og flere højtuddannede i PROSA. Blandt nye og unge PROSA-medlemmer er op mod halvdelen akademikere, og ca. 40 % af de nye medlemmer er kvinder. Det skyldes især de nye tværfaglige it-uddannelser på universiteterne, der tiltrækker flere forskellige typer studerende end de klassiske it-uddannelser; datamatikere og datalog.

EU-parlamentet beslutter at sige nej til ACTA efter en historisk stor offentlig debat. ACTA er en handelsaftale,

der har til formål at beskytte ophavsrettigheder verden over, herunder også ophavsrettigheder på internettet. PROSA, it-eksperter og aktivister i hele verden har kritiseret aftalen for at indskrænke ytringsfriheden på internettet, hvilket fører til EU-parlamentets afvisning af aftalen.

2013

45 PROSA-medlemmer ryger ud af dagpengesystemet, fordi VK-regeringen sammen med Dansk Folkeparti og Det Radikale Venstre i 2010 vedtog at halvere dagpengeperioden fra fire til to år. PROSA sætter kontingentet ned til 50 kr. for dem, der er havnet uden for dagpengesystemet, og giver råd og vejledning til, hvorledes de igen kan på foden inden for på arbejdsmarkedet.

PROSA/ØST fylder 40 år og har nu ca. 4.000 medlemmer.

Dansk Metal, PROSA, HK og Dansk Magisterforening er enige om at arbejde tættere sammen. Alle fire fagforeninger organiserer it-folk og er enige om, at det kun gavner arbejdsgiverne, hvis faglige organisationer ikke står sammen.

PROSA/CSC mister to af tre overenskomster.

Dagpengeaktion 2015.

PROSA anbefaler "Nej" til folkeafstemning om patentdomstol i 2014.

PROSA/SAS fylder 50 år i 2015. Annette Hansen har været med en del af vejen.

2014

PROSA sætter igen fokus på overvågning. Det sker i kølvandet på Edvard Snowdens afsløring af NSA's overvågning. PROSA oplyser og forsøger at skabe politisk debat om overvågning på internettet og sociale medier.

PROSA-medlemmers løn stiger, men det gør stressniveauet også. Medlemmerne har en lønstigning på 1,8 %, hvilket svarer til en reallønsfremgang på 1 % i forhold til året før. Men arbejde og fritid glider mere sammen, fx tjekker ca. 50 % af alle PROSA-medlemmer arbejdsrelaterede mails i fritiden.

CSC skal efterbetale et tocifret millionbeløb til PROSA-medlemmer – både nuværende og tidligere ansatte i CSC. Det har en faglig voldgift afgjort, fordi CSC ikke har lønreguleret, siden overenskomsten med PROSA blev ophævet i 2011.

Der uddannes flere datateknikere og it-supportere. På få år er optaget på de to uddannelser øget fra 80 til 400, og mange af de studerende bliver medlemmer af PROSA. Flertallet af PROSAs nye medlemmer er dog stadig akademikere.

Fem fagforeninger får fælles overenskomst på CGI Danmark, det tidligere VM-data og Logica. PROSA, HK/Privat, IDA, Djøf og DM indgår overenskomst med CGI den 14. juli 2014, efter at PROSA, HK og DM har forsøgt i flere omgange siden årtusindeskiftet. Den nye overenskomst dækker 750 medarbejdere, hvoraf en betydelig del er PROSA-medlemmer.

PROSA anbefaler et nej til folkeafstemningen om dansk tilslutning til EU's patentdomstol af frygt for, at en tilslutning kan betyde patenter på software. PROSA er imod softwarepatenter, da de kan bremse den teknologiske udvikling og favoriserer store virksomheder, som typisk har ressourcer til at forfølge et patent.

PROSA afholder konference om digitale rettigheder på Christiansborg og argumenterer ved denne lejlighed for, at den enkelte borgers digitale rettigheder udformes og indskrives i Grundloven, så der kommer klarhed over, hvem der har adgang til borgeres data, og hvordan de anvendes.

PROSA/VEST fylder 40 år og har nu ca. 3.000 medlemmer.

2015

Medlemstallet er steget fra 11.823 til 16.420 medlemmer siden 2009, så krisen med faldende medlemstal i fagbevægelsen er ikke at spore i PROSA. Halvdelen af PROSAs medlemmer, hvoraf mange er under 35 år, er studerende.

Ledigheden i PROSA er faldende. Kun 4,99 % af PROSAs medlemmer er ledige, hvilket ligger under landsgennemsnittet. Særligt dimittendledigheden er faldet efter særlige trainee-forløb, som PROSA etablerer for nyuddannede medlemmer for at hjælpe dem i job.

PROSA forsøger stadig at organisere udenlandske it-folk og at få oplysninger om deres løn- og arbejdsvilkår, som arbejdsgiverne hemmeligholder.

PROSA/SAS fylder 50 år – to år inden PROSAs 50 års fødselsdag. Allerede i 1965 dannede operatørerne på SAS den faglige klub OPS (Operatør Sammenslutningen). OPS blev senere en lokalafdeling i PROSA og sidenhen en del af lokalafdelingen PROSA/SAS. Lokalafdelingen har nu ca. 50 medlemmer.

300 ansatte hos CSC bliver fyret – heriblandt mange PROSA-medlemmer. PROSA kritiserer CSC for dårlig ledelse. Siden PROSAs konflikt med CSC i 2011 har CSC Danmark mistet mange kunder og haft mange fyringsrunder.

PROSA introducerer Privatlivskort.

Lønnen stiger for privat og falder for offentligt ansatte PROSA-medlemmer. På et år er privatansattes løn steget med 3,6 %, mens de offentligt ansatte medlemmer har oplevet en lønnedgang på 0,6 %. PROSA vil øge fokus på at sikre lønfremgang blandt offentligt ansatte PROSA-medlemmer.

2016

Modstanden mod logning er stigende, og sammen med 24 andre organisationer sender PROSA en advarsel til Folketinget i forbindelse med, at justitsministeren planlægger at fremsætte forslag om fornyet logning.

PROSA sætter fokus på digitalt selvforsvar og overvågning, både generelt og på Folkemødet på Bornholm. På Folkemødet deltager PROSA i debatmøder om sessionslogning og overvågning på arbejdspladsen, og PROSA uddeler flyers om digitalt selvforsvar.

PROSAs medlemmer er meget tæt på ligeløn. Lønforskellen mellem mænd og kvinder er nu nede på 1,34 % i mændenes favør. Vest for Storebælt fører kvinderne i den offentlige sektor derimod an med 0,26 % ekstra i lønningsposen.

PROSA og HK/PRIVAT indgår overenskomst med indiske Tech Mahindra, der sikrer medarbejderne i Danmark ens og ordnede forhold, uanset om de er danske statsborgere eller udstationeret fra andre lande. Aftalen er et vigtigt skridt i kampen mod underbetaling af udenlandske it-folk.

Der er toptilfredshed med PROSAs a-kasse. Det viser en medlemsundersøgelse, hvor bl.a. medlemmernes tilfredshed bliver målt. Min A-kasse får den næsthøjeste score blandt 13 a-kasser.

PROSA fylder 50 år den 15. februar 2017 og fejrer fødselsdagen den 16. marts.

Et privatlivskort bliver introduceret på delegeretforsamlingen. Privatlivskortet er en videreudvikling af privatlivs-cd'en fra 2007. Kortet er et usb-stick, som kan bruges til at boote en pc eller bærbar i anonym tilstand.

PROSAs navn er nu så velkendt, at Ude og Hjemmes læsere i en Kryds og Tværs skal finde navnet på "Fagforbund for it-professionelle".

EU-Domstolen afgør i december 2016, at der ikke må laves national lov, der "fastsætter en generel og udifferentieret lagring af samtlige trafikdata og lokaliseringdata vedrørende samtlige abonnenter og registrerede brugere i forbindelse med samtlige midler til elektronisk kommunikation." Dommen kan medføre, at logningsbekendtgørelsen i Danmark er ugyldig og skal afskaffes.

2017

Serviceforbundets A-kasse bliver optaget i Min A-kasse den 1. januar 2017. Hermed har a-kassen ca. 90.000 medlemmer.

PROSA bliver 50 år den 15. februar, hvor festskriftet "PROSAVISEN" lanceres. Fødselsdagen fejres ved en reception i Arbejdermuseets Festsal torsdag den 16. marts kl. 14-18. Alle PROSA-medlemmer, venner og samarbejdspartnere inviteres med til receptionen. ■

Oplysninger til tidslinjen er fundet i Prosabladet årgang 1971-2016, jubilæumsskrifter fra lokalafdelinger og for perioden 1967-1976 desuden i PROSAs arkiver på Arbejdermuseet og Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv.

TÆNK

Løsningen på opgaven i nr. 8/74: XY = 45

Vinder,

Lars Jacobsen

Valhøjsallé 119 D, 1. th., 2610 Rødovre

Den nye opgave:

En strømfobrydelse henlagde huset i totalt mørke, netop som Jens var ved at gøre klar til sin ugentlige bowling-aften i onsdags.

— Dine sweaters ligger i den øverste skuffe i kommoden, sagde hans kone. — Der er fire — en rød, en blå, en hvid og en brun. — Hvad med sokker, spurgte Jens. — Jeg vil gerne have fat i et par, der passer til den sweater, jeg tager på. — Der ligger fem røde, 12 blå, fire hvide og ni brune sokker i anden skuffe, svarede hans kone. Da Jens ledte i kommodens øverste skuffe kunne han kun finde to sweaters i mørket. Og han vidste selvfølgelig ikke, hvilken farve de havde. Hvor mange sokker skulle Jens nu tage fra anden skuffe for at være sikker på at få fat i mindst to, der passede til en af sweaterne?

Svaret sendes senest 74-10-01 i en kuvert mrkt. TÆNK til
PROSAbladet

Gustav Adolfsgade 3 st. th.
2100 København Ø

Den først udtrukne rigtige løsning honoreres med 1/2 Ålborg

Løsning: .....

Navn: .....

Adresse: .....

Medlem af PROSA: ..... NEJ: / JA:

Lokalafd.: .....

Ønsker yderligere oplysning om PROSA: NEJ: / JA:

Ønsker PROSAbladet gratis tilsendt de næste tre måneder: ..... NEJ: / JA:

I mange år havde Prosabladet en quiz, som læserne kunne svare på og vinde en præmie.
I 1974 fik den heldige vinder en halv flaske snaps.

Delegeretforsamling.

De er dyre at holde...

de dygtige professionelle hulledamer

Hvorfor ikke »skære toppen« af Deres belastning og lade os træde til, når det brænder på?

Undgå at investere i overtid eller dårligt udnyttet reservepersonale.

Vi disponerer over 35 hulle- og kontrolmaskiner, som betjenes af veluddannede og effektive damer. — Vi kan derfor tilbyde Dem hurtig og god betjening. Vi henter og bringer overalt i landet.

Tilbud uden forbindende.

Schwartz

Datacenter

Vindegade 26—28
5000 Odense
Tlf. (09) 13 42 38

- det professionelle bureau med den store erfaring

Annonce fra Prosabladet 1972.

Aftenhygge på Tidens Højskole.

PROSA

Forbundet af It-professionelle
Vester Farimagsgade 37A,
1606 København V
Tlf. 3336 4141
www.prosa.dk

Redaktion

Niels Bertelsen, formand
Nils Bärenholdt, cand.mag.
Mette Staal, journalist (dj)

Tekst

Nils Bärenholdt
(historiske artikler)
Mette Staal
(interviews og redigering)

Ansvarshavende redaktør

Niels Bertelsen

Foto/illustrationer

PROSA, Ole Bo Jensen,
Søren Holm, Rune Bødker m.fl.

Design

kindly.dk

Teknisk produktion og tryk

Clausen Grafisk, Odense SØ

Udgiver

PROSA
Forbundet af It-professionelle

i samarbejde med

ARBEJDERMUSEET
& ARBEJDERBEVÆGELSENS BIBLIOTEK OG ARKIV